

วารสารวิชาการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

ISSN (Print): 3056-9079

ISSN (Online): 3056-9087

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567 vol. 12 no. 2 July - December 2024

บทความวิชาการ

- ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติ
การจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 นันทมนัส จันทราศัพท์
- ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะ
ของชาวนา วีรพงศ์ อ่อนน้ำคำ

บทความวิจัย

- มาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียน
ว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 ฉัตรวรินทร์ ภูวัชรพิบูล
- แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน รัชชนก จ้อยสำเภา และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล
- ฝุ่น PM 2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีวศึกษา
สิ่งแวดล้อม นันทร์พัช ไซยอัศรพงศ์
- มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชีวศึกษาต่อการซื้อขายงานวิจัย
และผลงานทางวิชาการ นิโรธรี จุลเหลา
- การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการ
ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่
สน.พญาไท ประชวีร์ ลิ่นฤๅษี และ กุลพรุ ศักดิ์วิทย์
- การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ สมศักดิ์ สุกเพ็ง

คำพิพากษาฎีกา 759/2567

คนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน
ขอเป็นข้าราชการบาททุกชาติไป

แหล่งที่มา: ภาพจากงานประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ๔ ประการ
ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม
บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
๓. มีงานทำ มีอาชีพสุจริต

๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม
๔. เป็นพลเมืองดี

นายแพทย์หญิง วิไลนัย สุบันทีก

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

สาขาที่รับตีพิมพ์

1. สาขาวิชานิติศาสตร์
2. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

กำหนดการตีพิมพ์

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อตกลง

- บทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- การตรวจทางวิชาการจะปกปิดชื่อระหว่างกัน กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความจะไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review)
- ความเห็นใด ๆ ของผู้เขียนบทความ กองบรรณาธิการไม่มีข้อผูกพันด้วย และผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์
- บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่ หรือพิมพ์ซ้ำ หรือพิมพ์ซ้ำซ้อน หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด
- บทความที่อยู่ในกระบวนการของวารสารจะเป็นไปตามจริยธรรม จรรยาบรรณ และมาตรฐานของการจัดการวารสาร

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ

อาจารย์มานพ สารธิเสน

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์จันตรี สิ้นศุภฤกษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช สำราญจิตต์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ธีระ สิงห์พันธุ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย วรรณเลิศสกุล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทริรักษ์ โล่ห์พัฒนานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.นัทธี จิตสว่าง	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นายกิตติพัฒน์ เดชะพหล	กรมราชทัณฑ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัยพร พรพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลอพร ศุภสร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.ไวภูณัฐ ครองยุทธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์มานัส สมสวย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบริหารงานวารสาร

นายชวนากร โพธิมงคล
นางสาวธนพร มั่นธรรมกุล

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดตีพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยในวาระฉบับนี้ ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่นั้น ได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ทั้งนี้ เพื่อผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการให้เปี่ยมไปด้วยคุณภาพ สร้างนวัตกรรมและพัฒนางานองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ต่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและหลากหลายต่อสังคมในยุคปัจจุบัน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านไม่น้อย ทั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และพัฒนาคุณภาพของวารสารเรื่อยมา โดยกองบรรณาธิการจะมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพของวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่ทรงคุณค่า เปี่ยมไปด้วยองค์ความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนสืบไป

อาจารย์มานพ สารธิเสน

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

- ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543
Legal Issues Regarding Dispute Resolution under the Land Allocation Act B.E. 2543
นันท์มนัส จันทราศัพท์
Nanmanat Chantrasupt..... 1
- ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา
The Problem of Farmers Drying Rice on Public Roads
วีรพงศ์ อ่อนน้ำคำ
Weerapong Onnamkham..... 11

บทความวิจัย

- มาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558
Measures to Prevent and Combat Human Trafficking under the ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children B.E. 2558
ฉัตรวรินทร์ ภูวัชรพิบูล
Chatwarine Phoowatpibool..... 25
- แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน
Strategies to Prevent Juveniles from Becoming Victims of Mule Accounts
ชญชนก จ้อยสำเภา และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล
Thunchanok Joysamphao and Unisa Lerdtomornsakul..... 41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

• ฝุ่น PM 2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม PM2.5 in Bangkok Metropolis and Vicinity in Green Criminology Perspective นันทร์พัช ไชยอัครพงศ์ Nanrapat Chaiakaraphong.....	55
• มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและ ผลงานทางวิชาการ Criminal Law and Criminological Perspectives on the Trading of Research and Academic Works นิโรธรี จุลเหลา Nirotharee Jullao.....	67
• การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท Enhancing the Operational Efficiency of Police Officers in Preventing and Suppressing Crimes against Tourists in the Phayathai Police Station area ปรัชวีย์ ลิ่นฤาษี และ กุลพฐุ ศักดิ์วิทย์ Pratchawee Linreusee and Kunphatu Sakwit.....	79
• การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ Development of Laws for Handling Monks Leaving the Monkhood สมศักดิ์ สุขเพ็ง Somsak Sukpeng.....	91
คำพิพากษาศาลฎีกา • คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2567.....	105

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ.....	106
การส่งบทความ.....	129
ขั้นตอนการตีพิมพ์.....	130
แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์.....	131
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	132

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

Legal Issues Regarding Dispute Resolution under the Land Allocation Act B.E. 2543

นันท์มนัส จันทราศัพท¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

272 หมู่ 2 ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่-ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: Nanmanat.ch@hotmail.com

Nanmanat Chantrasupt²

Faculty of Law, Payap University

272 Moo 2 Super Highway Chiang Mai-Lampang Road, Mueang, Chiang Mai 50000, Thailand

Email: Nanmanat.ch@hotmail.com

Received: July 16, 2024 Revised: October 19, 2024 Accepted: October 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรณีการระงับข้อพิพาทอันเกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน โดยนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเทียบเคียงกับกฎหมายในต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า ในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ไม่มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทไว้โดยตรง โดยเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะหรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภค แม้ว่านิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจะมีการรับเรื่องดังกล่าวไว้เพื่อช่วยพิจารณาและแสวงหาข้อยุติในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าวเอาไว้อย่างเด็ดขาด หรือการไกล่เกลี่ยประนีประนอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดไว้เฉพาะกรณีระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น ไม่รวมถึงคู่กรณีอื่นด้วย หรือแม้แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ทำให้ไม่สามารถนำข้อพิพาทนั้นมาไกล่เกลี่ยได้ ท้ายที่สุดคู่กรณีจึงต้องไปใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาล ทั้งนี้ ในกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลีย พบว่ามีบทบัญญัติที่กำหนดให้เกี่ยวกับกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไว้โดยตรง และส่งผลดี คือประหยัดทั้งเวลาและ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

² Assistant Professor, Lecturer.

ค่าใช้จ่ายมากกว่าการใช้วิธีการฟ้องคดีต่อศาลดังเช่นกฎหมายของประเทศไทย ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอให้มีการออกกฎกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 เพื่อเป็นกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างแท้จริงต่อไป

คำสำคัญ: ปัญหากฎหมาย; การระงับข้อพิพาท; การไกล่เกลี่ย; ข้อพิพาท; การจัดสรรที่ดิน

Abstract

This research article aims to study cases of dispute resolution arising from laws related to land allocation by analyzing them through relevant concepts and principles, as well as comparing them with laws in other countries.

The study has shown that Land Allocation Act B.E. 2543 (2000) does not explicitly provide provisions for dispute resolution, particularly in cases related to residential living, public service usage, or the use of public utilities. Although housing estate juristic persons and land allocation committees accept such matters for consideration and seek resolutions to disputes, there are no provisions granting authority to make binding decisions or definitively resolve disputes. Additionally, mediation and compromise under the Consumer Protection Act B.E. 2522 (1979) are limited to disputes between consumers and business operators, excluding other parties. Similarly, mediation under the Dispute Mediation Act B.E. 2562 (2019) faces restrictions concerning real estate ownership rights, preventing certain disputes from being mediated. Ultimately, disputing parties must resort to filing lawsuits in court. In contrast, the laws of countries like the United States and Australia contain specific provisions for mediation processes to address disputes directly, resulting in significant benefits, including time and cost savings compared to litigation in Thai courts. The author therefore proposes issuing a regulation under the Ministry of Interior concerning mediation for land allocation disputes, exercising authority under the Land Allocation Act B.E. 2543 (2000), to serve as an effective mechanism for dispute resolution and to address these issues comprehensively in the future.

Keywords: Legal issues; Dispute resolution; Mediation; Disputes; Land allocation

1. บทนำ

ที่อยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและด้วยสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ธุรกิจจัดสรรที่ดินและหมู่บ้านจัดสรรได้รับความนิยมสูงมากขึ้น เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในยุคปัจจุบันได้ดี สามารถเข้าอยู่ได้ทันทีและมีมาตรฐานดีกว่าการสร้างบ้านเอง ทั้งยังสามารถเลือกทำเลได้ตามที่ต้องการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกจากสาธารณูปโภคต่าง ๆ แต่หมู่บ้านจัดสรรมักจะจดทะเบียนจัดตั้งเป็น

นิติบุคคล มีคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยนิติบุคคลจะได้รับประโยชน์ต่าง ๆ อาทิ การได้รับโอนทรัพย์สินส่วนกลาง เช่น สวนสาธารณะ ถนน ไฟกิง ได้รับโอนบริการสาธารณะ เช่น สโมสรหรือคลับเฮาส์ซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยผู้ซื้อจะถือเป็นสมาชิกของนิติบุคคล และในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 กำหนดให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรนั้นสามารถออกระเบียบเกี่ยวกับการอยู่อาศัยและการจราจรภายในที่ดินจัดสรรได้

อย่างไรก็ตาม ระเบียบที่ออกโดยนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรอาจกระทบต่อสิทธิของผู้ซื้อในการใช้ประโยชน์ในที่ดินและที่อยู่อาศัยหรือทรัพย์สินส่วนกลาง เช่น ห้ามประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์ ห้ามดัดแปลงหรือต่อเติม จำกัดพื้นที่จอดรถ การห้ามเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น กรณีจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ ตามมาหลายประการระหว่างผู้ซื้อ ผู้จัดสรร และนิติบุคคลหมู่บ้าน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พบว่า ไม่มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทไว้โดยตรง โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะ หรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภค แม้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรหรือคณะกรรมการการจัดสรรที่ดินจะมีบทบาทในการพิจารณาและแสวงหาข้อยุติ แต่พบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจแก่บุคคลดังกล่าวในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เมื่อไม่มีการยอมรับหรือไม่ยอมปฏิบัติตามคำวินิจฉัยจึงไม่สามารถบังคับได้ หรือแม้แต่การไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 หรือพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ก็พบว่า ยังมีข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวกับคู่กรณีและประเภทของเรื่องที่พิพาทที่ไม่สามารถนำมาไกล่เกลี่ยได้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นสุดท้ายแล้วคู่กรณีจึงต้องไปใช้สิทธิในการฟ้องต่อศาลเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาด ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลานาน

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินและวิเคราะห์ถึงปัญหาในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์กับแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง และเทียบเคียงกับกฎหมายในต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินและบ้านจัดสรร

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านจัดสรร

หมู่บ้านจัดสรร เดิมหมายความว่าบ้านหลาย ๆ หลังที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกันตามแบบแปลนที่กำหนดไว้ โดยมักจะทำให้บ้านนั้นมีรูปแบบที่เหมือนกันหรือคล้ายกันเพื่อให้เห็นว่าเป็นชุมชนเดียวกัน ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงให้มีพื้นที่ส่วนกลางเพิ่มขึ้น เช่น สวนหย่อม ทางเดินเท้า ทางเดินรถหรือ จัดพื้นที่ส่วนกลางไว้สำหรับให้จอดรถ เป็นต้น โดยหมู่บ้านจัดสรรเกิดจากแนวคิดที่เกี่ยวกับชุมชน หรือทรัพย์สินที่ต้องมีการแบ่งปันกันใช้ประโยชน์ และผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ก็มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเหล่านั้นร่วมกัน³

³ อนันตญา อนุมาศ, “การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2565), 27.

2.2 ความหมายของการจัดสรรที่ดินในประเทศไทย

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 กำหนดให้การจัดสรรที่ดิน คือการจำหน่ายที่ดินที่ได้แบ่งเป็นแปลงย่อยรวมกันตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งจากที่ดินแปลงเดียวหรือแบ่งจากที่ดินหลายแปลงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน โดยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นเป็นค่าตอบแทน และรวมถึงกรณีที่ได้มีการแบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อยไว้ไม่ถึง 10 แปลง และต่อมาได้ทำการแบ่งที่ดินแปลงเดิมเพิ่มเติมอีกภายใน 3 ปี เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป⁴ และกำหนดให้การจัดสรรที่ดินจะต้องมีระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เข้าถึงด้วย เช่น ถนน น้ำ และไฟฟ้า และต้องมีพื้นที่ส่วนกลางไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของพื้นที่ขาย และที่ดินที่จะนำมาจัดสรรได้นั้นต้องเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิและสามารถจำหน่ายหรือโอนแก่กันได้ตามกฎหมาย

2.3 นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและการบริหารจัดการสาธารณูปโภคส่วนกลางตามกฎหมายของประเทศไทย

พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ให้หมู่บ้านจัดสรรทำการจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็นนิติบุคคลได้ และผู้ซื้อที่ดินถือเป็นสมาชิกของนิติบุคคลนั้น มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบกำหนด โดยนิติบุคคลมีอำนาจออกระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้สาธารณูปโภค การจราจร หรือการเรียกเก็บค่าบำรุงและการจัดการสาธารณูปโภค⁵ โดยข้อดี เช่น ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการโอนและภาษีเป็นกรณีพิเศษ หรือได้รับเงินสมทบที่ผู้จัดสรรที่ดินมอบให้เพื่อใช้ในการซ่อมแซมปรับปรุงสาธารณูปโภคส่วนรวม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยเป็นการตั้งบุคคลที่ 3 ขึ้นมาเพื่อช่วยให้คู่พิพาทค้นหาความต้องการที่แท้จริงในการระงับข้อพิพาทนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถือเป็นกระบวนการเจรจาต่อรองที่เป็นระบบ และการตั้งคนกลางที่มีความเป็นอิสระเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะช่วยให้ข้อพิพาทสามารถยุติได้เร็วขึ้นและเป็นที่ยอมรับของคู่กรณี โดยประเทศไทยได้นำเอากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้เช่นกัน เช่น ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยกำหนดเกี่ยวกับลักษณะของข้อพิพาทที่จะสามารถไกล่เกลี่ยได้ คุณสมบัติการปฏิบัติหน้าที่ และจริยธรรมของผู้ไกล่เกลี่ย โดยแบ่งการไกล่เกลี่ยออกเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของหน่วยงานรัฐและของภาคประชาชน

3. การระงับข้อพิพาทกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรที่ดินและที่อยู่อาศัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พบว่า การระงับข้อพิพาทกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรที่ดินและที่อยู่อาศัยในต่างประเทศ มีประเด็นดังต่อไปนี้

⁴ สำนักงานที่ดินจังหวัดนนทบุรี, “การจัดสรรที่ดิน,” แก๊วครั้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567, <https://www.dol.go.th/nonthaburi/pages/ศัพท์ที่ควรรู้เกี่ยวกับกฎหมายจัดสรรที่ดิน.aspx/>

⁵ พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543, มาตรา 46, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 102 ก หน้า 66 (8 ตุลาคม 2545): 12.

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่าสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัย เพื่อทำหน้าที่ดูแลชุมชนในหมู่บ้านจัดสรร โดยในแต่ละมลรัฐจะมีกฎหมายเกี่ยวกับสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยที่ต่างกันไป เช่น มลรัฐฟลอริดา มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยของมลรัฐ (Florida Homeowners' Association Act) โดยให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการยุติข้อพิพาท และลดการนำข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล โดยหากเป็นเรื่องที่โต้แย้งเกี่ยวกับกรรมการหรือการเลือกตั้งหรือการถอดถอนกรรมการ จะใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการที่ควบคุมโดยกรมธุรกิจและวิชาชีพเท่านั้น แต่ถ้าเป็นกรณีเกี่ยวกับการใช้ หรือเปลี่ยนแปลงที่ปก หรือพื้นที่ส่วนกลางหรือการบังคับตามข้อตกลง กำหนดให้ต้องยื่นเรื่องต่อกรมควบคุมธุรกิจและวิชาชีพเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคบังคับเสียก่อน และหากไม่สำเร็จจึงสามารถนำเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือยื่นฟ้องต่อศาลก็ได้⁶ หรือ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Code) ในส่วนของพระราชบัญญัติการพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกันของเดวิส-สเตอร์ลิง (The Davis-Stirling Common interest Development Act) ก่อนที่จะถึงกระบวนการของศาลได้กำหนดแนวทางการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้จัดสรร ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรหรือนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรไว้ 2 แนวทาง⁷ แนวทางแรก การแก้ไขข้อพิพาทภายใน (Internal Dispute Resolution) กรณีเป็นข้อพิพาทที่สามารถตกลงกันได้หรือที่ไม่มีทุนทรัพย์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจะให้ตัวแทนของคณะกรรมการนิติบุคคลเข้าไปไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาทภายในไม่เกิน 30 วัน โดยวางหลักไว้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างยุติธรรม มีเหตุผลรวดเร็วและไม่มีค่าใช้จ่าย⁸ และแนวทางที่ 2 การระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) คือกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนหรือหากปล่อยไว้นานอาจเกิดผลกระทบร้ายแรงได้โดยให้ใช้การไกล่เกลี่ยจากบุคคลที่สาม (Mediation) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือ การประนีประนอมยอมความ (Conciliation) และหากยังไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้จึงจะนำเข้าสู่กระบวนการของศาลต่อไป⁹

3.2 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีระบบการจัดสรรกรรมสิทธิ์ (Strata Title) เป็นหลักการพื้นฐานที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการที่อยู่อาศัย โดยแบ่งการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิ่งหาริมทรัพย์ออกเป็นส่วน ๆ และนำเอาหลักการในการถือกรรมสิทธิ์ในส่วนของตนกับการ ถือกรรมสิทธิ์ของทุกคนมาผสมผสานกัน โดยบุคคลที่ถือกรรมสิทธิ์ในส่วนของตนนั้นจะมีความเป็นอิสระจากกัน แต่ในขณะที่พื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนกลางนั้นจะมีหน่วยงานที่เกิดจากการ เลือกของบุคคลในชุมชนนั้นเข้ามาบริหารจัดการแทนโดยแต่ละมลรัฐจะนำ

⁶ Homeowners Protection Bureau, "Florida HOA laws and Resources," last modified January 1, 2024, accessed July 15, 2024, <https://www.hopb.co/florida-homeowners-association-act-chapter-720/>

⁷ Robert M. DeNichilo, "The ABC's of IDR & ADR," last modified February 6, 2016, accessed October 10, 2024, https://www.ndhoalaw.com.translate.goog/hoabrief//the-abcs-of-idr-adr?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/

⁸ Civil Code: Davis-Stirling Act, §5900-5910.

⁹ Beth A. Grimm, "Enforcement ADR or IDR?/breaking the code," last modified January 5, 2023, accessed October 10, 2024, https://www.peopleclaim.com.translate.goog/How-to-Resolve-a-Dispute-with-Your-HOABoard.aspx?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/

เอาหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้และมีลักษณะที่ต่างกันไป¹⁰ เช่น มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มี Strata Schemes คือระบบโครงการที่พักอาศัยที่อยู่ในรูปของตึก (Building) หรือตึกหลาย ๆ หลังรวมกัน (Collection of Building) และการจัดสรรที่ดินแบ่งออกเป็นส่วน ๆ (Community Schemes) ที่กำหนดให้มีพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ส่วนกลางและให้มีสมาคม (Association) เป็นนิติบุคคลในการดูแลพื้นที่ดังกล่าว¹¹ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน (The Community Land Development Act 1989: CLDA) และกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการที่ดินชุมชน (Community Land Management Act 1989: CLMA) โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้โดยตรง โดยจะเป็นการเจรจาภายในก่อน หากยังไม่ได้รับการแก้ไขหน่วยงานของรัฐจึงจะเข้ามาแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นดังกล่าว และถ้าหากยังไม่เป็นที่พอใจคู่กรณีก็จะนำเข้าสู่กระบวนการของศาลต่อไปได้ กล่าวคือ เริ่มจากการพูดคุยเจรจากันภายในซึ่งอาจจะมี ผู้เจรจาที่เป็นคนกลางหรือคณะกรรมการหรือผู้จัดการของโครงการก็ได้ หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็จะเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางจากหน่วยงานของรัฐ (Mediation) จากสำนักงานส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม (The office of Fair trading) และหากไม่สำเร็จหรือไม่สามารถที่จะระงับโดยวิธีดังกล่าวได้ก็จะเข้าสู่กระบวนการของกรรมการตัดสิน (Adjudicator) โดยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหนังสือร้องเรียนไปยังกรรมการตัดสินและจะพิจารณาปัญหาดังกล่าวประมาณ 6-8 สัปดาห์ และจะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ถ้าหากตกลงกันได้จะมีการทำข้อตกลงร่วมกันและกรรมการตัดสินและจะมีคำสั่งให้ข้อตกลงนั้นมีผลใช้บังคับตามกฎหมาย แต่ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจก็สามารถอุทธรณ์ผลการพิจารณา หรือคำสั่งของกรรมการตัดสินนั้นได้ภายใน 21 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือและคำพิจารณาของกรรมการตัดสินจะมีผลบังคับ โดยอุทธรณ์ต่อไปยังศาล (Tribunal) ซึ่งเป็นหน่วยงานคล้ายศาลที่ทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทขององค์กรที่อยู่อาศัยได้ และหากคู่กรณียังไม่พอใจอีกก็สามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุด (Supreme Court) ต่อไปได้

4. วิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

กรณีพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ซื้อ ผู้จัดสรรหรือนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรนั้นพบว่า มีจำนวนมากที่นำขึ้นฟ้องเป็นคดีต่อศาล เช่น กรณีว่าผู้ซื้อที่ดินจัดสรรยอมต้องผูกพันที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดิน ตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ในการจัดสรรที่ดิน¹² กรณีว่าที่ดินสโมสและทะเลสาบไม่สามารถนำมาแบ่งเป็นแปลงย่อยเพื่อจำหน่ายได้¹³ หรือกรณีว่าสาธารณูปโภคที่ผู้จัดสรรที่ดินจัดให้มีขึ้นยอมตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรร¹⁴ เป็นต้น และหลายกรณีแม้ว่านิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจะรับเรื่องเพื่อช่วยพิจารณาและแสวงหาข้อยุติแก่ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแต่พบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดของพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ที่กำหนดให้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดหรือระงับข้อพิพาทแก่บุคคลดังกล่าวไว้

¹⁰ ณัฐดี แซ่อึ้ง, “ปัญหาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), 58-59.

¹¹ NSW Government, Community schemes, last modified May 5, 2022. accessed October 19, 2024, from https://www.registrargeneral-nsw.gov-au.translate.google.com/property-and-conveyancing/community-schemes?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/

¹² ลัดดาวัลย์ เจริญสุข กับพวก รวม 26 คน กับนายกเทศมนตรีตำบลหลักหก กับ นายณัฐพล เจริญวงศ์, คดีหมายเลขแดงที่ อ.918 (ศาลปกครองสูงสุด 2555).

¹³ บริษัท สเปนโฮมส์ จำกัด กับ คณะกรรมการจัดสรรที่ดิน, คดีหมายเลขแดงที่ อ.693 (ศาลปกครองสูงสุด 2555).

¹⁴ คณินุช กับพวก รวม 21 คน กับ สิ้น ผลช่วย กับ ผู้อำนวยการเขตบางพลัด, คดีหมายเลขแดงที่ อ.176 (ศาลปกครองสูงสุด 2550).

ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 8 มาตรา 14 และมาตรา 48 และเมื่อดำเนินการพิจารณาหรือวินิจฉัยข้อพิพาทไปแล้วจึงมีปัญหาว่า เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับหรือไม่ยอมปฏิบัติตามแนวทางที่ได้พิจารณาหรือตามคำวินิจฉัย ก็ไม่สามารถบังคับแก่คู่กรณีฝ่ายนั้นได้ ทำให้คู่กรณีต้องไปใช้สิทธิในการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลในที่สุด

แม้ว่าก่อนที่จะมีการใช้สิทธิทางศาล คู่กรณีสามารถนำกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นเข้าสู่กระบวนการทางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีขึ้นตามกฎหมายต่าง ๆ ได้แต่พบว่า ในกฎหมายดังกล่าว ยังมีข้อจำกัดอยู่พอสมควร เช่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในมาตรา 10 (1/1) พบว่าเป็นการให้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้เฉพาะผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงคู่กรณีอื่นด้วย หรือตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พบว่าในมาตรา 20 ได้กำหนดให้เรื่องพิพาทที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถนำมาไกล่เกลี่ยได้ เป็นต้น ทำให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะกรณีพิพาทที่เกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะหรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคในหมู่บ้านจัดสรรซึ่งมีคู่พิพาทที่ไม่ใช่เพียงแค่ผู้ซื้อและผู้จัดสรรเท่านั้น และมีกรณีพิพาทที่หลากหลายซึ่งรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ด้วยนั้น ไม่สามารถหาข้อยุติด้วยกระบวนการตามกฎหมายดังกล่าวได้ และท้ายที่สุดคู่กรณีจึงต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อหาข้อยุติ แต่กระบวนการในชั้นศาลนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากและต้องใช้ระยะเวลานาน ทำให้ไม่สามารถหาทางแก้ไขหรือยุติข้อพิพาทนั้นได้โดยเร็ว

กรณีดังกล่าวในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ และมีการแยกกรณีพิพาทและกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้ในแต่ละกรณี เช่น ในมลรัฐฟลอริดา (Florida Homeowners' Association Act) กรณีเรื่องที่ได้แย้งเกี่ยวกับการกรรมสิทธิ์หรือการเลือกตั้งหรือการถอดถอนกรรมการจะใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการที่ควบคุมโดยกรมธุรกิจและวิชาชีพเท่านั้น ส่วนกรณีเกี่ยวกับการใช้หรือเปลี่ยนแปลงที่พักหรือพื้นที่ส่วนกลางหรือการบังคับตามข้อตกลงต้องยื่นเรื่องต่อกรมควบคุมธุรกิจและวิชาชีพเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคบังคับเสียก่อน หากไม่สำเร็จจึงสามารถนำเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือยื่นฟ้องต่อศาลได้ หรือในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (Civil Code) ได้กำหนดให้กรณีเป็นข้อพิพาทที่สามารถตกลงกันได้หรือที่ไม่มีทุนทรัพย์เข้ามาเกี่ยวข้องจะให้ตัวแทน ของคณะกรรมการนิติบุคคลเข้าไปไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาท ส่วนกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนหรือหากปล่อยไว้นานอาจจะเกิดผลกระทบร้ายแรงได้ให้ใช้การไกล่เกลี่ยจากบุคคลที่สาม (Mediation) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือการประนีประนอมยอมความ (Conciliation) หากยังไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้จึงจะนำเข้าสู่กระบวนการของศาลต่อไป หรือกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ที่ได้กำหนดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและเป็นภาคบังคับด้วยเช่นกัน โดยเริ่มจากการพูดคุยเจรจากันภายในก่อน หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จึงจะเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง จากหน่วยงานของรัฐ (Mediation) และหากไม่สำเร็จหรือไม่สามารถที่จะระงับโดยวิธีดังกล่าวได้ จึงจะเข้าสู่กระบวนการของกรรมการตัดสินโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหนังสือร้องเรียนไปยังกรรมการตัดสินและกรรมการตัดสิน จะพิจารณาปัญหาดังกล่าว หากตกลงกันได้จะมีการทำข้อตกลงร่วมกันและกรรมการตัดสิน และจะมีคำสั่งให้ข้อตกลงนั้นมีผลใช้บังคับตามกฎหมาย แต่หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจผลการพิจารณาหรือคำสั่งของกรรมการตัดสินนั้นสามารถอุทธรณ์ต่อไปยังศาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทขององค์กรที่อยู่อาศัยได้ และหากยังไม่พอใจอีกก็สามารถอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุด (Supreme Court) ต่อไปได้ ทั้งนี้ การกำหนดให้มี

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไว้โดยตรง ดังทั้งสองประเทศดังกล่าว ถือเป็นกระบวนการในภาคบังคับที่เป็นระบบชัดเจน เป็นการประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่าการใช้วิธีการฟ้องเป็นคดีต่อศาล และเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทที่เห็นว่าการตั้งคนกลางที่มีความเป็นอิสระเพื่อเป็นผู้พิจารณาหรือไกล่เกลี่ยจะช่วยให้ข้อพิพาทสามารถยุติได้เร็วขึ้นและเป็นที่ยอมรับของคู่กรณีมากขึ้น

5. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติ การจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า ในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทไว้โดยตรง โดยเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะ หรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภค แม้ว่านิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจะมีการรับเรื่องไว้เพื่อหาข้อยุติ แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดหรือระงับข้อพิพาทเอาไว้อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยประนีประนอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็กำหนดไว้เฉพาะกรณีระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น ไม่รวมถึงคู่กรณีอื่นด้วย หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของกรณีสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถนำข้อพิพาทนั้น มาไกล่เกลี่ยได้ คู่กรณีจึงต้องไปใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาล ทำให้ต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายและ ข้อพิพาทไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที กรณีดังกล่าว ในกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย พบว่ามีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไว้โดยตรง โดยเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคบังคับที่คู่กรณีจะต้องเข้าสู่กระบวนการดังกล่าวเสียก่อน และให้อำนาจแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีคำสั่งให้ข้อตกลงนั้นมีผลใช้บังคับตามกฎหมายได้ หากไม่สำเร็จคู่กรณีสามารถเลือกที่จะเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือการยื่นฟ้องต่อศาลต่อไปได้ส่งผลให้เกิดผลดี คือนอกจากจะเป็นกระบวนการทางเลือกที่ดีแล้ว ยังทำให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถหาทางแก้ไขหรือยุติข้อพิพาทนั้นได้เร็วขึ้นกว่าการใช้วิธีการฟ้องคดีต่อศาล

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 เห็นควรให้มีการออกกฎกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 เพื่อเป็นกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างแท้จริงต่อไป

5.2.2 เห็นควรให้นำข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะหรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคเข้าสู่กระบวนการระงับหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายนี้เสียก่อน หากไม่สำเร็จให้สามารถนำเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการหรือยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาลได้

5.2.3 เห็นควรให้คณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท พร้อมทั้งออกคำสั่งเพื่อให้ข้อตกลงที่ได้นั้นมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

5.2.4 เห็นควรให้คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดกรณีมีการอุทธรณ์คำสั่งตามข้อตกลง หรือกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยให้คำวินิจฉัยชี้ขาดนี้ ถือเป็นที่สุด

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกำหนดให้มีกระบวนการภาคบังคับไว้ในกฎหมายโดยตรง สำหรับการระงับหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้บริการสาธารณะหรือการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคในที่จัดสรรหรือหมู่บ้านจัดสรร เพื่อกำหนดให้มีบุคคลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจและ ทำหน้าที่ในการดำเนินการ และกำหนดให้ข้อที่ตกลงกันได้นั้นมีผลบังคับกับคู่กรณีได้ตามกฎหมาย ซึ่งนอกจากจะเป็นกระบวนการทางเลือกที่ดีแล้วยังทำให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถหาทางแก้ไขหรือยุติข้อพิพาทนั้นได้โดยเร็วขึ้น

References

- Ananya Anumas. “The Development of the Law on the Management of Housing Estate Juristic Persons in Thailand.” PhD diss., Faculty of Law, National Institute of Development Administration, 2022. [In Thai]
- Beth A. Grimm. “Enforcement, ADR, or IDR?/breaking the code.” Last modified January 5, 2023. Accessed October 10, 2024. https://www-peopleclaim-com.translate.goog/How-to-Resolve-a-Dispute-with-Your-HOABoard.aspx?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/
- Homeowners Protection Bureau. “Florida HOA Laws and Resources.” Last modified January 1, 2024. Accessed July 15, 2024. <https://www.hopb.co/florida-homeowners-association-act-chapter-720/>
- Natthawadi Sae-Ung. “Problems in Establishing a Housing Estate Juristic Person.” Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2018. [In Thai]
- Nonthaburi Provincial Land Office. “Land allocation.” Last modified February 20, 2023. Accessed July 15, 2024. <https://www.dol.go.th/nonthaburi/pages/ศัพท์ที่ควรรู้เกี่ยวกับกฎหมายจัดสรรที่ดิน.aspx/> [In Thai]
- NSW Government. “Community schemes.” Last modified May 5, 2022. Accessed October 10, 2024. https://www.registrargeneral-nsw-gov-au.translate.goog/property-and-conveyancing/community-schemes?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/
- Robert M. DeNichilo, “The ABC’s of IDR & ADR.” Last modified January 5, 2023. Accessed October 10, 2024. https://www.ndhoalaw-com.translate.goog/hoabrief//the-abcs-of-idradr?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc/

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา

The Problem of Farmers Drying Rice on Public Roads

วีรพงศ์ อ่อนน้ำคำ¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ถนนราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: Weera1935@gmail.com

Weeraphong Onnamkham²

Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University
2 Ratchathani Road, Mueang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Email: Weera1935@gmail.com

Received: March 9, 2024 Revised: July 13, 2024 Accepted: July 19, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา โดยเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนาต่อไป

จากการศึกษาพบว่า การที่ชาวนานำข้าวมาตากบนถนนสาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันในชุมชน ความปลอดภัย และด้านการจราจรเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนนที่สุด การวางของหรือการตากสิ่งของไว้บนถนนหรือข้างทางอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี อาจทำให้เกิดการชนหรืออุบัติเหตุที่ส่งผลร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอให้เห็นควรเพิ่มโทษใน (1) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 71 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 148 (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2435 มาตรา 57 และ (4) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 385 ให้สูงขึ้นทั้งโทษจำคุกและโทษปรับและหาพื้นที่สำหรับตากข้าว เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ทางเลือกให้ชาวนา ก็จะช่วยแก้ปัญหาชาวนานำข้าวมาตากบนถนนสาธารณะได้

คำสำคัญ: ตากข้าว; ถนนสาธารณะ; ชาวนา

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to raise awareness among farmers who may have misconceptions about their right to dry rice on public roads. Roads should be used for transportation, but they are being used as private rice-drying spaces instead. Although laws have been established to regulate the use of public spaces, but the enforcement in some areas is still not strict enough, causing this issue to repeatedly arise.

The study found that when farmers dry rice on public roads, it has a significant impact on community living, safety, and traffic. The most noticeable effect is the obstruction caused by placing items or drying things on the road or roadside, which can lead to accidents. At night or in areas with poor visibility, these obstructions are capable of causing accidents that can inflict significant damage to both people and property. Therefore, the author proposes increasing penalties in (1) the Highway Act B.E. 2535, Section 71, (2) the Land Traffic Act B.E. 2522, Section 148, (3) the Cleanliness and Orderliness of the Country Act B.E. 2435, Section 57, and (4) the Penal Code, Section 385, by raising both imprisonment and fine penalties. Additionally, providing farmers with a specific area for drying rice will help solve the problem of drying rice on public roads.

Keywords: Drying rice; Public road; Farmer

1. บทนำ

การตากข้าวบนท้องถนนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในหลายพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัย การจราจร สิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปัญหานี้มักเริ่มต้นจากการที่ประชาชนในบางพื้นที่ขาดพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการใช้งาน เช่น การตากพืชผลหรือวัตถุดิบทางการเกษตร รวมถึงการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้พื้นที่สาธารณะในลักษณะนี้ การตากข้าวบนถนนมักทำให้พื้นที่ที่ไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของชุมชนสะท้อนถึงการใช้พื้นที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสม พื้นที่ถนนควรเป็นพื้นที่สำหรับการสัญจรแต่กลับถูกใช้เป็นที่สำหรับการทำกิจกรรมส่วนตัวแทน ทั้งที่มีการออกกฎหมายมาควบคุมเรื่องการใช้พื้นที่สาธารณะ แต่การบังคับใช้ในบางพื้นที่ยังไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้ปัญหานี้ยังคงเกิดขึ้นซ้ำ ๆ นอกจากนี้ พื้นที่ถนนที่แคบลงเพราะการตากข้าวอาจทำให้เกิดการจราจรติดขัด หรือในบางกรณีอาจทำให้ผู้ใช้ถนนต้องเบี่ยงเบนเส้นทางอย่างกะทันหัน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น ชาวานำข้าวเปลือกมาตากบนถนน กินพื้นที่กว่าครึ่งถนน เป็นระยะทางยาวหลายกิโลเมตร เป็นต้น ซึ่งผลกระทบด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การวางของ หรือการตากสิ่งของไว้บนถนน หรือข้างทางอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี การที่ผู้ขับขี่ต้องหลบ

สิ่งของเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการชนหรืออุบัติเหตุที่ส่งผลร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ เช่น ขับรถพุ่งชนกองข้าวเปลือกที่ตากบนถนนเป็นเหตุให้ผู้ขับขี่เสียชีวิต เหตุเกิดที่จังหวัดบุรีรัมย์³, ขับกระบะหักหลบกองข้าวเปลือกบนถนน ชนรถคันอื่นอีก 3 คัน ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 1 ราย บาดเจ็บ 3 ราย เหตุเกิดที่จังหวัดนครราชสีมา⁴

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติ ทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 38 ห้ามไม่ให้มีการวาง หรือกองสิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวาง หรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ⁵ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 71 ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ ไม่เกิน 6 หมื่นบาท ซึ่งจุดมุ่งหมายของกฎหมายนี้ มุ่งคำนึงถึงความปลอดภัยแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะบนทางหลวง⁶ 2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 114 ห้ามไม่ให้มีการวาง ตั้ง ยื่น หรือแขวนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกระทำด้วยประการใดในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร⁷ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 148 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ซึ่งจุดมุ่งหมายของกฎหมายนี้ มุ่งคำนึงถึงการใช้รถใช้ถนนได้อย่างปลอดภัยและมีการป้องกันการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นบนท้องถนน⁸, 3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2435 มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้ง วางหรือกองวัตถุใด ๆ บนถนน สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 57 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท⁹ ซึ่งจุดมุ่งหมายของกฎหมายนี้ มุ่งคำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้มีความปลอดภัยและป้องกันการกระทำความผิดและ 4) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และกระทำเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท¹¹, มาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹², มาตรา 385 ผู้ใดกีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัย หรือความสะดวกในการจราจรโดยวาง หรือทอดทิ้งสิ่งของหรือกระทำด้วยประการอื่นใดถ้า

³ ไทยรัฐ ออนไลน์, “อุทาหรณ์ หมู่มชี่จยย.ชนกองข้าวตากบนถนนดับ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567, https://www.thairath.co.th/tv/program/khao_chao_hua_khiew_sao_athit/771407/

⁴ โพสต์, “สดตกระบะหักหลบกองข้าวเปลือกที่ตากบนถนนชนประสานงาดับ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567, <https://www.posttoday.com/politics/605969/>

⁵ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535, มาตรา 38, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 109 ตอนที่ 52 (18 เมษายน 2535): 8-9.

⁶ พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535, มาตรา 71, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 109 ตอนที่ 52 (18 เมษายน 2535): 18.

⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522, มาตรา 114, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 96 ตอนที่ 8/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (29 มกราคม 2522): 28.

⁸ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522, มาตรา 148, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 96 ตอนที่ 8/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (29 มกราคม 2522): 36.

⁹ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2435, มาตรา 19, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 109 ตอนที่ 15/หน้า 28 (28 กุมภาพันธ์ 2535): 6.

¹⁰ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2435, มาตรา 57, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 109 ตอนที่ 15/หน้า 28 (28 กุมภาพันธ์ 2535): 14.

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 291, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 73 ตอนที่ 95/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499): 78.

¹² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 300, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 73 ตอนที่ 95/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499): 79-80.

การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็นต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท¹³ และมาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ¹⁴ แต่จากข้อมูลที่ยูเอสนิวยอร์กได้นำเสนอมา ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการตกขาวบนถนนสาธารณะ ของชาวนาได้ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกฎหมายข้างต้น ที่ต้องการกำหนดว่าการกระทำใดถือเป็นอาชญากรรมและจะลงโทษผู้ที่ก่ออาชญากรรมเหล่านั้นอย่างไร

จากความมุ่งหมายที่สำคัญในการบังคับใช้กฎหมายการตกขาวของประเทศไทยก็เพื่อทดแทนความผิดและยับยั้งป้องกันปัญหาอาชญากรรม รูปแบบกำหนดโทษจึงมุ่งเน้นตามหลักทฤษฎีการลงโทษ ที่สำคัญอยู่ 2 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีคือการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เพื่อการยับยั้งมิให้บุคคลอื่นถือเอาเป็นเยี่ยงอย่าง โดยการกระทำผิดเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกลงโทษ ในทางกฎหมายถือว่าบุคคลปกติต้องรู้จักกฎหมาย และเชื่อว่าเมื่อผู้ประพฤติฝ่าฝืนกฎหมายถูกลงโทษรุนแรงมากขึ้นเท่าใด ก็จะยิ่งส่งผลที่จะยับยั้งหรือข่มขู่ผู้อื่น มิให้กระทำความผิดขึ้นอีก หากบุคคลใดก็ตามจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจะเกิดความยับยั้งชั่งใจ เนื่องจากได้เห็นตัวอย่างของผู้ที่ถูกลงโทษมาก่อนแล้ว และ 2) ทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน (Retribution) เล็งเห็นว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมชั่วร้ายควรถูกลงโทษและควรได้รับการลงโทษตอบแทนอย่างเหมาะสม แม้จะไม่ถึงขนาดตอบแทนอย่างเดียวกับที่ผู้นั้นกระทำก็ตาม เพราะความต้องการแก้แค้นซึ่งฝังอยู่ในจิตใจของมนุษย์ ที่เป็นสามัญสำนึกในเรื่องความเป็นธรรม นักกฎหมายบางคนกล่าวว่า การแก้แค้นหรือตอบแทนความผิด แม้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใด แต่ก็ยังเป็นการผดุงความยุติธรรมโดยนัยนี้กฎหมายไม่เพียงแต่มีผลในทางปฏิบัติเท่านั้นแต่ถือเป็นสัญลักษณ์ของสังคมเป็นการแสดงออกของศีลธรรมและหมายความว่า “ผู้กระทำความผิดซึ่งมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนต้องถูกลงโทษ”¹⁵

แนวคิดในการกำหนดโทษให้หนักขึ้นมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม สภาพสังคม และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับที่มาแห่งปรัชญาการลงโทษกล่าวคือการลงโทษไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางใดย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ชาติภูมิวัฒนธรรมและค่านิยมหลากหลายสมัยเป็นการจำเพาะและความรุนแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือก่อดมิตมหาชนในอันที่จะใช้มาตรการลงโทษแก่อาชญากรโดยวิธีการที่เด็ดขาดและรุนแรงอันเป็นสัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และศีลธรรมอันดีในสังคมนั้น ๆ¹⁶

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตกขาวบนถนนสาธารณะของชาวนาโดยวิเคราะห์กับแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษและกฎหมายเกี่ยวกับการตกขาวของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเพิ่มโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้เป็นที่ลบล้างและเกรงกลัวต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการตกขาวบนถนนสาธารณะ รวมถึงมาตรการอื่นๆ ที่มีใช้การลงโทษเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

¹³ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 385, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 73 ตอนที่ 95/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499): 102.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 390, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 73 ตอนที่ 95/ฉบับพิเศษ หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499): 103.

¹⁵ ประธาน วัฒนาวณิชย์, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2546), 52-53.

¹⁶ ประเสริฐ เมฆมณี, *หลักทฤษฎีอาชญาวิทยา* (กรุงเทพฯ: บริพัตรการพิมพ์, 2523), 71-72.

2. กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา พบว่ามีแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศไทย

2.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

การตากข้าวของชาวนาบนถนนโดยมีการนำผ้าใบไปนอนมากาง เพื่อตากข้าวซึ่งหารถไปเหยียบอาจลื่นหรือผ้าเข้าไปเกี่ยวล้อรถ หรือมีการวางท่อนไม้ตอกตะปูทับกองข้าว หรือนำแผ่นสังกะสีมาปิดคลุมกองข้าวในตอนกลางคืนบนถนนสาธารณะ ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกระทำโดยประมาท กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ชาวนามีได้ใช้ความระมัดระวัง หากการกระทำดังกล่าวทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัสทั้ง ๆ ที่สามารถใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ ในภาวะเช่นนั้นจึงต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ แต่ชาวนากลับไม่คำนึงถึงอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงอาจต้องรับผิดตามมาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินสองแสนบาทและมาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงมาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การกระทำโดยประมาทในทางอาญา มีหลายพฤติการณ์ซึ่งในที่นี้หมายถึงการที่ชาวนานำข้าวเปลือกมาตากบนถนนสาธารณะและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายที่ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบันอาจไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว อีกทั้งการตากข้าวบนถนนสาธารณะอาจทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ตามมาตรา 385 ผู้ใดกีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัย หรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของหรือกระทำด้วยประการอื่นใดถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องรับโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท อีกด้วย

2.1.2 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

การวางของหรือการตากสิ่งของไว้บนถนนหรือข้างทางอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุโดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี การที่ผู้ขับขี่ต้องหลบสิ่งของเหล่านี้อาจทำให้เกิดการชนหรืออุบัติเหตุที่ส่งผลร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ ซึ่งถือเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ที่ภาครัฐต้องการควบคุมผู้ใช้นถนนให้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อสงวนไว้ซึ่งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลที่ต้องสัญจร ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามถือเป็นความผิดตาม มาตรา 114 ห้ามมิให้ผู้ใดวาง ตั้ง ยื่น หรือแขวนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ จะต้องรับโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทตามมาตรา 148

2.1.3 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

การตากข้าวบนถนนมักทำให้พื้นที่ดูไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของชุมชน สะท้อนถึงการใช้พื้นที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสม พื้นที่บนถนนควรเป็นพื้นที่สำหรับการสัญจร แต่กลับถูกใช้เป็นที่สำหรับการทำกิจกรรมส่วนตัวแทน อาทิเช่น ชาวนานำข้าวเปลือกมาตากบนถนน กินพื้นที่กว่าครึ่งถนน เป็นระยะ

ทางยาวหลายกิโลเมตร เป็นต้น หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามถือเป็นความผิดมาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้ง วาง หรือ กองวัตถุใด ๆ บนถนน เว้นแต่เป็นการกระทำในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศ กำหนดด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้จะต้องรับโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา 19 จุดมุ่งหมายของกฎหมายนี้ มุ่งคำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้มีความปลอดภัยและป้องกันการกระทำความผิด

2.1.4 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

การตากข้าวบนถนนทำให้พื้นที่ถนนแฉกบดอาจส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัด หรือในบางกรณี อาจทำให้ผู้ใช้ถนนต้องเบี่ยงเบนเส้นทางอย่างกะทันหัน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะในช่วง เวลากลางคืนหรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี ยิ่งเกิดความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น ชาวนานำข้าวเปลือกมาตากบนถนน กินพื้นที่กว่าครึ่งถนนเป็นระยะทางยาวหลายกิโลเมตร หรือชาวนาเทข้าวกองและตากไว้บนถนนช่วงกลางดึกเต็ม 1 ช่องการจราจร ส่งผลให้มีผู้ขี่รถจักรยานยนต์พุ่งชนกองข้าวจนได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากถนนสายดังกล่าวไม่มีไฟ ส่องสว่างประกอบกับจุดที่ชาวนานำข้าวเปลือกมาตาก ไม่มีการติดตั้งสัญญาณไฟหรือป้ายเตือน เป็นต้น การกระทำ ดังกล่าวของชาวนาถือเป็นความผิดตามมาตรา 38 วรรคแรก ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง แฉกบน วางหรือกองสิ่งใดในเขต ทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ หรือความไม่สะดวกแก่ยานทาง หาก ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 71 ซึ่งมี จุดมุ่งหมายที่มุ่งคำนึงถึงความปลอดภัยแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะบนทางหลวงนั่นเอง

2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศประเทศในต่างประเทศ

2.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศอินเดีย

การใช้พื้นที่สาธารณะสำหรับการเกษตร เช่น การตากข้าว มักถูกควบคุมโดยกฎหมาย เทศบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและการไม่กีดขวางการจราจร ในประเทศอินเดีย การตากข้าวบนถนนเป็นปัญหาที่พบได้ในบางพื้นที่ชนบท ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการจราจรและผู้ใช้ถนน แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ห้ามการตากข้าวบนถนนโดยตรง แต่การกระทำดังกล่าวอาจละเมิดกฎหมายจราจร และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะทั่วไป ดังเช่นพระราชบัญญัติยานยนต์ ค.ศ. 1988 มาตรา 201 โทษสำหรับการกีดขวางการไหลของการจราจรอิสระ (1) ผู้ใดที่จอดยานพาหนะที่เสียหายในที่สาธารณะในลักษณะ ที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการไหลของการจราจร จะต้องรับโทษปรับสูงสุดไม่เกินห้าสิบลูปีต่อชั่วโมง ตราบเท่าที่ ยานพาหนะนั้นยังคงอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว¹⁷ และประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ.1860 ได้กล่าวถึงข้อห้าม ในวรรคแรกของมาตรา 283¹⁸ การกระทำในลักษณะที่จะทำให้เกิดอันตรายหรือการกีดขวางทางสาธารณะหรือ เส้นทางเดินเท้า หากฝ่าฝืนย่อมต้องรับโทษตามวรรคสองของมาตรา 283ที่ว่าผู้ใดทำการใด ๆ หรือไม่ ดำเนินการจัดการกับทรัพย์สินที่ตนครอบครองหรือรับผิดชอบ ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย การกีดขวาง หรือความเสียหาย แก่บุคคลในทางสาธารณะ หรือเส้นทางเดินเท้าสาธารณะจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินสองร้อยรูปี

¹⁷ India Code, "THE MOTOR VEHICLES ACT 1988: Sections 201," last modified October 22, 2018, accessed May 5, 2024, <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/9460/1/a1988-59.pdf/>

¹⁸ India Code, "The Indian Penal Code 1860: Sections 283," last modified June 4, 2018, accessed May 17, 2024, <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/4219/1/THE-INDIAN-PENAL-CODE-1860.pdf/>

2.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวของประเทศฟิลิปปินส์

การตากข้าวบนถนนในประเทศฟิลิปปินส์ไม่สามารถที่จะทำได้ เพราะถือว่าเป็นการกีดขวางทางเดินหรือมีลักษณะเป็นการกระทำต่อประโยชน์ส่วนตัวเป็น ถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติทางหลวงฟิลิปปินส์ฉบับแก้ไข มาตรา 23 การยึดครอง หรือการใช้สิทธิในทางเดินสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งของถนนสาธารณะ สะพาน ท่าจอดเรือ หรือทางเดินเพื่อใช้ในกิจกรรมส่วนตัว หรือการกีดขวางทางเดิน หรือการใช้ชายหาดสำหรับการชลประทานหรือวัตถุประสงค์ส่วนตัวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและบุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันเปโซ หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน¹⁹

3. เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชานนาระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชานนา สามารถเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชานนาระหว่างประเทศไทย และต่างประเทศดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการป้องกันเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชานนา

3.1.1 ในกฎหมายไทยก็ได้กำหนดมาตรการป้องกันการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชานนาที่เป็นข้อห้าม หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามถือเป็นความผิดตามกฎหมายดังนี้ (1) ประมวลกฎหมายอาญา หากชานนาตากข้าวมีลักษณะที่เป็นการประมาทเลินเล่อไม่ใช้ความระมัดระวัง จนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ รวมถึงผู้ใด กีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัย หรือความสะดวกในการจราจร ถือว่ามีความผิดตามมาตรา 291, มาตรา 300, มาตรา 390 และมาตรา 385 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หากชานนาวางของ หรือการตากข้าวไว้บนถนนหรือข้างทาง จนอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ความผิดตามมาตรา 114 (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ห้ามมิให้ชานนาตั้ง วาง หรือกองวัตถุใด ๆ บนถนนหากฝ่าฝืนเป็นความผิดตามมาตรา 19 (4) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 38 วรรคแรกกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง แขนว วางหรือกองสิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ หรือความไม่สะดวกแก่งานทาง หากผู้ใดฝ่าฝืนถือว่ามีความผิด

จะเห็นได้ว่า กฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของไทยเป็นบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่มุ่งยับยั้งมิให้บุคคลอื่นถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างโดยการกระทำผิดเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกลงโทษสอดคล้องกับทฤษฎีการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ในทางกฎหมายถือว่าบุคคลปกติต้องรู้กฎหมายและเชื่อว่า เมื่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจะต้องถูกลงโทษรุนแรงมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีผลที่จะยับยั้งหรือข่มขู่ผู้อื่นมิให้กระทำผิดขึ้นอีก หากบุคคลใดก็ตามจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจะเกิดความยับยั้งชั่งใจ เนื่องจากได้เห็นตัวอย่างของผู้ที่ถูกลงโทษมาก่อนแล้ว

¹⁹ Republicact.com, "Revised Philippine Highway Act Section 23," last modified October 5, 1972, accessed April 1, 2024, <https://www.republicact.com/docs/statute/11343/pd-17-revised-philippine-highway-act/>

3.1.2 ในกฎหมายของประเทศอินเดีย ก็ได้กำหนดมาตรการป้องกันเหตุอันตรายหรือการ กีดขวางทางสาธารณะ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ห้ามการตากข้าวบนถนนโดยตรง แต่การกระทำดังกล่าวอาจละเมิดกฎหมายจราจรและกฎหมายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะทั่วไปถือเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังเช่น (1) พระราชบัญญัติยานยนต์ ค.ศ. 1988 มาตรา 201 อนุ (1) ผู้ใดที่จอดยานพาหนะที่เสียหายในที่สาธารณะในลักษณะที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการไหลของการจราจรถือเป็นความผิดตามกฎหมายดังนี้ (2) ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ.1860 ได้กล่าวถึงข้อห้ามในวรรคแรกของมาตรา 283 การกระทำในลักษณะที่จะทำให้เกิดอันตรายหรือการกีดขวางทางสาธารณะถือเป็นความผิดตามกฎหมายนี้

3.1.3 ในกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ ก็ได้กำหนดมาตรการป้องกันการตากข้าวบนถนนถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติทางหลวงฟิลิปปินส์ฉบับแก้ไข ที่ห้ามยึดครองหรือการใช้สิทธิ ในทางเดินสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งของถนนสาธารณะเพื่อใช้ในกิจกรรมส่วนตัว เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายของมาตรา 23

3.2 มาตรการลงโทษเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชวาเนา

3.2.1 ในกฎหมายไทยก็ได้กำหนดมาตรการลงโทษต่อผู้ที่ตากข้าวบนถนนสาธารณะของชวาเนาที่เป็นข้อห้ามไว้ในกฎหมายหลายฉบับ อันเป็นการสอดคล้องกับทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ที่มองว่าผู้กระทำความผิดซึ่งมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนต้องถูกลงโทษ อาทิเช่น (1) ประมวลกฎหมายอาญาคriminal law หากการตากข้าวของชวาเนาที่มีลักษณะที่เป็นการประมาทเลินเล่อ จนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือได้รับอันตรายสาหัสต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 300 หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 390 รวมถึงผู้ใดกีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรต้องรับโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ตามมาตรา 385 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หากชวาเนาวางของหรือการตากข้าวไว้บนถนน หรือข้างทางจนอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจะต้องรับโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ตามมาตรา 148 (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ห้ามมิให้ชวาเนาตั้ง วาง หรือกองวัตถุใด ๆ บนถนนหากฝ่าฝืน จะต้องรับโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นตามมาตรา 19 (4) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 หากชวาเนา วางหรือกองสิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ หรือความไม่สะดวกแก่การทาง จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 71

3.2.2 ในกฎหมายของประเทศอินเดียก็ได้กำหนดมาตรการลงโทษต่อผู้ที่กีดขวางทางสาธารณะหากมีผู้ล่วงละเมิดกฎหมายจราจรและกฎหมายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะทั่วไปถือเป็นความผิด ตามกฎหมาย ดังเช่น (1) พระราชบัญญัติยานยนต์ ค.ศ. 1988 มาตรา 201 อนุ (1) ผู้ใดที่จอดยานพาหนะที่เสียหายในที่สาธารณะในลักษณะที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการไหลของการจราจรถือจะต้องรับโทษปรับสูงสุดไม่เกินห้าสิบลูปีต่อชั่วโมง ตราบเท่าที่ยานพาหนะนั้นยังคงอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว (2) ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ.1860 ได้กล่าวถึงข้อห้ามในการกระทำในลักษณะที่จะทำให้เกิดอันตราย หรือการกีดขวางทางสาธารณะ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินสองร้อยรูปี ตามมาตรา 283 วรรคสอง

3.2.3 ในกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดมาตรการลงโทษต่อผู้ที่ตากข้าวบนถนนตามพระราชบัญญัติทางหลวงฟิลิปปินส์ฉบับแก้ไขที่ห้ามยึดครองหรือการใช้สิทธิในทางเดินสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งของถนนสาธารณะ เพื่อใช้ในกิจกรรมส่วนตัวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันเปโซหรือมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ตามมาตรา 23

4. แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา

4.1 แก้ไขโดยปรับปรุงกฎหมาย

การตากข้าวบนท้องถนนในสังคมไทยถือเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในหลายพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัย การจราจร สิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปัญหานี้มักเริ่มต้นจากการที่ประชาชนในบางพื้นที่ขาดพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการใช้งาน เช่น การตากพืชผลหรือวัตถุดิบทางการเกษตร รวมถึงการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้พื้นที่สาธารณะ ในลักษณะนี้ การตากข้าวบนถนนมักทำให้พื้นที่ที่ไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของชุมชนสะท้อนถึงการใช้พื้นที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสม พื้นที่บนถนนควรเป็นพื้นที่สำหรับการสัญจร แต่กลับถูกใช้เป็นที่สำหรับการทำกิจกรรมส่วนตัวแทน ทั้งที่มีการออกกฎหมายมาควบคุมเรื่องการใช้พื้นที่สาธารณะ แต่การบังคับใช้ในบางพื้นที่ยังไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้ปัญหายังคงเกิดขึ้นซ้ำ ๆ นอกจากนี้ พื้นที่ถนนที่แคบลงเพราะการตากของอาจทำให้เกิดการจราจรติดขัด หรือในบางกรณี อาจทำให้ผู้ใช้ถนนต้องเบี่ยงเบนเส้นทางอย่างกะทันหัน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ อาทิเช่น ชาวนานำข้าวเปลือกมาตากบนถนนกินพื้นที่กว่าครึ่งถนน เป็นระยะทางยาวหลายกิโลเมตร เป็นต้น

ผลกระทบด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การวางของหรือการตากสิ่งของ ไว้บนถนนหรือข้างทางอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุโดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน หรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี การที่ผู้ขับขี่ต้องหลบสิ่งของเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการชนหรืออุบัติเหตุที่ส่งผลร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ อาทิเช่น ชับรถพุ่งชนกองข้าวเปลือกที่ตากบนถนน เหตุเกิดที่จังหวัดบุรีรัมย์, ชับกระบะหักหลบกองข้าวเปลือกบนถนน นครอื่น 3 คัน ดับ 1 ราย เจ็บ 3 ราย เหตุเกิดที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

หากพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษต่อผู้ที่กีดขวางทางสาธารณะของประเทศไทย อาทิเช่น (1) ประมวลกฎหมายอาญา หากการตากข้าวของชาวนามีลักษณะที่เป็นการประมาทเลินเล่อ จนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือได้รับอันตรายสาหัส ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 300 หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 390 รวมถึงผู้ใดกีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัย หรือความสะดวกในการจราจรต้องรับโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ตามมาตรา 385 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หากชาวนาวางของหรือการตากข้าวไว้บนถนนหรือข้างทาง จนอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ จะต้องรับโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทตามมาตรา 148 (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ห้ามมิให้ชาวนาตั้ง วาง หรือกองวัตถุใด ๆ บนถนนหากฝ่าฝืนจะต้องรับโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่น ตามมาตรา 19 (4) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 หากชาวนาวางหรือกองสิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ หรือความไม่สะดวกแก่การทาง จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 71

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษต่อผู้ที่กีดขวางทางสาธารณะของประเทศอินเดีย หากมีผู้ล่วงละเมิดกฎหมายจราจรและกฎหมายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะทั่วไปถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยานยนต์ ค.ศ. 1988 มาตรา 201 อนุ (1) ผู้ใดที่จอดยานพาหนะที่เสียหายในที่สาธารณะในลักษณะที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการไหลของการจราจรจะต้องรับโทษปรับสูงสุดไม่เกินห้าสิบบรูปีต่อชั่วโมง ตราบเท่าที่ยานพาหนะนั้นยังคงอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว และประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ.1860 ได้กล่าวถึงข้อห้ามในการกระทำในลักษณะที่จะทำให้เกิดอันตรายหรือการกีดขวางทางสาธารณะผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินสองร้อยรูปี ตามมาตรา 283 วรรคสอง

รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษต่อผู้ที่กีดขวางทางสาธารณะของประเทศฟิลิปปินส์ ตามพระราชบัญญัติทางหลวงฟิลิปปินส์ฉบับแก้ไข ที่ห้ามยึดครองหรือการใช้สิทธิในทางเดินสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งของถนนสาธารณะเพื่อใช้ในกิจกรรมส่วนตัวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันเปโซหรือมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ตามมาตรา 23

จะเห็นได้ว่าประเทศอินเดียและฟิลิปปินส์ มีการกำหนดอัตราโทษต่อผู้ที่กีดขวางทางสาธารณะไว้เช่นเดียวกับประเทศไทยย่อมเห็นได้ว่า ทุกสังคมยอมรับว่าเป็นการกระทำที่ต้องห้ามและขัดต่อความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม จากปัญหาที่ขานำเข้ามาตากบนถนนสาธารณะเป็นจำนวนมาก และผลกระทบต่อทัศนวิสัยในการขับขี่ ผู้ใช้รถใช้ถนนมองไม่เห็น จนเกิดอุบัติเหตุมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเพิ่มในแต่ละปี จากข้อเท็จจริงปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวในข้างต้นแล้ว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับประเทศไทยจึงควรเพิ่มโทษให้หนักขึ้น เพราะอัตราโทษเดิมไม่สามารถที่จะยับยั้งการการทำความผิดที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบันและมิได้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการกำหนดโทษในทางอาญาที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการที่ขานำเข้ามาตากบนถนนสาธารณะ

4.2 แก้ไขโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การแก้ไขปัญหการตากข้าวบนถนนสาธารณะของขานานี้อย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา อาทิเช่น ฝ่ายปกครอง องค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกท้องที่ออกมาประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรไม่นำข้าวมาตากบนท้องถนนเพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย รวมถึงดำเนินคดีต่อผู้ฝ่าฝืนหรือหากมีความจำเป็นต้องตากบนถนนควรจะหาสัญลักษณ์ เช่น กรวยมาตั้งให้ผู้ใช้รถใช้ถนนมองเห็นตั้งแต่ระยะไกล ติดตั้งไฟกระพริบหรือส่องสว่าง เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้รถใช้ถนน

รวมถึงการหาพื้นที่สำหรับตากข้าวเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างพื้นที่ทางเลือกให้ขานา อาทิเช่น การจัดหาพื้นที่ส่วนกลาง อาจใช้พื้นที่ลานกลางในหมู่บ้าน ลานวัด โรงเรียน หรือพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ซึ่งหากมีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ว่างในชุมชนอาจเกิดปัญหาการแย่งพื้นที่ตากข้าว เนื่องจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวมีระยะเวลาที่ค่อนข้างเพียงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ของแต่ละปี จึงอาจเกิดปัญหาพื้นที่ตากข้าวไม่เพียงพอ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรเข้ามาจัดการร่วมกันในชุมชนร่วมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิเช่น การสร้างลานซีเมนต์ที่สามารถตากข้าวได้ในปริมาณมาก หรือติดตั้งระบบป้องกันฝนหรือป้องกันความชื้นให้กับขานา และมีการวางแผนการใช้พื้นที่ร่วมกัน เช่น ลงทะเบียนขานาที่ประสงค์ จะใช้พื้นที่ตากข้าว สำหรับจัดตารางการตากข้าว เพื่อให้ทุกครัวเรือนได้ใช้พื้นที่อย่างเท่าเทียม

รวมถึงส่งเสริมการเช่าหรือขอใช้พื้นที่ของเอกชน โดยภาครัฐอาจจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนบางส่วนให้กับเจ้าของพื้นที่เอกชน เพื่อให้ชาวนาสามารถเช่าได้ในราคาที่ไม่สูง เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่โดยไม่ต้องพึ่งพาถนนสาธารณะ

5. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา ผู้เขียนสามารถสรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า การตากข้าวบนท้องถนนในสังคมไทยถือเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในหลายพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัย การจราจร สิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปัญหานี้มักเริ่มต้นจากการที่ประชาชนในบางพื้นที่ขาดพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการใช้งาน จึงได้นำข้าวมาตากบนถนน ส่งผลให้พื้นที่ถนนแคบลง เกิดการจราจรติดขัด หรือในบางกรณี อาจทำให้ผู้ใช้ถนนต้องเบี่ยงเบนเส้นทางอย่างกะทันหัน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ผลกระทบด้านความปลอดภัยเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การวางของหรือการตากข้าวไว้บนถนนหรือข้างทางอาจกลายเป็นสิ่งกีดขวางที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือในพื้นที่ที่มีทัศนวิสัยไม่ดี การที่ผู้ขับขี่ต้องหลบสิ่งของเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการชน หรืออุบัติเหตุที่ส่งผลร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้

การที่ชาวนานำข้าวเปลือกมาตากบนถนนถือว่ามีความผิดกฎหมายที่มีโทษในทางอาญาดังนี้ (1) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 38 ห้ามมิให้มีการวาง หรือกอง สิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 71 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 114 ห้ามมิให้มีการวาง ตั้ง ยืน หรือแขวนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกระทำด้วยประการใดในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตาม มาตรา 148 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2435 มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้ง วาง หรือกอง วัตถุใด ๆ บนถนน สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 57 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และ (4) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และกระทำเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท, มาตรา 300 ผู้ใดกระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ, มาตรา 385 ผู้ใดกีดขวางทางสาธารณะจนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัย หรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท และมาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำดังกล่าว การจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับการใช้งาน ในลักษณะนี้ เช่น ลานตากข้าวที่เหมาะสมในชุมชน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อให้การใช้พื้นที่สาธารณะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง รวมถึงควรมีการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นในบทกฎหมายข้างต้น อันถือว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหาอาชญากรรมตามความรู้สึกของคนในสังคมหรือความเชื่อโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผลของการเพิ่มโทษที่ว่าจำนวนโทษที่จะใช้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องหนักเบาพอเหมาะ กับความผิดที่เขาได้กระทำลงไป เพื่อให้ชาวนาเกิดความเกรงกลัว

ดังนั้นแล้ว หากทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จะช่วยลดพึ่งพาถนนสาธารณะของชาวนา รวมถึงช่วยลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการตากของบนถนนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตากข้าวบนถนนสาธารณะของชาวนา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 เห็นควรเพิ่มโทษใน (1) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 71 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 148 (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2435 มาตรา 57 และ (4) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 385 ให้สูงขึ้นทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ

5.2.2 เห็นควรให้หาพื้นที่สำหรับตากข้าว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างพื้นที่ทางเลือกให้ชาวนา ดังนี้

- 1) การจัดหาพื้นที่ส่วนกลางที่เป็นพื้นที่ลานกว้างในหมู่บ้าน เช่น ลานวัด โรงเรียน หรือพื้นที่สาธารณะ
- 2) การจัดการร่วมกันในชุมชน ชุมชนควรมีการวางแผนการใช้พื้นที่ร่วมกัน เช่น จัดตารางการตากข้าวเพื่อให้ทุกครัวเรือนได้ใช้พื้นที่อย่างเท่าเทียม
- 3) ส่งเสริมการเช่าหรือขอใช้พื้นที่ของเอกชน โดยภาครัฐอาจจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าตอบแทนบางส่วนให้กับเจ้าของพื้นที่เอกชน เพื่อให้ชาวนาสามารถเช่าได้ในราคาที่ต่ำ
- 4) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การสร้างลานซีเมนต์ที่สามารถตากข้าวได้ในปริมาณมาก และติดตั้งระบบป้องกันฝนหรือความชื้น

References

India Code. “The Indian Penal Code 1860: Sections 283.” Last modified June 4, 2018. Accessed May 17, 2024. <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/4219/1/THE-INDIAN-PENAL-CODE-1860.pdf/>

-
- India Code. “The Motor Vehicles Act 1988: Sections 201.” Last modified October 22, 2018. Accessed May 5, 2024. <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/9460/1/a1988-59.pdf/>
- Post. “Tragic Pickup Truck Swerves to Avoid Pile of Rice Drying on the Road, Collides Head-On, Death.” Last modified November 26, 2023. Accessed February 2, 2024. <https://www.posttoday.com/politics/605969/> [In Thai]
- Prasert Mekmanee. *Principles of Penology*. Bangkok: Boripit Printing, 1980. [In Thai]
- Prasert Wattanawanich. *Basic Knowledge of Criminology*. Bangkok: Prakaypruk Publishing, 2003. [In Thai]
- Republicact. “Revised Philippine Highway Act Section 23.” Last modified October 5, 1972. Accessed April 1, 2024. <https://www.republicact.com/docs/statute/11343/pd-17-revised-philippine-highway-act/>
- Thairath Online. “A Cautionary Tale: a Young Man Riding a Motorcycle Crashed Into a Pile of Rice Drying on the Road and Died.” Last modified May 20, 2023. Accessed February 10, 2024. https://www.thairath.co.th/tv/program/khao_chao_hua_khiew_sao_athit/771407/ [In Thai]

มาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้าน
การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

Measures to Prevent and Combat Human Trafficking under the ASEAN
Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children,
B.E. 2558

ฉัตรวรินทร์ ภูวทรัพย์บุล¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: chatwarine.p@ubru.ac.th

Chatwarine Poowatphiboon²

Faculty of Law, Ubonratchathani Rajabhat University

2 Nai Mueang, Muang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand

Email: chatwarine.p@ubru.ac.th

Received: June 5, 2024 Revised: September 15, 2024 Accepted: September 20, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะสตรีและเด็ก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กของประเทศไทย ข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 และมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

จากการศึกษาพบว่า การค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยปัจจุบันพบว่า เด็กและสตรีเสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์ เนื่องจากสภาพทางเพศ การปฏิบัติจากครอบครัว และความเหลื่อมล้ำจากสังคม ดังนั้นตามที่ประเทศไทยเข้าเป็นรัฐภาคีอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 เป็นผลทำให้ประเทศไทยต้องมีกฎหมายภายในเพื่อรองรับอนุสัญญาดังกล่าว โดยปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและสตรี ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และทั้งนี้ ประเทศไทยมีมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 โดยมีการสร้างความตระหนักรู้ในสังคม จัดทำโครงการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ และการแก้ไขปัจจัยเสี่ยง เช่น การส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ, การส่งเสริมการศึกษา และการเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคม แต่ทั้งนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการเพิ่มมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว โดยมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีมาตรการคุ้มครองเหยื่อ และรวมถึงมีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายและยกระดับมาตรฐานเข้าสู่ระดับสากล

คำสำคัญ: มาตรการป้องกัน; การต่อต้าน; การค้ามนุษย์; อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

Abstract

This research article aims to study the problems and causes of human trafficking in Thailand, especially women and children, laws related to the prevention and suppression of human trafficking, especially women and children, Thailand's provisions of the ASEAN Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children B.E. 2558, and the country's measures to prevent and suppress human trafficking under the ASEAN Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children B.E. 2558.

The study found that human trafficking is a major problem for Thailand. Currently, children and women are at risk of being trafficked due to their gender, family practices, and social inequality. As follows: Thailand became a state party to the ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children, B.E. 2558, which resulted in Thailand having domestic laws to support the convention. Currently, Thailand has domestic laws related to combating human trafficking, especially women and children namely the Prevention and Suppression of Human Trafficking Act B.E. 2551, and the Child Protection Act B.E. 2546. In addition, Thailand has measures to prevent and combat human trafficking in order to comply with the ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children B.E. 2558, by raising awareness in society, organizing campaigns to create understanding about the problem of human trafficking, and solving risk factors, such as promoting economic opportunities, promoting education, and strengthening the social welfare system. However, the author sees fit to increase measures to suppress such crimes, including strict law enforcement, training of relevant officials, measures to protect victims, and continuous international cooperation, both bilaterally and multilaterally, to create networks and raise standards to the international level.

Keywords: Measures to Prevent ; Combat; Human Trafficking; ASEAN Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children B.E. 2558

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในอดีต ไม่ได้มีการกล่าวถึงลักษณะของปัญหาการค้ามนุษย์อย่างชัดเจน แต่มีสิ่งแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างการค้ามนุษย์ในอดีต คือ การมีทาสตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสิ้นสุดเมื่อกลางยุครัตนโกสินทร์ ในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และการเริ่มเข้ามาของหญิงชาวจีนที่เข้ามาค้าประเวณีในสยามประเทศจนเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ต่อมาทางการได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญจรโรค ร.ศ. 127 แต่ถึงกระนั้น ก็ไม่ได้มีข้อมูลว่าหญิงที่เข้ามาค้าประเวณีในยุคนั้นเข้ามาด้วยความสมัครใจ หรือถูกบังคับขู่脅ให้ทำการค้าประเวณีซึ่งถือเป็นลักษณะของการค้ามนุษย์หรือไม่ จนมาถึงในยุคปัจจุบันที่สถานการณ์การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับบางคน เพราะไม่เห็นหรือปรากฏชัดเจนเหมือนอาชญากรรมอื่น ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมาก เพราะการดำเนินการนั้นทำเป็นขบวนการมีเครือข่ายซับซ้อน ปกปิดยากต่อการตรวจสอบ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้กฎหมาย หรือแม้กระทั่งบางกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิกเฉยหรือร่วมมือกับขบวนการค้ามนุษย์เพื่อหวังเอาเงินสินบน ความร้ายแรงของการค้ามนุษย์ที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติติดอันดับ 2 ของโลก รองจากการค้ายาเสพติด ถือเป็นการกระทำที่ผิดทั้งกฎหมายภายในและหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชน เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อทั้งภาพลักษณ์และผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และประเทศไทยเป็นประเทศที่ถือว่ามีความเสี่ยงสูงในด้านการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยปัญหาการค้ามนุษย์ได้ถูกบรรจุเป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons (หรือ Tip) Report) ของสหรัฐอเมริกาประจำ ค.ศ. 2015 จัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มティア 3 (Tier 3) เลื่อนลำดับจาก 4 ปีก่อนที่ไทยอยู่ในกลุ่มティア 2 (Tier 2) เท่านั้น โดยที่กลุ่มティア 3 (Tier 3) ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในด้านการค้ามนุษย์มากที่สุด ประเทศในกลุ่มนี้จะถูกมองว่าไม่มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาด้านการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ส่วนกลุ่มティア 2 ถือว่าเป็นกลุ่มที่ถึงแม้ยังมีปัญหาด้านการค้ามนุษย์อยู่และยังแก้ไขไม่ได้ แต่รัฐบาลยังมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง รัฐบาลไทยได้เพิ่มความพยายามดำเนินการสืบสวนคดีการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศ และคดีที่ต้องสงสัยว่ามีการบังคับใช้แรงงาน รวมถึงดำเนินคดีและพิพากษานักค้ามนุษย์หลายร้อยคน อีกทั้งยังเริ่มสืบสวนคดีการค้าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมประมงหลายสิบคดี ตัวอย่างการดำเนินการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ในไทยเหล่านี้ ส่งผลให้กระทรวงการต่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกาได้รายงานผลการจัดอันดับเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย โดยเลื่อนไปอยู่ในกลุ่มティア 2 ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีความพยายามในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้น ในการนี้ถือเป็นเรื่องที่ดีของประเทศไทยหลังจากการพยายามบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์³

อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children: ACTIP) ซึ่งได้มีการลงนามโดยผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์นั้น มีผลบังคับใช้วันที่ 8

³ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, “ปัญหาการค้ามนุษย์ในไทย,” แก้ไขล่าสุด 2564, สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2566, <https://www.researchcafe.tsri.or.th/inequality-of-men/>

มีนาคม พ.ศ. 2560 หลังจากประเทศสมาชิกอาเซียนได้ส่งมอบสัตยาบันสารครบ 6 ประเทศ อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก จะมีผลบังคับใช้ภายใน 30 วันหลังจากที่ประเทศสมาชิกได้ส่งมอบสัตยาบันสารต่อสำนักเลขาธิการอาเซียนครบทั้ง 6 ประเทศแล้ว ซึ่งฟิลิปปินส์เป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ 6 ที่ได้ส่งมอบสัตยาบันสารดังกล่าวไปเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมานุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของอาเซียนในการดำเนินการแก้ไขและต่อสู้กับอาชญากรรมที่เลวร้ายนี้ อีกทั้งยังเป็นมาตรการป้องกันและปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมทั้งจะเป็นการส่งเสริมมาตรการบังคับใช้ให้เข้มงวดขึ้นอีกด้วย และประเทศไทยยังมีการออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

จากข้อมูลดังกล่าว มาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 จึงมีความสำคัญเพื่อหาแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทยให้พัฒนาในภายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะสตรีและเด็ก

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ของประเทศไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

1.2.4 เพื่อศึกษามาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตศึกษาถึงมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากบทความ ตำรา เอกสาร ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อทำการศึกษาจนนำมาสู่การสรุปผลการศึกษาในที่สุด

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากตำรา เอกสาร บทความ วิทธานิพนธ์ และจากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) มาทำการรวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) จะนำมาสู่การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบปัญหาและสาเหตุการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะสตรีและเด็ก

1.5.2 ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กของประเทศไทย

1.5.3 ทราบข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

1.5.4 ทราบมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 ผู้เขียนประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาและสาเหตุการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะสตรีและเด็ก

2.1.1 ปัญหาความยากจน

ความยากจนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ความยากจนเป็นปรากฏการณ์ที่ยังมีอยู่ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทประชากร มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรในกัมพูชา สปป.ลาว และเวียดนามจัดได้ว่าเป็นคนยากจน ซึ่งส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในชนบทและมักประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากรายงานการประเมินความยากจนของศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงไม่ถึงกับอดอยากอาหาร เนื่องจากยังพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้ได้ แต่ปัจจุบันการพึ่งพาป่าไม้เริ่มเป็นหนทางที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดลงของผลผลิตจากป่าไม้และสัตว์น้ำ ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะของความยากจน ซึ่งนอกจากจะมีแนวโน้มสูงขึ้นแล้ว ยังก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ทั้งนี้ การกระจายตัวของความยากจนสามารถวัดได้ในเชิงพื้นที่ภูมิศาสตร์ระหว่างชนบทกับเมือง และระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ใน 4 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม และพม่า สภาวะความยากจนในชนบทมีมากกว่าในเมืองโดยผู้ที่อยู่ในเมืองหลวงจะมีรายได้สูงมากกว่าในพื้นที่ชนบทด้วยกัน เช่นใน สปป.ลาว อัตราส่วนคนจนในพื้นที่ที่ไม่มีถนนเข้าถึง มีสูงกว่าพื้นที่ในเขตเดียวกันที่มีถนนเข้าถึงอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวดังกล่าวได้สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของความไม่เพียงพอของสาธารณูปโภค ภาวะมลพิษและการเพิ่มขึ้นของชุมชนแออัด ทั้งนี้ เป็นที่น่าเสียดายว่า กัมพูชาและสปป.ลาว กำลังดำเนินรอยตามมาในทิศทางเดียวกันซึ่งนำไปสู่การกระจุกตัวและความทันสมัยที่มีต้นทุนสูง นอกจากนี้ ความยากจนยังปรากฏอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ทั้งใน กัมพูชา สปป.ลาว พม่า และเวียดนาม เช่น ชนชาติขมุในสปป.ลาว ที่วิถีชีวิตของพวกเขามักถูกคุกคามจากกลุ่มนักธุรกิจที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ส่วนในกรณีของพม่าก็เช่นเดียวกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจมีอย่างจำกัดอยู่เฉพาะ แต่ในภาคส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจากทหาร ส่วนความยากจนก็ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปในพม่า เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ

กับความยากจนมีความสัมพันธ์กัน จึงไม่เป็นที่แปลกใจที่รัฐบาลในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงนิยมใช้นโยบายที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์เพิ่มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยคาดหวังว่าจะเกิดการกระจายผลประโยชน์ลงไปสู่ความยากจน⁴

2.1.2 ปัญหาด้านการเมือง

สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศได้กลายเป็นแรงกดดัน และเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามแดนจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะเข้ามาในประเทศไทยตามช่องทางต่าง ๆ ซึ่งมีความปลอดภัยกว่าและต้องการมีชีวิตที่ดีกว่าเพื่อความอยู่รอด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในพม่าที่ยังมีความขัดแย้ง มีการสู้รบของชนกลุ่มน้อย มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีการบังคับเกณฑ์แรงงานโดยไม่มีค่าตอบแทน บังคับโยกย้ายประชากรออกจากถิ่นที่อยู่เดิม ทำให้ไม่สามารถทำงานทำในภูมิลำเนาเดิมของตนได้ เช่น ชนกลุ่มน้อย กลุ่มไทยใหญ่ กะเหรี่ยง และคะฉิ่น ที่ตกเป็นเหยื่อหรือถูกกระทำที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันพม่ามีแนวโน้มของกระบวนการทางการเมืองที่นำไปสู่ประชาธิปไตยมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติพม่ายังประสบปัญหาโดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นกลุ่มคนรากหญ้าที่ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่ได้รับสิทธิพลเมืองอย่างเท่าเทียมกันจากกลุ่มผู้ใช้อำนาจ⁵

2.1.3 ปัญหาแรงงานข้ามชาติ

การค้ามนุษย์ในปัจจุบันจึงได้รับการพิจารณาว่า เป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมข้ามชาตินอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงแล้วยังเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงของมนุษย์อีกด้วยและนับวันการค้ามนุษย์ได้กลายเป็นปัญหาที่แพร่ขยายเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะแทบทุกภาคของประเทศไทยตลอดถึงระดับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้สรุปไว้ว่า การค้ามนุษย์จัดอยู่ในรูปแบบหนึ่งของอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีอยู่ 8 รูปแบบด้วยกันได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรี และเด็กการค้ามนุษย์อันเป็นโจรสลัด การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน การก่อการร้ายสากล อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งประชาคมโลกได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามานานหลายทศวรรษขององค์การสหประชาชาติ และกฎหมายระหว่างประเทศที่ปรากฏในรูปของสนธิสัญญา อนุสัญญา ปฏิญญา หรือพิธีสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งรัดให้ทุกประเทศลงนามในการแก้ปัญหา⁶ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการค้ามนุษย์ได้กลายเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญเนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และวิถีชีวิตของผู้คนและสังคมในหลายระดับเกิดขึ้นและมีความเกี่ยวพันกับหลายประเทศทั่วภูมิภาคของโลกโดยเฉพาะเด็กและสตรีต้องถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากมายและได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจตลอดจนโอกาสและอนาคต ความปลอดภัย และความมั่นคงของมนุษย์รวมทั้งเกิดความสูญเสียต่อบุคคลรอบข้างชุมชนและสังคมทั้งในรูปแบบของการล่อลวงทางเพศ การค้าแรงงานเด็ก แรงงานที่ถูกบังคับ นอกจากนี้เป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนสูงแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในสังคมโลกอีกด้วย

⁴ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, *การค้ามนุษย์ในประเทศไทย: ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ เครื่องมือ และกลไกในการแก้ไข* (กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2556), 62-63.

⁵ ศิบัติ นพประเสริฐ, *ความมั่นคงของมนุษย์: การค้ามนุษย์ในไทย* (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2553), 23.

⁶ นภา เศรษฐกร, *ทิศทางใหม่ในการป้องกันแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์* (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2550), 50.

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กของประเทศไทย มีดังนี้

2.2.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 มีสาระสำคัญดังนี้

1) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานร่วมรักษาการตามกฎหมาย ซึ่งการเพิ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานร่วมรักษาการมีผลทำให้กระทรวงแรงงานมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ในการดำเนินการเกี่ยวกับความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

2) กำหนดลักษณะการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ เพื่อเป็นการป้องกันและขจัดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จึงกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการไว้เป็นการเฉพาะ

3) กำหนดข้อยกเว้นฐานความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 โดยไม่ใช้บังคับกับงานหรือบริการซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร งาน หรือบริการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย งาน หรือบริการ อันเป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาลหรือที่ต้องทำในระหว่างการต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล ตลอดจนรวมถึงงานหรือบริการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือในขณะที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

4) กำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการอันเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยกำหนดให้ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ เป็นความผิดที่เป็นมูลเหตุ เป็นที่มา หรือเป็นฐานก่อให้เกิดหรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำหรือเป็นความผิดหลักที่นำเอากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปบังคับกับเงินหรือทรัพย์สินเพื่อดำเนินการขอให้ทรัพย์สินจากการกระทำความผิดฐานดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินเช่นเดียวกับความผิดมูลฐานอื่น ๆ เช่น ความผิดมูลฐานค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด การพนัน การก่อการร้าย

5)ให้นำมาตรการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์และวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกัน

และปราบปรามการบังคับใช้แรงงาน การดำเนินคดีอาญา และการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์⁷

2.2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองตามสมควรแก่ชนบทรณนิยมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่นรวมถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กมิให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และผู้ปกครองต้องไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งเด็กไว้หรือละเลยไม่ดูแลเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงดูแลตรวจสอบสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่สำคัญเพื่อคุ้มครองเด็กทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ ชื่อเสียงหรือสิทธิประโยชน์อื่นของเด็ก เช่น ห้ามบุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมเด็ก ห้ามบุคคลใดบังคับ ชูเชื้อย ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิดในด้านต่าง ๆ เป็นต้น และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ จึงได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่พิเศษบางประการ เช่น อำนาจในการตรวจค้นสถานที่ มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ เรียกให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ เป็นต้น

2) การสงเคราะห์เด็ก ได้กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ไว้และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการสงเคราะห์เด็ก โดยการสงเคราะห์ในเบื้องต้นเป็นการกำหนดสถานที่อยู่ของเด็กซึ่งต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูต่อไป โดยต้องมีการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวเพื่อหาวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

3) การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในกรณีมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวและต้องรับผิดชอบให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ หลังจากนั้นต้องจัดให้เด็กอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป ส่วนในกรณีที่พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว ถ้าเห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์เจ้าหน้าที่ก็ต้องดำเนินการจัดให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือการสงเคราะห์ต่อไป ในกรณีที่มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแลอาจมีการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กและอาจมีการวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหายหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด

⁷ กองนิติการ กระทรวงแรงงาน, “แผนการจัดการความรู้ เรื่อง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 และพิธีสาร ค.ศ. 2014 ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930,” แก้ไขครั้งล่าสุด 2563, สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2566, <https://www.legal.labour.go.th/attachments/article/597/KM004.pdf/>

4) ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อกำกับดูแลเด็ก โดยอาจแต่งตั้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดห้ามมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเปิดเผยภาพหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับเด็ก หรือผู้ปกครองในลักษณะที่นำจะเกิดความเสียหายแก่เด็กหรือผู้ปกครอง

2.3 ข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

อนุสัญญาฯ นี้จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในประเทศสมาชิกเพื่อต่อสู้กับกระบวนการค้ามนุษย์⁸ ข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญดังนี้

2.3.1 วัตถุประสงค์ของข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

เพื่อป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก และให้มีการลงโทษผู้ค้าอย่างยุติธรรมและเหมาะสม คุ้มครอง และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วยการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายอย่างเต็มที่ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบรรดาภาคีให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยบรรดาภาคีตกลงกันว่ามาตรการที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ต้องถูกตีความและใช้บังคับในลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะต่อบุคคลบนพื้นฐานที่ว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์⁹

2.3.2 มาตรการดำเนินงานตามข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

มาตรการดำเนินงานตามข้อกำหนดของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญ ได้แก่ 1) จัดตั้งศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อการป้องกันและขจัดกระบวนการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก, 2) จัดทำมาตรการคุ้มครองเพื่อไม่ให้มีการกระทำการใดที่ขัดต่อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับหนังสือเดินทางหรือเอกสารเดินทางอื่น ๆ ที่ออกให้โดยหน่วยงานราชการ, 3) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการอพยพเข้าเมืองของประชากร แนวโน้มและรูปแบบของการอพยพ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องการควบคุมตามแนวชายแดน กลไกในการติดตามผล และการบังคับใช้กฎหมาย, 4) กระชับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง, 5) แยกผู้ตกเป็นเหยื่อออกจากกลุ่มผู้กระทำความผิดและสืบหาประเทศต้นทางและสัญชาติของเหยื่อเพื่อเป็นหลักประกันว่าเหยื่อจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์และได้รับการช่วยเหลืออย่างพอเพียงในเรื่องของการรักษาพยาบาล หรือเรื่องอื่น ๆ รวมถึงการส่งกลับประเทศต้นทางภายในเวลาอันรวดเร็ว, 6) ดำเนินการเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็น

⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก มีผลบังคับใช้แล้ว,” แก๊ซเซ่ครั้งล่าสุด 2560, สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2566, <https://www.lawforasean.kridika.go.th/Content/View?id=122&Type=1/>

⁹ กระทรวงแรงงาน, “อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก,” แก๊ซเซ่ครั้งล่าสุด 2560, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566, https://www.ccpl.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/4/2020/01/article_20170619094226.pdf/

เหยื่อกระบวนการค้ามนุษย์, 7) ใช้มาตรการที่เข้มงวดเพื่อจัดการกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการค้ามนุษย์และกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้กระทำผิดนั้นได้รับการลงโทษ และ 8) จัดทำมาตรการเพื่อกระชับความร่วมมือในระดับภูมิภาคและในระดับโลกในการป้องกันและจัดการค้ามนุษย์¹⁰

2.4 มาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

2.4.1 มาตรการป้องกันการการค้ามนุษย์ของประเทศ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

1) สร้างความตระหนักรู้ในสังคมตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

จัดทำโครงการรณรงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ เช่น ความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่อ วิธีการป้องกันตัว และสิทธิของเหยื่อใช้สื่อสาธารณะ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ และสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและเพิ่มการเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มผลิตสื่ออินโฟกราฟิกส์ วิดีโอ และ สารคดีสั้นเกี่ยวกับการป้องกันการการค้ามนุษย์ เพื่อลดการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เช่น โครงการประชาสัมพันธ์การต่อต้านการค้ามนุษย์¹¹ เครือข่ายชุมชนต่อต้านการค้ามนุษย์ และศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ตลอด 24 ชั่วโมง

2) การแก้ไขปัจจัยเสี่ยงตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

2.1) การส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ (Economic Empowerment)

พัฒนาอาชีพในชุมชน โดยส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มเสี่ยง เช่น สตรีในพื้นที่ชนบท แรงงานย้ายถิ่น และผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา¹² สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สนับสนุนการเข้าถึงสินเชื่อหรือทุนขนาดเล็กเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง และเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง มีการตั้งหน่วยงานที่เฝ้าระวังและตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดการค้ามนุษย์ เช่น ชุมชนชายแดน ตลาดแรงงาน และสถานบริการ¹³

¹⁰ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “สรุปสาระสำคัญปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2558, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566, https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8906/10904.pdf/

¹¹ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “ขอบเขตของงาน เรื่อง จัดจ้างผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การต่อต้านการค้ามนุษย์เพื่อเผยแพร่บนเครื่องบินและบริการขนส่งสาธารณะ ด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566, https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/25337/22005.pdf/

¹² กรมการพัฒนาชุมชน, “การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, https://www.chumchon.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/106/2019/06/190618181254_การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.pdf/

¹³ กรมการปกครอง, “แนวทางการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 8 มาตรการ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566, <https://multi.dopa.go.th/gloc/assets/modules/news/uploads/012c5e9e1029217b09c8377edd48eece618408b9c207c1164412292624952899.pdf/>

2.2) การส่งเสริมการศึกษา (Education Access)

การศึกษาภาคบังคับ ส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าถึงได้สำหรับเด็กทุกคน รวมถึงเด็กในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มเปราะบาง การพัฒนาทักษะชีวิตให้ความรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น การป้องกันการถูกหลอกลวงและการแสวงหาประโยชน์ การฝึกอาชีพจัดโครงการฝึกทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกที่ดีกว่า¹⁴

2.3) การเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคม (Social Welfare Strengthening)

การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง ให้บริการสวัสดิการสังคม เช่น ที่พักพิง การดูแลเด็ก และการรักษาพยาบาลแก่กลุ่มที่ขาดโอกาส และการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนที่ช่วยเฝ้าระวังและสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง¹⁵

3) มาตรการปราบปราม (Prosecution) ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558

3.1) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพิ่มบทลงโทษในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากสตรีและเด็ก หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

3.1.1) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 มีการกำหนดนิยามการกระทำความผิด การจัดหา ขนส่ง จำหน่าย หรือรับบุคคลใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การค้าประเวณี การบังคับขอร้อง การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือการค้าส่วนอวัยวะ และมีบทกำหนดโทษโดยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุก ตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 400,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำ หากการกระทำความผิดดังกล่าวส่งผลให้เหยื่อได้รับอันตรายถึงชีวิต โทษจะเพิ่มขึ้นเป็น จำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต

3.1.2) กรณีที่เกี่ยวข้องกับสตรีและเด็ก

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 7 มีการกำหนดการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก การกระทำความผิดใด ๆ ต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเพื่อแสวงหาประโยชน์ถือว่าเป็นความผิดโดยไม่ต้องพิจารณาว่าเด็กนั้นยินยอมหรือไม่ หากเหยื่อเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือเด็กอายุ

¹⁴ ปริญญช ดิพรมกุล, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าฝึกอาชีพกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2558, สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2566, https://www.dsd.go.th/sakonnakhon/Region/Download_Km/1476/

¹⁵ พงศ์ศิริ จีระพัฒนรักษ์, “เติมเต็มคุณภาพชีวิตเด็กกลุ่มครัวเรือนเปราะบาง สู่การสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของสังคมไทย,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566, <https://www.thaihealth.or.th/fullfill-childrenlife/>

ต่ำกว่า 13 ปี บทลงโทษจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีบทกำหนดโทษให้โทษจำคุก ตั้งแต่ 8 ปี ถึง 20 ปีและปรับตั้งแต่ 800,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท หากเหยื่อได้รับบาดเจ็บสาหัส โทษจำคุก 15 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือหากการกระทำส่งผลให้เหยื่อเสียชีวิต โทษ จำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต

3.1.3) กรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 52 มีการกำหนดเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ หากเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เช่น ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือปกปิดการกระทำความผิด ถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงและมีบทลงโทษที่เพิ่มขึ้น และมีการกำหนดโทษ ให้จำคุกเพิ่มขึ้นจากมาตรฐานเดิม อีกหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย การกระทำความผิดถือว่าเป็นความผิดหนักที่ต้องถูกดำเนินคดีทางอาญาและวินัยอย่างเคร่งครัด

3.1.4) แนวทางการดำเนินคดี

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีการกำหนดแนวทางการดำเนินคดี ได้แก่ 1) การสอบสวนและสืบสวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ สำนักงานอัยการ และศาล มีหน้าที่สอบสวนและดำเนินคดีผู้กระทำผิดตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดใช้หลักฐานและข้อมูลที่ได้จากเหยื่อหรือพยานอย่างเหมาะสมเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด 2) การปกป้องเหยื่อจัดให้มีการคุ้มครองเหยื่อที่อาจได้รับอันตรายจากการเปิดเผยข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมไม่เปิดเผยชื่อหรือรายละเอียดของเหยื่อเพื่อความปลอดภัยและป้องกันการถูกตีตรา และ 3) การฟื้นฟูและการช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์จะได้รับการดูแลฟื้นฟูทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และอาชีพ

3.2) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

3.2.1) การฝึกอบรมเฉพาะด้าน

การสืบสวนและสอบสวน ฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น การรวบรวมพยานหลักฐาน การใช้เทคโนโลยีสืบสวน และการวิเคราะห์เครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ การให้ความช่วยเหลือเหยื่อ ฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อเหยื่อที่อ่อนไหว เช่น สตรี และเด็ก เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและป้องกันการเกิดความเสียหายทางจิตใจการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านการประสานงานข้ามหน่วยงาน เช่น ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานแรงงาน และศูนย์พักพิง อบรมเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายแรงงาน รวมถึงสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาอาเซียน (ACTIP) การจัดอบรมในระดับสากล ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกอบรมในระดับสากล

3.2.2) การจัดตั้งศูนย์ประสานงาน

จัดตั้งศูนย์ที่ทำหน้าที่เฝ้าระวัง สืบสวน และดำเนินการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เช่น กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์¹⁶ ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ศูนย์ประสานงานป้องกันการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดน เช่น ในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีการประสานงานระหว่างประเทศมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service Center) เพื่อช่วยเหลือเหยื่อและประสานงานในการส่งตัวกลับประเทศต้นทาง สนับสนุนการประชุมร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ในประเทศอาเซียน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายการค้ามนุษย์

3.3) มาตรการคุ้มครองเหยื่อ (Protection)

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีมาตรการคุ้มครองเหยื่อ (Protection) ดังนี้ 1) การช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่อ โดยจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ในทุกภูมิภาคของประเทศให้บริการด้านการแพทย์ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการส่งเสริมอาชีพแก่เหยื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับเหยื่อที่ต้องการดำเนินคดี, 2) การป้องกันการกลับไปตกเป็นเหยื่อซ้ำ สนับสนุนการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศต้นทางอย่างปลอดภัยและเหมาะสมพัฒนาโครงการฟื้นฟูระยะยาว เช่น การฝึกอาชีพและการศึกษาสำหรับเหยื่อ และ 3) การคุ้มครองเด็กและสตรี กำหนดมาตรการพิเศษในการดูแลเด็กและสตรี เช่น การจัดหาที่พักพิงเฉพาะสำหรับกลุ่มเปราะบางห้ามการเปิดเผยข้อมูลของเหยื่อเพื่อป้องกันการถูกคุกคามหรือถูกตีตราในสังคม¹⁷

3.4) มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศความร่วมมือ ได้แก่ 1) ในระดับอาเซียน ปฏิบัติตามกรอบการทำงาน และแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวกรอง และเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิก, 2) ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ในการดำเนินการปราบปรามและป้องกันการค้ามนุษย์รับการสนับสนุนด้านเทคนิคและงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศ และ 3) การลงนามและการปฏิบัติตามสนธิสัญญาประเทศไทยเป็นภาคี และสนธิสัญญาระหว่างประเทศอื่น ๆ

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 ผู้เขียนสามารถสรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

¹⁶ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์, “อำนาจหน้าที่ของกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566, <https://www.atpdpolice.com/เกี่ยวกับหน่วยงาน/อำนาจหน้าที่/>

¹⁷ ปริญญา ศิพรหมกุล, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าฝึกอาชีพกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน,” https://www.dsd.go.th/sakonnakhon/Region/Download_Km/1476/

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 พบว่าประเทศไทยมีมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 โดยสร้างความตระหนักรู้ในสังคมจัดทำโครงการรณรงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 มีการกำหนดนิยามการกระทำความผิด การจัดหาขนส่ง จำหน่าย หรือรับบุคคลใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ การแก้ไขปัจจัยเสี่ยง เช่น การส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมการศึกษา พัฒนาอาชีพในชุมชน โดยส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มเสี่ยง เช่น สตรีในพื้นที่ชนบท แรงงานย้ายถิ่น และผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และการเสริมสร้างระบบสวัสดิการสังคม การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง ให้บริการสวัสดิการสังคม เช่น ที่พักพิง การดูแลเด็ก และการรักษาพยาบาลแก่กลุ่มที่ขาดโอกาส และการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนที่ช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง รวมถึงมีมาตรการปราบปราม โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพิ่มบทลงโทษในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากสตรีและเด็ก หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มีมาตรการคุ้มครองเหยื่อ การช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่อ โดยจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ในทุกภูมิภาคของประเทศให้บริการด้านการแพทย์ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการส่งเสริมอาชีพแก่เหยื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับเหยื่อที่ต้องการดำเนินคดี, 2) การป้องกันการกลับเป็นเหยื่อซ้ำ สนับสนุนการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศต้นทางอย่างปลอดภัยและเหมาะสมพัฒนาโครงการฟื้นฟูระยะยาว เช่น การฝึกอาชีพและการศึกษาสำหรับเหยื่อ และ 3) การคุ้มครองเด็กและสตรี กำหนดมาตรการพิเศษในการดูแลเด็กและสตรี เช่น การจัดหาที่พักพิงเฉพาะสำหรับกลุ่มเปราะบางห้ามการเปิดเผยข้อมูลของเหยื่อเพื่อป้องกันการถูกคุกคามหรือถูกตีตราในสังคมและมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องมาตรการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พ.ศ. 2558 ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 เห็นควรส่งเสริมให้มีการสร้างความตระหนักรู้ในสังคมและการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ให้เข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพื่อลดการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

3.2.2 เห็นควรมีมาตรการเสริมในจัดให้มีการคุ้มครองประพจน์หรือควบคุมพฤติกรรมของผู้ที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กโดยหลังจากพ้นโทษ

References

Ban Talohalo School. "Summary of the Child Protection Act B.E. 2546." Last modified March 15, 2020. Accessed April 21, 2023. <https://www.bantalohhalo.thai.ac/client-upload/bantalohhalo/uploads/files/12คุ้มครองเด็ก.pdf/> [In Thai]

-
- Human Trafficking Suppression Division. “The Powers and Duties of the Human Trafficking Suppression Division.” Last modified January 9, 2022. Accessed August 2, 2023. <https://www.atpdpolice.com/เกี่ยวกับหน่วยงาน/อำนาจหน้าที่/> [In Thai]
- Ministry of Labor. “ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children.” Last modified June 12, 2017. Accessed May 20, 2023. https://www.ccpl.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/4/2020/01/article_20170619094226.pdf/ [In Thai]
- Ministry of Social Development and Human Security. “Summary of the ASEAN Declaration on Combating Trafficking in Persons, Especially Women and Children.” Last modified June 22, 2015. Accessed May 20, 2023. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8906/10904.pdf/ [In Thai]
- Napa Setthakorn. *New Direction for Preventing and Solving Human Trafficking Problems*. Bangkok: Security Studies Project, 2007. [In Thai]
- National Defence Studies Institute. *Human Trafficking in Thailand: Factors, Tools and Mechanisms for Resolving*. Bangkok: National Defence Studies Institute, 2013. [In Thai]
- National Science and Technology Development Agency. “Human Trafficking Problem in Thailand.” Last modified July 23, 2021. Accessed March 2, 2023. <https://www.researchcafe.tsri.or.th/inequality-of-men/> [In Thai]
- Office of the Council of State. “ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Now in Force.” Last modified Mar 3, 2017. Accessed May 9, 2023. <https://www.lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=122&Type=1/> [In Thai]
- Pongsulee Jiravattanakul. “Fullfilling the Quality of Life of Children in Vulnerable Households Towards Creating a Strong Foundation for Thai Society.” Last modified June 11, 2023. Accessed June 20, 2023. <https://www.thaihealth.or.th/fullfill-childrenlife/> [In Thai]
- Priyanuch Deepromkul. “Factors Affecting the Decision to Enter the Department of Skill Development Vocational Training.” Last modified January 12, 2015. Accessed June 14, 2023. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8906/10904.pdf/ [In Thai]
- Sipdee Nopprasert. *Human Security: Human Trafficking in Thailand*. Bangkok: Security Studies Project, 2010. [In Thai]
- Thai Government. “Network for Human Trafficking Problem Solving in Chiang Rai Province.” Last modified July 17, 2021. Accessed May 25, 2023. <https://www.thaihealth.or.th/fullfill-childrenlife/> [In Thai]

แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน

Strategies to Prevent Juveniles from Becoming Victims of Mule Accounts

ธัญชนก จ้อยสำเภา¹

กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
99 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: 6480053824@student.chula.ac.th

Thunchanok Joysamphao²

Immigration Bureau Division 2, Immigration Bureau
99 Moo 1, Nongprue, Bangplee, Samut Prakan 10540, Thailand
Email: 6480053824@student.chula.ac.th

อุนิษา เลิศโตมรสกุล³

สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: unisa.l@chula.ac.th

Unisa Lerdtomornsakul⁴

Major of Criminology and Criminal Justice, Department of Sociology and Anthropology,
Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand
Email: unisa.l@chula.ac.th

Received: July 23, 2024 Revised: October 19, 2024 Accepted: October 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการดำเนินการทางการเงินของอาชญากรโดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น บัญชีม้าเป็น

¹ ร.ต.อ.หญิง, รองสารวัตร,

² Pol. Capt., Deputy Inspector.

³ รองศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Associate Professor, Lecturer.

เครื่องมือที่อาชญากรใช้เพื่อทำธุรกรรมแทนตนเอง ทำให้การสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งมีเหยื่อในการเปิดบัญชีม้าแทนอาชญากรเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า รวมถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเชื่อมโยงทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ทฤษฎีพันธะทางสังคม และทฤษฎีการควบคุมตนเอง

จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อของการเปิดบัญชีม้ามีปัจจัยเสี่ยงหลายประการ ได้แก่ การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีของมิจฉาชีพ การขาดการควบคุมจากครอบครัว และการได้รับการชักชวนจากผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ข้อเสนอแนะในการป้องกันปัญหานี้ประกอบด้วย การเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว การให้ความรู้และการสนับสนุนจากสังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้จะสรุปที่มาของปัญหาดังกล่าวและเสนอแนวทางแก้ไขที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนกับสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว

คำสำคัญ: แนวทางป้องกัน; บัญชีม้า; เด็กและเยาวชน

Abstract

This research article aims to study and analyze the issue of young people becoming victims of mule accounts in the digital age, where criminals exploit technology and the internet for financial transactions. This problem has become more prevalent, especially during the COVID-19 pandemic, which has led to an increase in economic and technological crimes. Mule accounts are used by criminals to conduct transactions on their behalf, making it difficult for authorities to investigate and apprehend the perpetrators. The research focuses on identifying the factors that contribute to children and adolescents becoming victims of mule accounts and explores potential prevention and mitigation strategies. The study employs qualitative research methods, analyzing relevant documents and data, and incorporates related theories and concepts, such as the Crime Triangle Theory, Social Bond Theory, and Self-Control Theory.

The study has shown that children and adolescents who fall victim to mule accounts are influenced by several risk factors, including a lack of knowledge and understanding of criminal tactics, insufficient parental supervision, and influence from peers with deviant behavior. Recommendations for preventing this issue include strengthening family bonds, providing education and support from the community, and enforcing effective legal measures. This article concludes by summarizing the root causes of the problem and proposing solutions that can be implemented to prevent and reduce the long-term social and economic impacts of mule accounts.

Keywords: Strategies to Prevent; Mule accounts; Children and adolescents

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคดิจิทัลเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน ส่งผลให้รูปแบบของอาชญากรรมมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สถานการณ์นี้ทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ที่มีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการอาชญากรรมเหล่านี้มีเป้าหมายหลักในการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยมีรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่การฉ้อโกงในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ ไปจนถึงการหลอกลวงผ่านแก๊งคอลเซ็นเตอร์⁵ ความซับซ้อนและความแยบยลของอาชญากรรมเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การป้องกันและปราบปรามเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้ การที่ผู้คนต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นในการทำงาน การศึกษา และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการใช้มาตรการล็อกดาวน์และการรักษาระยะห่างทางสังคม ยิ่งเพิ่มโอกาสให้อาชญากรรมสามารถเข้าถึงเหยื่อได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้จำนวนผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สถานการณ์นี้จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ในการพัฒนามาตรการป้องกันและรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในการสืบสวนอาชญากรรมทางการเงิน หนึ่งในปัญหาสำคัญที่เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญคือการใช้ “บัญชีม้า” หรือบัญชีหลอกที่อาชญากรใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการแทนตัวเอง ทำให้การติดตามตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นจากสถิติที่น่าตกใจ โดยในปี 2565 มีการอายัดบัญชีม้ามากกว่า 58,463 บัญชี⁶ และจำนวนบัญชีม้าที่ถูกส่งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ป.ป.ง. ตรวจสอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁷ สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ การที่เด็กและเยาวชนจำนวนมากตกเป็นเครื่องมือในการเปิดบัญชีม้า โดยถูกหลอกลวงหรือล่อลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อเด็กและเยาวชนที่อาจต้องเผชิญกับผลกระทบทางกฎหมายและสังคมในระยะยาว นอกจากนี้ การที่บัญชีม้าถูกใช้อย่างแพร่หลายยังทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางการเงินเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากมากขึ้น เนื่องจากอาชญากรรมสามารถซ่อนตัวอยู่เบื้องหลังบัญชีเหล่านี้ได้อย่างแยบยล ส่งผลให้เกิดความท้าทายอย่างยิ่งต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในการติดตามและนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังนั้น การแก้ไขปัญหบัญชีม้าจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม

⁵ พีพีทีวีออนไลน์, “เปิดสถิติ 4 เดือน ประชาชนแจ้งความคดีออนไลน์ 59,846 เรื่อง,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/177745/>

⁶ โพสต์ทูเดย์, “รวมสถิติบัญชีม้าปัญหาที่ธนาคารไม่เคยแชร์ให้กัน,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, <https://www.posttoday.com/business/financial/690049/>

⁷ สยามรัฐ, “เยาวชนแห่เปิดบัญชีม้าฟุ้งแบงก์ชาติเล็งคลอดกฎหมายคุ้มครองเด็กออนไลน์,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565, <https://www.siamrath.co.th/n/384450/>

การใช้บัญชีม้าในอาชญากรรมออนไลน์ได้สร้างความซับซ้อนอย่างมากให้กับกระบวนการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด โดยอาชญากรมักใช้วิธีการโอนเงินผ่านหลายขั้นตอนและหลายบัญชี ทำให้การติดตามเส้นทางการเงินไปสู่ตัวการจริงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก บัญชีม้าไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการหลบเลี่ยงการตรวจจับ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในกระบวนการฟอกเงิน ซึ่งตามที่ เรนซี (Renzi) ได้อธิบายไว้ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญสามขั้นตอน ได้แก่ การนำเงินเข้าระบบ การแยกแยะที่มาของเงิน และการนำเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย กระบวนการเหล่านี้ทำให้การตรวจสอบและยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือการที่อาชญากรมักใช้เทคโนโลยีล่าสุดในการดำเนินการ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องพัฒนาความรู้และทักษะอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อเทคนิคใหม่ ๆ ที่อาชญากรใช้การแก้ไข ปัญหาที่ซับซ้อนเช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการเงิน หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล พัฒนาเทคโนโลยีในการตรวจจับ และสร้างมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับอันตรายของการเป็นบัญชีม้าก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงให้เปิดบัญชีม้า การให้ความรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลให้กับกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้จึงเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันปัญหาในระยะยาว ท้ายที่สุดแล้วการแก้ไขปัญหบัญชียม้าและอาชญากรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้แนวทางแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งมาตรการทางกฎหมาย เทคโนโลยี และการศึกษาเพื่อสร้างระบบป้องกันที่แข็งแกร่งและยั่งยืน⁸

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดอัตราการเกิดอาชญากรรมทางการเงินในประเทศไทย การค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหานี้จะช่วยลดผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้บัญชีม้าในกระบวนการอาชญากรรม โดยกลุ่มเป้าหมายที่เลือกศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการออกมาตรการทางกฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานด้านการดำเนินคดี เช่น พนักงานสอบสวนคดีออนไลน์ ผู้ที่มีหน้าที่ในการเปิดบัญชีและตรวจสอบยืนยันตัวตนของลูกค้าในธนาคารที่มี

⁸ Claudia Renzi, "Money Laundering Plus Cybercrime Equals Cyber-Laundering: How Institutions Can Balance the Equation," (Master's thesis, Utica University, 2002), 8.

บทบาทสำคัญ และผู้เชี่ยวชาญด้านการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้มีอำนาจและบทบาทสำคัญในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการตกเป็นเหยื่อของการใช้บัญชีม้าในด้านการประชากร การวิจัยนี้ จะดำเนินการกับผู้เชี่ยวชาญจำนวนประมาณ 15 คน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยประมาณ 6 เดือน พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษารอบคอบหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้บัญชีม้า เช่น กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Ministry of Digital Economy and Society: MDES) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ปปง. รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี การเปิดบัญชีธนาคาร และองค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งเน้นการป้องกันและช่วยเหลือเด็กและเยาวชน การศึกษานี้จะรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชนจากการกระทำความผิดทางอาญาผ่านการใช้บัญชีม้าในอนาคต

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชนในกรณีการใช้บัญชีม้า รวมถึงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การรวบรวมข้อมูลทำโดยการศึกษาจากหนังสือ วารสาร ข่าว วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และมีบทบาทในการออกมาตรการป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลและใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทราบปัญหาการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน
- 1.5.2 ทราบสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน
- 1.5.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้

2.1.1 การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน

การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของบัญชีม้า เยาวชนที่ไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับความซับซ้อนของระบบการเงิน และผลกระทบจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเงินที่ผิดกฎหมาย มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อได้ง่ายกว่ากลุ่มที่มี

ความรู้ในด้านนี้ ปัจจัยดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Low Self-Control Theory) ที่อธิบายว่าผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ มักขาดความระมัดระวังและการพิจารณาผลลัพธ์ของการกระทำในระยะยาว ทำให้พวกเขาตัดสินใจผิดพลาดและตกเป็นเหยื่อได้ง่าย⁹

สถิติการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับบัญชีม้าชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึง ความผิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดบัญชีธนาคารเพื่อให้ผู้อื่นใช้ต่อ นอกจากนี้ การขาดข้อมูลเกี่ยวกับ ความเสี่ยงและการไม่มีความรู้เท่าทันกลโกงทางเทคโนโลยี เช่น การหลอกลวงทางสื่อสังคมออนไลน์ ยิ่งเพิ่มโอกาส ในการตกเป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพ กลวิธีที่ใช้ในการหลอกลวงเยาวชนมักประกอบด้วยการอ้างถึงผลตอบแทนที่ น่าสนใจ เช่น ค่าจ้างหรือผลประโยชน์ทางการเงิน ทำให้เยาวชนที่ไม่มีความรู้เพียงพอหลงเชื่อโดยง่าย¹⁰

การศึกษาเพิ่มเติมชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้ เกี่ยวกับผลกระทบของการเป็นบัญชีม้าแก่เยาวชน การให้ความรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยว กับอาชญากรรมทางการเงินตั้งแต่วัยเยาว์ มีส่วนช่วยลดความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่อและสร้างความเข้มแข็ง ในการป้องกันอาชญากรรมในระยะยาว

2.1.2 การขาดการดูแลและคำแนะนำจากครอบครัว

การขาดการดูแลและคำแนะนำจากครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มความเสี่ยงให้เด็ก และเยาวชนตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า ครอบครัวที่ไม่สามารถให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำที่เหมาะสมมักทำให้เยาวชน ขาดแนวทางในการป้องกันตัวเองจากการหลอกลวง ปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen และ Felson ในทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Theory) ที่ระบุว่า การขาดผู้ปกครองที่สามารถดูแลหรือป้องกัน การกระทำผิดได้ ส่งผลให้กลุ่มที่มีความเปราะบาง เช่น เยาวชน ตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรได้ง่าย¹¹

จากการศึกษาพบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา เช่น พ่อแม่แยกทางหรือไม่มีเวลา ให้ลูก มักเป็นกลุ่มที่ขาดความผูกพันและความมั่นคงทางจิตใจ ทำให้พวกเขาหลงเชื่อมิจฉาชีพที่เสนอผลตอบแทน ล่อใจ เช่น เงินค่าจ้างหรือสิ่งของมีค่าได้ง่าย¹² นอกจากนี้ การขาดความเข้าใจในบทบาทของครอบครัวในการสร้าง ภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน ยังทำให้มิจฉาชีพใช้ช่องโหว่ในการหลอกลวงเยาวชนผ่านสื่อออนไลน์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การโฆษณาเกี่ยวกับการทำงานง่าย ๆ ที่มีรายได้สูง โดยไม่ได้อธิบายถึงผลกระทบทาง กฎหมายที่อาจเกิดขึ้น¹³

⁹ Travis Hirschi, *Causes of Delinquency* (Los Angeles and London: University of California Press, 2001), 53.

¹⁰ จอมเดช ตรีเมฆ, *อาชญาวิทยา* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2561), 72.

¹¹ Lawrence E. Cohen and Marcus Felson, "On Estimating the Social Costs of National Economic Policy: A Critical Examination of the Brenner Study," *Social Indicators Research* 6, no. 1 (1979): 251-259.

¹² วิภาพร เนติจิโรติ, อรรถวิชช์ ชื่นสงวน และจุฬารัตน์ กิตติภูมิธรรม, "แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตของกฎหมายอาญา," *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* 7, ด. 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2566): 319-326.

¹³ สันต์ภพ วิทยาทอง, "ความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางการเงินทางธุรกรรมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ," *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์* 7, ด. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564): 31-44.

2.1.3 แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ

แรงจูงใจทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีปัญหาทางการเงินหรือครอบครัวที่มีรายได้น้อยการที่มีมิฉฉาชีพเสนอค่าตอบแทนสูงและให้ความหวังในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในระยะสั้น กลายเป็นปัจจัยล่อใจที่ทำให้เยาวชนละเลยผลกระทบทางกฎหมายและสังคม การศึกษาแสดงให้เห็นว่าเยาวชนมักยอมเปิดบัญชีธนาคารและมอบสิทธิการใช้งานแก่มิฉฉาชีพ โดยมองว่าผลตอบแทนดังกล่าวสามารถช่วยให้พวกเขาพ้นจากปัญหาในทันที¹⁴

นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ มิฉฉาชีพมักใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการโฆษณาและสร้างแรงจูงใจผ่านข้อความที่น่าสนใจ เช่น งานง่าย รายได้ดี ไม่มีความเสี่ยง วิธีนี้ทำให้เยาวชนที่มีความต้องการทางการเงินสูงถูกชักจูงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว

ความยากลำบากทางเศรษฐกิจยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนหลายคนตัดสินใจรับข้อเสนอของมิฉฉาชีพ แม้จะรู้ว่าอาจมีผลเสียในระยะยาว แต่สถานการณ์ทางการเงินในปัจจุบันบีบบังคับให้พวกเขาเลือกทางออกที่เสี่ยง ทั้งนี้ การให้ความรู้เรื่องอาชญากรรมทางการเงินและการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับครอบครัวที่มีรายได้น้อยถือเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาดังกล่าว

2.2 สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาเรื่องแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนดังนี้

2.2.1 พฤติกรรมอาชญากรรม

พฤติกรรมอาชญากรรมที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) และทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) ซึ่งให้กรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจถึงสาเหตุของอาชญากรรมที่เกิดจากการบรรจบกันของปัจจัยสามประการ ได้แก่ เหยื่อที่เหมาะสม ผู้กระทำความผิดที่มีแรงจูงใจ และโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำความผิด ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมระบุว่า หากขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง อาชญากรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เช่น หากมีผู้กระทำความผิดและโอกาสที่เหมาะสมแต่ไม่มีเหยื่อที่เหมาะสม การกระทำความผิดก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปกติวิสัยที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน โดยองค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาจกระทำความผิด (Potential Offender) เหยื่อที่เหมาะสม (Suitable Target) และการขาดผู้ปกครองหรือผู้คุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ (Absence of Capable Guardians)

¹⁴ M. I. A. Rani, S. Zolkafil, and S. N. F. S. M. Nazri, "The Money Mule Red Flags in Anti-Money Laundering Transaction Monitoring Investigation," *International Journal of Business and Economy* 4, no. 1 (2022): 150–163.

¹⁵ Karim H. Vellani, *Crime Prevention Theories in Strategic Security Management* (Florida: CRC Press, 2019), 99–111.

ในกรณีของเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า เหยื่อมักมีลักษณะที่เหมาะสมในสายตามิจาชีพ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงินหรือมีความเปราะบางในเชิงเศรษฐกิจ เมื่อมีมิจาชีพที่มีแรงจูงใจมาพบกับเหยื่อในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการปกป้องอย่างเพียงพอ เช่น การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่มีการดูแลจากครอบครัวหรือผู้ปกครอง การกระทำความผิดจึงเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้โอกาสที่เหมาะสม เช่น การใช้ช่องโหว่ในระบบการเงินหรือการหลอกลวงผ่านเทคโนโลยี ยังเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงให้กับเยาวชน ตัวอย่างเช่น การที่มิจาชีพใช้กลยุทธ์การหลอกลวงแบบชักจูงผ่านการให้ผลตอบแทนทางการเงินทำให้เยาวชนตกลงเข้าร่วมโดยไม่ไตร่ตรองถึงผลกระทบทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น

ทฤษฎีดังกล่าว ยังเน้นถึงบทบาทของการขาดผู้คุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในกรณีของเด็กและเยาวชนหมายถึงการขาดการดูแลจากผู้ปกครองหรือสังคมที่ช่วยให้พวกเขามีความรู้เท่าทันต่อความเสี่ยง การเสริมสร้างบทบาทของครอบครัวและสังคมในการปกป้องและให้คำแนะนำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าอย่างเป็นรูปธรรม

2.2.2 การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีพันธะทางสังคมของ ฮิรชิ (Hirschi) กล่าวว่าบุคคลที่มีพันธะทางสังคมที่อ่อนแอจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมอาชญากรรม องค์ประกอบของพันธะทางสังคมประกอบด้วยความผูกพัน ความมุ่งมั่น การเข้าร่วม และความเชื่อ ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และการมีส่วนร่วมในโรงเรียนจะช่วยลดความเป็นไปได้ในการกระทำความผิด ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของ ซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland) กล่าวว่าพฤติกรรมอาชญากรรมถูกเรียนรู้ผ่านการคบหาสมาคมกับผู้อื่นที่มีพฤติกรรมผิดกฎหมาย การติดต่อกับผู้ที่สนับสนุนการละเมิดกฎหมายจะเพิ่มความเป็นไปได้ในการกระทำความผิดแบบเดียวกัน¹⁶ ทฤษฎีการควบคุมตนเองของ กอตต์เฟรดสัน (Gottfredson) และ ฮิรชิ (Hirschi) กล่าวว่า คนที่มีการควบคุมตนเองต่ำจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาชญากรรม¹⁷ พฤติกรรมการควบคุมตนเองสามารถถูกพัฒนาขึ้นในวัยเด็กผ่านการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม¹⁸ ทฤษฎีความกดดันทางสังคมของ เมอร์ตัน (Merton) กล่าวว่า สังคมกำหนดความสำเร็จเอาไว้แต่ไม่ได้มอบวิธีการที่เท่าเทียมให้ทุกคนในการบรรลุความสำเร็จ ความกดดันนี้นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น การกระทำความผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ¹⁹ ทฤษฎีกดดันทั่วไปของ อักนิว (Agnew) กล่าวว่า ความกดดันที่เกิดขึ้นจากการไม่ได้รับสิ่งที่คาดหวัง การสูญเสียสิ่งที่มีค่า หรือการประสบกับเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงจะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน ความกดดันเหล่านี้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน²⁰

¹⁶ จอมเดช ตรีเมฆ, *อาชญาวิทยา* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2561), 72.

¹⁷ Michael R. Gottfredson and Travis Hirschi, *A General Theory of Crime* (California: Stanford University Press, 1990), 38.

¹⁸ จิรพันธ์ ภูวไชยจิรภัทร, ประพนธ์ สหพัฒนา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, “ปัจจัยกีดกันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน,” *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย* 10, ฉ. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 1-27.

¹⁹ Robert K. Merton, *Social Theory and Social Structure* (Columbia: Columbia University, 1968), 16.

²⁰ Robert Agnew, “Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency,” *Criminology* 30, no. 1 (1992): 47-88.

2.2.3 การตกเป็นเหยื่อ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเหยื่อ (Victim Precipitation Theory) ของ มาร์วิน วูล์ฟกัง (Marvin Wolfgang) กล่าวว่า เหยื่อบางคนมีส่วนในการกระตุ้นให้ตนเองต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บหรือเสียชีวิต²¹ เช่น การใช้คำทำร้าย ยั่วเย้า หรือการเริ่มต้นการทำร้ายก่อน แม้แต่การอยู่เฉยของเหยื่อก็สามารถกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดได้²² ทฤษฎีนี้แยกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของเหยื่อออกเป็นสองประเภท คือ การแสดงออกเชิงรุก (Active Precipitation) และการอยู่เฉย (Passive Precipitation) ในการแสดงออกเชิงรุก ตัวเหยื่ออาจใช้คำพูด คำทำร้าย หรือเป็นผู้ยั่วเย้าก่อน รูปแบบนี้เรียกว่า อาชญากรรมที่เหยื่อมีส่วนร่วม ซึ่งจากการวิเคราะห์เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการรับจ้างเปิดบัญชีม้า พบว่าพฤติกรรมเช่นนี้มักเกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น อยากรวยทางลัด หรืออยากได้เงินง่าย ๆ โดยไม่สนใจวิธีการหรือผลเสียที่จะตามมา ทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ ในกรณีของการอยู่เฉย (Passive Precipitation) เหยื่ออาจไม่รู้ตัวว่าบุคลิกภาพส่วนตัวของตนไปข่มขู่หรือยั่วเย้าอีกฝ่าย เช่น การแข่งขัน การเลื่อนตำแหน่งงาน หรือเรื่องความรัก ผู้กระทำจะทำร้ายเหยื่อเมื่อรู้สึกว่าคุณค่าตนเองจะแพ้แก่เหยื่อ จากการวิเคราะห์เด็กและเยาวชนที่รับจ้างเปิดบัญชีม้า พบว่าบางคนมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่มีแนวโน้มจะก่ออาชญากรรมอยู่แล้ว ทำให้อาชญากรเลือกเด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมาย นอกจากนี้ การตีตราเยาวชนว่าเป็นอาชญากรยังทำให้พวกเขายอมรับและแสดงพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง การไม่ตีตราเยาวชนและการให้โอกาสในการปรับปรุงตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันไม่ให้เยาวชนตกเป็นเหยื่อในอนาคต การขาดการควบคุมและการสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดมากขึ้น ดังนั้น การเสริมสร้างกลไกการควบคุมในชุมชนและการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นใน ครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันไม่ให้เยาวชนตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า²³

2.2.4 การป้องกันอาชญากรรม

ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) กล่าวว่า การบังคับใช้กฎหมายที่มีการลงโทษที่รุนแรง รวดเร็ว และแน่นอนจะทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดรู้สึกกลัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิด การเพิ่มประสิทธิภาพในการลงโทษตามกฎหมายจะช่วยป้องกันการกระทำผิด ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่าความทุกข์ที่เกิดจากการลงโทษจะมากกว่าความสุขที่ได้จากการกระทำผิด ทำให้ผู้คนตัดสินใจไม่กระทำผิด ตัวอย่างเช่น การลงโทษทางอาญาที่มีความรุนแรงและแน่นอนในการป้องกันการกระทำผิด เช่น การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างรวดเร็ว เสมอภาค และเท่าเทียม ทฤษฎีติดฉลาก (Labelling Theory) กล่าวว่า การที่สังคมติดฉลากบุคคลว่าเป็นอาชญากรจะทำให้บุคคลนั้นยอมรับและแสดงพฤติกรรมตามที่ติดฉลาก การติดฉลากนี้จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโอกาสของบุคคล ทำให้พวกเขามีโอกาสน้อยลงในการประสบความสำเร็จในเส้นทางชีวิตปกติ และนำไปสู่การที่คนอื่นมองพวกเขาในทางลบ ซึ่งส่งผลให้บุคคลยอมรับและแสดงออกถึงตัวตนในทาง

²¹ Marvin E. Wolfgang, *Patterns of Criminal Behavior* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1958), 103.

²² อาริษา พันธุ์เอี่ยม, “ปัจจัยกีดกันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน,” *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์* 11, ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 191-194.

²³ George B. Vold, *Theoretical Criminology* (England: Oxford University Press, 1958), 105.

ลบนั่น²⁴ ทฤษฎีการกระทำความผิดของเยาวชน (Juvenile Delinquency Theory) ซึ่งว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม การเลี้ยงดู และการคบหาสมาคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนพฤติกรรมที่เหมาะสมและการให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับผลเสียของการกระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันปัญหานี้ ตัวอย่างเช่น การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัว การให้การศึกษ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชนจะช่วยลดโอกาสในการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน²⁵

2.3 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อของเยาวชนมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและบริบททางสังคม โดยปัจจัยแรกคือการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางการเงิน (Low Self-Control Theory) ซึ่งเป็นเหตุให้เยาวชนไม่สามารถตระหนักถึงผลกระทบในระยะยาวของการเข้าร่วมกิจกรรมผิดกฎหมาย การขาดข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและกลไกทางเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เช่น การหลอกลวงทางสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เยาวชนถูกชักจูงได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การขาดการดูแลและคำแนะนำจากครอบครัว (Routine Activity Theory) ยังเพิ่มความเปราะบางให้เยาวชน โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีปัญหา เช่น การขาดความผูกพันทางอารมณ์หรือการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ลดทอนความสามารถในการป้องกันตัวเองของเยาวชน

อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผล คือ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เยาวชนในครอบครัวที่มีรายได้น้อย หรือเผชิญปัญหาทางการเงินตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าได้ง่าย การเสนอผลตอบแทนที่น่าดึงดูดจากมิจฉาชีพ เช่น เงินค่าจ้างหรือรายได้พิเศษในระยะสั้น กลายเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เยาวชนมองข้ามผลกระทบทางกฎหมายและสังคมที่ตามมา นอกจากนี้ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) และทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) ชี้ให้เห็นว่า การกระทำความผิดเกิดจากการบรรจบกันของเหยื่อที่เหมาะสม ผู้กระทำความผิดที่มีแรงจูงใจ และโอกาสที่เอื้ออำนวย สภาพแวดล้อมที่ไม่มีผู้ปกครองหรือผู้คุ้มครองที่มีประสิทธิภาพยิ่งเพิ่มความเสี่ยงให้เยาวชนถูกหลอกลวง

การอภิปรายถึงทฤษฎีพันธะทางสังคมของฮิรชชี (Hirschi) และทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland) ยังเน้นย้ำว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นปัจจัยที่สามารถลดความเสี่ยงของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชนได้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิด นอกจากนี้ การขาดการควบคุมตนเองและความกดดันทางสังคม (Merton, Agnew) ยิ่งทำให้เยาวชนตกอยู่ในสภาพที่เปราะบางต่อการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้า

²⁴ Lynette Joseph, "Re-Presenting Protestors as Thugs: The Politics of Labelling Dissenting Voices," *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities* 12, no. 5 (September-October 2020): 1-6.

²⁵ T. D. Kennedy, D. Detullio and D. H. Millen, *Juvenile Delinquency*, 47th ed. (Germany: Springer, 2020), 109.

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนพบว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชนสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) และทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) เป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำความผิดอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการบรรจบกันของเหยื่อที่เหมาะสม อาชญากรที่มีแรงจูงใจ และโอกาสในการกระทำความผิด สาเหตุที่เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของการเปิดบัญชีม้าสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก คือ เหยื่อที่ถูกหลอกให้เปิดบัญชี และเหยื่อที่ถูกจ้างวานให้เปิดบัญชีโดยแลกกับสิ่งตอบแทน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เหยื่อตกเป็นเป้าหมายคือการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีของมิจฉาชีพ และความต้องการเงินที่มีมากกว่าความกลัวต่อผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bond Theory) อธิบายว่า บุคคลที่มีพันธะทางสังคมอ่อนแอจะมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ไม่มีความผูกพันกับครอบครัว หรือไม่มีความมุ่งมั่นในการศึกษาและประกอบอาชีพ การขาดข้อผูกมัดทางสังคมทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาทางที่ผิด เช่น การรับจ้างเปิดบัญชีม้าเพื่อหาเงิน ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ของ ซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland) ชี้ให้เห็นว่า การกระทำความผิดเป็นผลมาจากการเรียนรู้ผ่านการคบหาสมาคมกับผู้ที่มีพฤติกรรมผิดกฎหมาย การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะเพิ่มโอกาสในการกระทำความผิด เช่น การรับจ้างเปิดบัญชีม้า ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Low Self-Control Theory) ของ ก๊อตต์เฟรดสัน (Gottfredson) และ ฮีร์ชชี (Hirschi) กล่าวว่า บุคคลที่มีการควบคุมตนเองต่ำจะมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดกฎหมายมากขึ้น พฤติกรรมในการควบคุมตนเองนี้สามารถพัฒนาได้ในวัยเด็กผ่านการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม การขาดการดูแลและการอบรมจากครอบครัวจะทำให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดมากขึ้น ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) อธิบายว่าสังคมกำหนดความสำเร็จทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสูงสุด แต่ไม่ได้มอบวิธีการที่เท่าเทียมให้ทุกคนในการบรรลุเป้าหมายนี้ ความกดดันที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ทำให้บางคนหันไปใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่น การเปิดบัญชีม้า ทฤษฎีกดดันทั่วไป (General Strain Theory) ความกดดันที่เกิดจากการไม่ได้รับสิ่งที่คาดหวัง การสูญเสียสิ่งที่มีค่า หรือการประสบกับเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงจะนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน ความกดดันเหล่านี้มีผลกระทบสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ทำให้พวกเขามีแนวโน้มที่จะหันไปใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความกดดัน แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อของการเปิดบัญชีม้า โดยเน้นการเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว การให้ความรู้และการสนับสนุนจากสังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อบัญชีม้าของเด็กและเยาวชน ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อดังนี้

3.2.1 เห็นควรเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงในการเปิดบัญชีม้าให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงผลเสียทางกฎหมายและผลกระทบในอนาคต เพื่อป้องกันไม่让他们เขาตกเป็นเหยื่อหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

3.2.2 เห็นควรมีการปรับปรุงกฎหมายและบทลงโทษเกี่ยวกับการเปิดบัญชีม้าให้มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้ชักชวนหรือบังคับให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ควรมีการลงโทษที่ชัดเจนและหนักพอเพื่อยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดในลักษณะนี้

3.2.3 เห็นควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการกระทำความผิดของเยาวชน การสนับสนุนทางสังคมและการให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะช่วยลดโอกาสที่เยาวชนจะตกเป็นเหยื่อหรือกระทำความผิด

3.2.4 เห็นควรมีการจัดอบรมและสร้างเสริมทักษะการควบคุมตนเองให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และเสริมสร้างจริยธรรม เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3.2.5 เห็นควรมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ควรถูกควบคุมและติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นช่องทางที่ผู้ไม่หวังดีใช้ในการล่อลวงเด็กและเยาวชน การให้ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงและการป้องกันตนเองบนโลกออนไลน์จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ

References

- Agnew, Robert. "Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency." *Criminology* 30, no. 1 (1992): 47-88.
- Arisa Phan-aim. "Pressure Factors and Self-Control Factors in Juvenile Delinquency." *Journal of Political Science and Public Administration* 11, no. 1 (January-June 2020): 191-114. [In Thai]
- Chiritpol Phuwachaijirapat, Prapon Sahaphatthana, and Kesomsan Chotichakraphan. "Pressure and Self-Control Factors in Juvenile Delinquency." *Journal of Politics Administration and Law* 10, no. 2 (July-December 2018): 1-27. [In Thai]
- Chriss, James J. "The Functions of the Social Bond." *The Sociological Quarterly* 48, no. 4 (September 2007): 689-712.
- Gottfredson, Michael R., and Travis Hirschi. *A General Theory of Crime*. California: Stanford University Press, 1990.
- Hirschi, Travis. *Causes of Delinquency*. Los Angeles and London: University of California Press, 2001.

-
- Jomdech Trimek. *Criminology*. Bangkok: Rangsit University Press, 2018. [In Thai]
- Joseph, Lynette. “Re-Presenting Protestors as Thugs: The Politics of Labelling Dissenting Voices.” *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities* 12, no. 5 (September-October 2020): 1-6.
- Kennedy, T. D., D. Detullio, and D. H. Millen. *Juvenile Delinquency*. 47th ed. Germany: Springer, 2020.
- Lindley, Jade, and Erika Techera. *Using Routine Activity Theory to Explain Illegal Fishing in the Indo-Pacific*. London: Routledge, 2019.
- Merton, Robert K. *Social Theory and Social Structure*. Columbia: Columbia University, 1968.
- Post Today. “Statistics of Mule Accounts, Problems that Banks Never Share.” Last modified January 27, 2023. Accessed April 20, 2023. <https://www.posttoday.com/business/financial/690049/> [In Thai]
- PPTV Online. “Statistics Revealed: 4 Months of Online Crime Reporting: 59,846 Cases.” Last modified August 4, 2022. Accessed April 20, 2023. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/177745/> [In Thai]
- Renzi, Claudia. “Money Laundering Plus Cybercrime Equals Cyber-Laundering: How Institutions Can Balance the Equation.” Master’s thesis, Utica University, 2002.
- Siamrath. “Youths Rush to Open Mule Accounts, Bank of Thailand Considers Issuing Strict Rules to Control Children’s Money Transfers.” Last modified September 21, 2022. Accessed January 17, 2023. <https://www.siamrath.co.th/n/384450/> [In Thai]
- Sutherland, Edwin H. *The Theory of Differential Association*. New York: Columbia University Press, 1972.
- Vold, George B. *Theoretical Criminology*. England: Oxford University Press, 1958.
- Wolfgang, Marvin E. *Patterns of Criminal Behavior*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1958.

ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม¹

PM2.5 in Bangkok Metropolis and Vicinity in Green Criminology Perspective²

นันท์รพช ไชยอักรพงศ์³

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: nanrapat.c@ku.th

Nanrapat Chaikaraphong⁴

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University
50 Ngamwongwan Road, Lat Yao, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand
Email: nanrapat.c@ku.th

Received: April 27, 2024 Revised: August 10, 2024 Accepted: August 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นผ่านแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเดือนธันวาคม 2564 เดือนกุมภาพันธ์ และ เดือนเมษายน 2565 เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีค่าฝุ่น PM2.5 เกินค่ามาตรฐาน โดยค่าฝุ่น PM2.5 สูงสุด 101 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ฝุ่น PM2.5 ส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดมาจากการจราจรขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม การเผาในที่โล่ง การก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภค และการพัดพาของลมและปรากฏการณ์ฝาชีครอบ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาฝุ่น PM2.5 ได้สร้างความเสียหายต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ และระบบนิเวศ อย่างเช่น ลักษณะของ

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาเต็มจำนวนจากภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประจำปี 2565.

² Full Scholarship from Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, 2022.

³ อาจารย์.

⁴ Lecturer.

โรคทางร่างกายและจิตใจ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น สุขภาพของสัตว์เลี้ยง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ดังนั้น จึงควรดำเนินการสร้างความตระหนักรู้ด้านปัญหาฝุ่น PM2.5 และวิธีการป้องกันให้แก่ประชาชน รวมทั้งส่งเสริมมาตรการลดแหล่งกำเนิดฝุ่น PM2.5 โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาฝุ่น PM2.5

คำสำคัญ: ฝุ่น PM2.5; กรุงเทพมหานคร; ปริมาณมลพิษ; อาชีวอนามัย; สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research article aims to investigate PM2.5 pollution in Bangkok and its surrounding areas by analyzing and synthesizing the issue through the framework of green criminology to propose preventive and management strategies. The research utilized a qualitative methodology, drawing on data from relevant documents and in-depth interviews.

The study revealed that during December 2021, February 2022, and April 2022, Bangkok and its vicinities experienced PM2.5 levels exceeding standard limits, with the highest concentration reaching 101 micrograms per cubic meter. The primary sources of PM2.5 included traffic emissions, industrial activities, open burning, construction of public infrastructure, and wind-blown dust combined with inversion phenomena. The analysis from a green criminology perspective highlights significant harm to humans, non-human animals, and ecosystems. This harm includes physical and mental health issues, increased living costs, impacts on pet health, and environmental and ecological degradation. Therefore, it is crucial to enhance public awareness about PM2.5 pollution and prevention methods, and to promote measures for reducing PM2.5 sources through coordinated efforts across all relevant sectors.

Keywords: PM2.5; Bangkok; Vicinity; Criminology; Environment

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตมลภาวะฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่งผลให้ประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต้องเผชิญกับฝุ่นควันหนาตาที่ปกคลุมท้องฟ้าในหลายบริเวณ ภาพทิวทัศน์ที่เคยชัดเจนพร่ามัว จนทำให้ผู้คนจำนวนมากเริ่มได้รับผลกระทบทางสุขภาพ เช่น หายใจติดขัด เยื่อจมูกอักเสบ และอาการเสี่ยงต่อโรคร้ายต่าง ๆ จึงทำให้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) กำหนดให้ฝุ่น PM2.5 จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 ของสารก่อมะเร็งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา⁵

⁵ จินตนา ประชุมพันธ์, “PM2.5 ฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ กับวิกฤตสุขภาพที่คนไทยจะต้องแลก,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2561, สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2565, <https://www.thestandard.co/pm-2-5-environmental-nano-pollutants/>

แม้หน่วยงานรัฐจะพยายามจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น การเพิ่มการติดตั้งเครื่องตรวจวัดฝุ่นละอองที่สามารถตรวจวัดฝุ่น PM2.5 พร้อมทั้งจัดทำแอปพลิเคชัน (Application) สำหรับให้ประชาชนตรวจสอบคุณภาพอากาศ แม้จะมีการกำหนดมาตรฐานฝุ่นละอองขนาด PM2.5 ในปี พ.ศ. 2553 แต่ข้อมูลที่เปิดเผยส่วนใหญ่จะเริ่มต้นรายงานจากปี พ.ศ. 2559 และมีพื้นที่หลายแห่งที่ไม่ได้มีเครื่องที่สามารถตรวจวัดฝุ่น PM2.5 ได้ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การเปิดเผยข้อมูลย้อนหลังก็ขาดความครบถ้วนและเข้าถึงได้ยาก ซึ่งเป็นมาตรการที่ดำเนินการโดยกรมควบคุมมลพิษ ทั้งที่ยังมีมาตรการแก้ไขฝุ่น PM2.5 ที่นานาประเทศนำมาใช้ลดปัญหาฝุ่น PM2.5 ในพื้นที่เขตเมือง หรือโรงงานอุตสาหกรรม ก็ยังไม่มีมาตรการถูกหยิบยกมาดำเนินการในประเทศไทยอย่างจริงจัง⁶

โดยในช่วงปี ค.ศ. 1990 ไมเคิล ลินช์ (Michael Lynch) ได้พัฒนาอาชญวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology) ขึ้นมาในช่วงที่โลกต้องเผชิญกับการถูกมนุษย์คุกคาม เพื่อตักตวงเอาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม⁷ โดยไม่ได้ตระหนักถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อมนุษยชาติและการคงอยู่ของโลกใบนี้⁸ จากเดิมที่อาชญวิทยา (Criminology) มุ่งเน้นอธิบายอาชญากรรม ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากมุมมองของมนุษย์เป็นฐาน (Human Centric Approach) เพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถค้นพบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ครอบคลุมทั้งหมด มาเป็นการวัดผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจากมุมมองสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์เป็นฐาน (Species Centric Approach) และมุมมองระบบนิเวศเป็นฐาน (Ecosystem Centric Approach) ร่วมด้วย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบจากฝุ่น PM2.5 รวมทั้งวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านแนวคิดอาชญวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology) หากความเสียหาย/ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาฝุ่น PM2.5 มีครบทั้ง 3 มุมมอง จะถือว่าปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดอาชญวิทยาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป อันจะนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในไทยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

⁶ ไทยพับลิก้า, “20 ปี ฝุ่นพิษ PM10–PM2.5 สบผ่านมาตรฐานไทย สอดกมาตรฐานโลก กรมควบคุมมลพิษ ควบคุมล่าช้า ทั้งที่ใช้มาตรฐาน PM2.5 ปี 2553,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2566, <https://www.thaipublica.org/2019/01/air-pollution-pm10-pm2-5/>

⁷ Michael J. Lynch and Paul B. Stretesky, *Exploring Green Criminology toward A Green Criminological Revolution* (Burlington VT: Ashgate Publishing, 2014), 1-5.

⁸ Rob White, *Crimes Against Nature Environmental Criminology and Ecological Justice* (London: Willan Publishing, 2008), 27-30.

⁹ นันท์พัช ไซอัครพงศ์, “อาชญวิทยาสิ่งแวดล้อมกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นในไทย,” *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 50, ฉ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 6-7.

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา สาเหตุ และผลกระทบจากปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านแนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม (Green Criminology) และ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมในประเด็นมลพิษทางอากาศ PM2.5

1.3.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาข้อมูลปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต และเขตการปกครองปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (In-depth Interview) ด้วยการใช้วิธีแบบยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นหลัก (Purposeful Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดี ได้แก่ นักวิชาการ นักวิจัย นักอาชญาวิทยา และผู้ทรงคุณวุฒิ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคองค์กรอิสระ ภาคการศึกษา ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านทางด้านสิ่งแวดล้อม อาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม การจัดการและแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง จำนวนทั้งหมด 11 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ซึ่งจะอภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และนำเสนอผลการศึกษา อภิปรายผล และแนวทางการป้องกันและปราบปรามปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนาและรายงานวิจัยเรื่องฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รหัสโครงการ KUREC-SSR65/103 วันที่ 16 มิถุนายน 2565

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงสถานการณ์ สภาพปัญหา สาเหตุ และผลกระทบจากปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.5.2 ทราบแนวคิดอาชีวศึกษาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้อธิบายสถานการณ์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.5.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีวศึกษาสิ่งแวดล้อมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีวศึกษาสิ่งแวดล้อมพบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 สถานการณ์ แหล่งกำเนิด/สาเหตุของปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากการศึกษาสถานการณ์ แหล่งกำเนิด/สาเหตุของปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้เขียนพบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1.1 สถานการณ์ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 - ธันวาคม 2565 มีเพียงช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 เท่านั้นที่มีค่าฝุ่น PM2.5 ต่ำกว่า 50 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร คือ คุณภาพอากาศดี เหมาะสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง และการท่องเที่ยวได้ตามปกติ ในขณะที่เดือนธันวาคม 2564 เดือนกุมภาพันธ์ และ เดือนเมษายน 2565 มีค่าฝุ่น PM2.5 เกินค่ามาตรฐาน โดยเฉพาะเดือนธันวาคม 2564 ค่าฝุ่น PM2.5 สูงถึง ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งค่าฝุ่น PM2.5 ในระดับดังกล่าวเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนทั่วไป ซึ่งประชาชนควรเฝ้าระวังสุขภาพ ถ้ามีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น หรือแม้กระทั่งผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น ถ้ามีอาการทางสุขภาพ เช่น ไอ หายใจลำบาก ตาอักเสบ แน่นหน้าอก ปวดศีรษะ หัวใจเต้นไม่เป็นปกติ คลื่นไส้ อ่อนเพลียควรปรึกษาแพทย์¹⁰

2.1.2 แหล่งกำเนิดและสาเหตุที่ทำให้เกิดฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากการศึกษาแหล่งกำเนิดและสาเหตุฝุ่น PM2.5 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้เขียนพบว่า มี 5 สาเหตุ ดังต่อไปนี้

¹⁰ กรมควบคุมมลพิษ, “สถิติค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของฝุ่น PM2.5 ณ เวลา 00.00 น. ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลในเดือนพฤศจิกายน 2564–เดือนพฤษภาคม 2565,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2566, <http://www.air4thai.pcd.go.th/webV3/#/History/>

1) การจราจรขนส่งจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงชีวมวล

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นศูนย์กลางความเจริญในหลาย ๆ ด้านของหน่วยงานสำคัญระดับประเทศ ทั้งหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน องค์กรภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา ห้างสรรพสินค้า แหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค จึงทำให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีประชากรมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อมาทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งการเดินทางไปทำงานนั้น ประชาชนสามารถเลือกใช้การคมนาคมขนส่งได้หลายวิธี เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์สาธารณะ รถจักรยานยนต์สาธารณะ รถไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน รถไฟ เรือ จักรยาน เป็นต้น โดยส่วนใหญ่แล้วยานพาหนะที่ประชาชนเลือกใช้ในการเดินทางในพื้นที่ คือ ยานพาหนะที่ใช้น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงธรรมชาติ และมักจะมีการเผาไหม้เชื้อเพลิงที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ ก่อให้เกิดก๊าซต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์¹¹ นอกจากนี้ยังพบว่า การจราจรอันเนื่องมาจากการขนส่งที่ก่อให้เกิดฝุ่น PM2.5 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลคิดเป็นร้อยละ 54 โดยร้อยละ 20 เป็นฝุ่นที่มาจากรถกระบะ ร้อยละ 17 เป็นฝุ่นที่มาจากรถบรรทุก ร้อยละ 10 เป็นฝุ่นที่มาจากรถโดยสาร ร้อยละ 6 เป็นฝุ่นที่มาจากรถยนต์ และร้อยละ 1 เป็นฝุ่นที่มาจากรถจักรยานยนต์¹²

2) ภาคอุตสาหกรรม

ในเขตปริมณฑลโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและสมุทรสาครที่มีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งในกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมแม้ว่าส่วนใหญ่จะมีกระบวนการบำบัดของเสียก่อนปล่อยออกสู่ธรรมชาติ แต่ด้วยความต้องการอุปโภคบริโภคมีเป็นจำนวนมากจึงเกิดการเร่งการผลิตสินค้าให้ทันกับความต้องการของตลาดผู้บริโภค¹³ กระบวนการบำบัดของเสียออกสู่ธรรมชาติอาจทำหน้าที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้มีเขม่าควันที่มีองค์ประกอบของสารเคมีต่าง ๆ ลอยออกจากปล่องควันของโรงงานอุตสาหกรรมสู่อากาศภายนอก¹⁴ ทั้งยังมีโรงงานเผาขยะที่ใช้ไฟฟ้าเป็นพลังงานหลักในการเผา นอกจากจะก่อให้เกิดฝุ่น PM2.5 แล้วยังก่อให้เกิดสารเคมีชนิดอื่น ๆ อีกด้วย เนื่องจากโรงงานเผาขยะเหล่านี้ต้องทำงานอย่างต่อเนื่องใช้พลังงานไฟฟ้าในการเผาขยะเกินความจำเป็น¹⁵ เพราะการบริโภคของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีปริมาณมากตามจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ อีกทั้งการได้มาซึ่งพลังงานไฟฟ้าก็ยังก่อให้เกิดมลพิษหลายอย่างตามมาอีกด้วย¹⁶

¹¹ ศิริมา ปัญญาเมธิกุล และ ชงชัย พรธนะสวัสดิ์, “ดราม่า เรื่อง PM2.5 ตอน 3 : สถานการณ์ของ กทม,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2561, สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2565, <https://www.eng.chula.ac.th/wp-content/uploads/2018/06/%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%993.pdf/>

¹² เนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก ฉบับภาษาไทย, “ฝุ่นละออง มีหลายหน้า และไม่ได้มาจากปรากฏการณ์เดียว,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2565, สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2566, <https://www.ngthai.com/environment/44337/particle-patterns/>

¹³ United States Environmental Protection Agency, “Summary of the Clean Air Act,” last modified July 31, 2024, accessed August 5, 2024, <https://www.epa.gov/laws-regulations/summary-clean-air-act/>

¹⁴ กรมควบคุมมลพิษ, “ข้อมูลดัชนีคุณภาพอากาศ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2564, สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566, <http://www.air4thai.pcd.go.th/webV3/#/AQIInfo/>

¹⁵ วิษณุ เมืองบาล, “ความสัมพันธ์ระหว่างฝุ่นละอองและอาการของโรคระบบทางเดินหายใจของนักเรียนประถมศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560), 110-116.

¹⁶ อธิติ นามเรือง, “การแผ่กระจายระดับความเข้มข้นของฝุ่นละออง PM10 และ PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2561), 5-6.

3) ภาคอุตสาหกรรม

โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเผาเศษซากวัชพืชจากภาคเกษตรกรรมพบเห็นได้ในจังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการเตรียมหน้าดินให้พร้อมสำหรับการเพาะปลูกพืชชุดต่อไปเร็วที่สุด สามารถเพาะปลูกและได้ผลผลิตตามคำสั่งซื้อของบริษัทต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีเป็นจำนวนมาก¹⁷

4) การก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ

รถไฟฟ้าทั้งในรูปแบบรถไฟฟ้าและรถไฟใต้ดิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการคมนาคมขนส่งของประเทศ เร่งดำเนินการก่อสร้างเส้นทางรถไฟฟ้าขยายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนในการเดินทาง เพื่อมุ่งหวังลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล หากแต่การก่อสร้างรถไฟฟ้า การวางเส้นทางเดินรถไฟฟ้า ถนน เส้นทางด่วนหรือเส้นทางพิเศษ ต้องใช้ระยะเวลานานในการก่อสร้าง และการก่อสร้างจะก่อให้เกิดฝุ่นละอองจำนวนมากขึ้น สะสมเป็นระยะเวลานานปกคลุมบริเวณที่มีการก่อสร้าง และมีการกระจายของฝุ่นละอองไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ตามการพัดพาของลม ที่พักอาศัยประเภทต่าง ๆ เช่น อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม โครงการบ้านเดี่ยว เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก¹⁸ เนื่องจากรองรับการเคลื่อนของประชากรจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอัตราการจ้างงานมากกว่าต่างจังหวัด เนื่องจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นศูนย์กลางธุรกิจ แหล่งผลิตสินค้าต่าง ๆ ซึ่งล้วนต้องการแรงงานในเส้นทางการผลิต การสร้างที่พักอาศัยจึงตอบสนองต่อความต้องการของแรงงานเหล่านั้น และสิ่งที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างที่พักอาศัย คือ ฝุ่นละอองต่าง ๆ ทั้งฝุ่นจากการบดหิน ทราย เหล็ก เพื่อนำไปเป็นส่วนผสมในการก่อสร้าง ซึ่งล้วนเป็นสารประกอบฝุ่นละอองทั้งสิ้น¹⁹

5) การพัดพาของลมและปรากฏการณ์ฝาชีครอบ

ทิศทางของกระแสลมพัดพาเอาฝุ่นจากพื้นที่นอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเข้ามาในบริเวณนี้ ประกอบกับลักษณะการผกผันของอุณหภูมิ (Inversion) ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการกักเก็บหมอกควัน ฝุ่นละออง ฝุ่น PM2.5 ทั้งที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และพัดมาจากแหล่งกำเนิดภายนอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เอาไว้เป็นระยะเวลานานเท่าที่สภาพอากาศยังไม่มีเปลี่ยนแปลง และไม่สามารถกระจายตัวออกไปตามแนวดิ่งได้ มวลสารเหล่านี้จะรวมกลุ่มกันอยู่ใกล้กับผิวดิน ส่งผลให้สิ่งมีชีวิตมีโอกาสได้รับสารพิษที่มีความเข้มข้นมากขึ้น เมื่อความเข้มข้นสูงถึงจุดหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายอย่างรุนแรง²⁰

¹⁷ กรมควบคุมมลพิษ, *รู้รอบทิศมลพิษทางอากาศ บทเรียน แนวคิด และการจัดการ* (กรุงเทพฯ: กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2554), 59-61.

¹⁸ กลุ่มเฝ้าระวังฝุ่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *เรียนรู้อยู่กับฝุ่น PM2.5* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566), 5-7.

¹⁹ นันทพรชัย ไชยอัศวพงศ์, *ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีวอนามัยสิ่งแวดล้อม PM2.5* (รายงานการวิจัย) (กรุงเทพฯ: โครงการศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาคพิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2566), 86-87.

²⁰ เนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก ฉบับภาษาไทย, “ข้อควรรู้เกี่ยวกับ ฝุ่น PM 2.5,” แก๊ซไคร้งล่าสุด 2562, สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566, <https://www.ngthai.com/environment/18251/factofparticlematters/?fbclid=IwAR3q1d8NA-72JOLrvnEVhcRiGa3vbY9t6Us9lhQ-mkRPC8R3tj-k5uZAC2Q/>

2.2 วิเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยแนวคิดอาชีวทาสีสิ่งแวดล้อม

เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านฝุ่น PM2.5 และนักอาชีวทาสีสิ่งแวดล้อม เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดอาชีวทาสีสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยวิเคราะห์ตามฐานแนวคิดการวัดความเสียหาย 3 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมตามมุมมองมนุษย์เป็นฐาน (Human Centric Approach)

จากการศึกษาเรื่อง ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีวทาสีสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนพบว่า ผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมตามมุมมองมนุษย์เป็นฐานมีดังต่อไปนี้

1) สุขภาพของมนุษย์เสื่อมโทรม

ฝุ่น PM2.5 เป็นสารประกอบหลักในการวัดค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index: AQI) เนื่องจากสามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจและเข้าไปถึงชั้นในสุดของปอดได้ เมื่อร่างกายมนุษย์ได้รับฝุ่น PM2.5 ในปริมาณที่เกินจากค่ามาตรฐาน จะส่งผลกระทบต่อระบบและภูมิคุ้มกันต่าง ๆ ภายในร่างกาย หากมนุษย์สัมผัสฝุ่น PM2.5 ในปริมาณมาก ๆ จนเข้าสู่ภาวะเฉียบพลัน จะทำให้เกิดการอักเสบของจมูก เลือดกำเดาไหล เยื่อบุตาอักเสบ ผิวหนังอักเสบ หลอดลมอักเสบ หรือแม้กระทั่งเข้าสู่ภาวะรุนแรงจะทำให้ระบบการหายใจกำเริบ คือ มีอาการรุนแรงโป่ง ปอดบวม เกิดการอักเสบของปอดโดยที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อโดยตรง หรือแม้กระทั่งร่างกายรับเชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส รวมทั้งโควิด ไข้หวัดใหญ่ เข้าสู่ร่างกายได้เร็วขึ้น

2) ลักษณะการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งในสภาวะอากาศทั่วไป ที่มีการเคลื่อนตัวของลมและอากาศ หรือแม้กระทั่งสภาวะฝาศีกรอบ ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อให้ปลอดภัยจากฝุ่น PM2.5 ปลอดภัยจากโรคที่จะเกิดตามมาหากร่างกายสะสมฝุ่น PM2.5 ไว้เป็นระยะเวลานาน เช่น การสวมหน้ากากอนามัยออกจากบ้านทุกวัน การลด หรืองดกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น งดออกกำลังกายกลางแจ้ง งดออกจากที่พักอาศัย เป็นต้น สภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้มนุษย์ไม่สามารถออกไปทำกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสุขให้กับตนเอง ออกไปทำงานหารายได้ หรือแม้กระทั่งออกไปเรียนหนังสือ การอยู่ในที่พักอาศัยเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดความเครียด การสะสมความเครียดไว้มาก ๆ อาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าได้ในที่สุด

3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต

เมื่อประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต้องการความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ห่างไกลจากการสูดเอาฝุ่น PM2.5 อัตราเสี่ยงเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจต่ำ ประชาชนก็ต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งมาจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยในการกรองเอาสารพิษหรือฝุ่นละอองที่มีองค์ประกอบที่เป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์ออกไป หรือแม้กระทั่งค่ารักษาพยาบาลอาจเกิดขึ้นเมื่อเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ หรือเจ็บป่วยถึงขั้นรุนแรง คือ มะเร็งปอด ยิ่งก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย

ในการดูแลรักษาพยาบาลจำนวนมากขึ้น ซึ่งค่าใช้จ่ายจำนวนมากนี้อาจไม่เป็นปัญหามากนักสำหรับผู้ที่มีกำลังในการซื้อมาใช้เพื่อดูแลปกป้องตนเอง แต่ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้น้อยหรืออยู่ในช่วงหางานทำถือเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่มากระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง

4) ภูมิทัศน์และทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม

เมื่อกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่ในสภาวะฝาชีกรอบที่อากาศนิ่งไม่มีการหมุนเวียน จะเกิดการสะสมของฝุ่น PM2.5 มากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้ท้องฟ้าขุ่นมัว เหมือนมีหมอกในตอนเช้าหากแต่เป็นหมอกฝุ่น ทำให้มองเห็นทัศนียภาพไม่ชัดเจน มองไปทางไหนก็ไม่สวยงาม เดินทางลำบากต้องใช้ความระมัดระวังในการขับขี่มากขึ้น ซึ่งอาจนำมาสู่การเกิดอุบัติเหตุบนถนนได้อีกทั้ง บรรยากาศท้องเที่ยวลดลง อันเนื่องมาจากสถานที่ท่องเที่ยวหลายถูกปกคลุมไปด้วยฝุ่น PM2.5 ทำให้ฝุ่น PM2.5 ไปดับทัศนียภาพที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเยือนน้อยลง หรือไม่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว นั้น รายได้ที่เกิดขึ้นจากบริการด้านการท่องเที่ยวก็ลดลงตามมา

2.2.2 ผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ตามมุมมองสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์เป็นฐาน (Species Centric Approach)

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ ให้ข้อมูลว่า ประเภทของสัตว์ที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยส่วนใหญ่จะเป็น 1) สัตว์เลี้ยงเพื่อผ่อนคลาย เช่น สุนัข แมว นก สัตว์สวยงามจากต่างประเทศ และ 2) สัตว์เลี้ยงเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น ไก่ หมู วัว ปลา กุ้ง ปู เป็นต้น หากจะกล่าวถึงผลกระทบต่อสัตว์เหล่านี้เนื่องมาจากฝุ่น PM2.5 มีโอกาสที่กระทบต่อสิทธิในการมีชีวิตอยู่ของสัตว์เหล่านี้ในระดับน้อย ดังเหตุผลต่อไปนี้

1) โครงสร้างทางสรีรศาสตร์ของสุนัขจะมีโพรงจมูกที่ยาวกว่ามนุษย์ ทั้งยังมีระบบการกรองเชื้อโรคได้ดีกว่ามนุษย์อีกด้วย ดังนั้นเมื่อสุนัขสูดอากาศเข้าสู่ร่างกาย อากาศเหล่านั้นจะถูกกรองเอาเชื้อโรคและสารต่าง ๆ ก่อนเคลื่อนไปสู่ปอด จึงทำให้อัตราการเป็นมะเร็งปอดอันเนื่องมาจากการสะสมฝุ่น PM2.5 จึงมีน้อยมาก

2) วงจรชีวิตของสัตว์เลี้ยงมีช่วงอายุในการมีชีวิตอยู่น้อยกว่ามนุษย์ เช่น สุนัขโดยส่วนใหญ่จะมีอายุประมาณ 10 ปี ดังนั้นการศึกษาวิจัยที่มุ่งศึกษาไปที่ฝุ่น PM2.5 ที่เกิดผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยงจึงมีน้อยมาก เนื่องจากสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นเสียชีวิตไปก่อนที่จะเห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นสุขภาพ ร่างกายของสัตว์เลี้ยงอันเนื่องมาจากฝุ่น PM2.5

3) โรคที่เกิดขึ้นกับสัตว์เลี้ยงโดยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ พบว่าสัตว์เลี้ยงจะเป็นโรคหวัด โรคตับ หรือโรคไต หากกรณีเป็นมะเร็งมีโอกาสน้อยมากที่สัตว์เลี้ยงจะเป็นมะเร็งปอดตามที่กล่าวถึงในข้อ 1 และ 2

4) สัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคจะมีวงจรชีวิตที่สั้นกว่าสัตว์ทั่วไป เนื่องจากมีช่วงเวลาเลี้ยงก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิตที่แน่นอน อีกทั้งระบบการเพาะเลี้ยงจะเป็นระบบปิด ซึ่งสามารถควบคุม/กำจัดฝุ่นละอองได้ดีกว่าการเลี้ยงสัตว์ในระบบเปิด ดังนั้น สัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคเหล่านี้ จึงมีโอกาสเสียชีวิตอันเนื่องมาจากฝุ่น PM2.5 น้อยมาก

2.2.3 ผลกระทบต่อระบบนิเวศตามมุมมองระบบนิเวศเป็นฐาน (Ecosystem Centric Approach)

ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากการจราจร การเผาไหม้เชิงเพลิง การก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภค กิจกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดฝุ่นที่มีส่วนประกอบของสารเคมีที่เป็นพิษต่ออากาศ การเผาในที่โล่ง การพัดพาหมอกควันจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่อื่น ซึ่งทำให้ฝุ่น PM2.5 ประกอบไปด้วยสารเคมีที่เป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์ โดยเฉพาะคาร์บอนไดออกไซด์และมีเทน ที่เกิดจากการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อขับเคลื่อนรถยนต์ การจราจรขนส่งต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งหลุมฝังกลบขยะในเขตปริมณฑลถือเป็นแหล่งก๊าซมีเทนขนาดใหญ่ ภาคอุตสาหกรรม การเกษตร ก็เป็นตัวการหลักส่วนหนึ่งในการปล่อยก๊าซเช่นเดียวกัน และเมื่อมีการสะสมฝุ่น PM2.5 ที่ประกอบด้วยสารเคมีที่เป็นพิษมากขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้อากาศในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกลายเป็นอากาศที่ไม่บริสุทธิ์ อากาศที่ไม่ดี และอากาศที่ไม่ดีเหล่านี้ ฝุ่น PM2.5 ที่มีองค์ประกอบของสารต่าง ๆ ที่ไปทำลายชั้นโอโซน และก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจก จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของระบบนิเวศในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สารเหล่านี้ที่ไปสะสมในฝุ่น PM2.5 จะไปก่อให้เกิดปฏิกิริยาในชั้นบรรยากาศจนทำให้มีความสามารถในการดูดกลืนรังสีอินฟราเรดและมีอิทธิพลให้อุณหภูมิของโลกอบอุ่นขึ้น เนื่องจากไม่สามารถระบายความร้อนออกจากชั้นบรรยากาศได้ เมื่อความร้อนในระบบนิเวศกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อีกทั้งสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ต้นไม้ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลล้มตายเนื่องจากอากาศร้อนมากขึ้น ย่อมกระทบไปสู่ระบบนิเวศของพื้นที่ที่อยู่ติดกัน และขนาดความเสียหายเป็นวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ และนำมาซึ่งภัยพิบัติต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ ภัยแล้งรุนแรง การขาดแคลนน้ำ ไฟไหม้รุนแรง ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลกละลาย วิกฤตภัยขนาดใหญ่ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชีววิทยาสิ่งแวดล้อม พบว่า ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 - ธันวาคม 2565 มีเพียงช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 เท่านั้นที่มีค่าฝุ่น PM2.5 ต่ำกว่า 50 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร คือ คุณภาพอากาศดี เหมาะสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง และการท่องเที่ยวได้ตามปกติ ในขณะที่เดือนธันวาคม 2564 เดือนกุมภาพันธ์ และ เดือนเมษายน 2565 มีค่าฝุ่น PM2.5 เกินค่ามาตรฐาน โดยเฉพาะเดือนธันวาคม 2564 ค่าฝุ่น PM2.5 สูงถึง 101 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งค่าฝุ่น PM2.5 ในระดับดังกล่าว เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนทั่วไป ซึ่งประชาชนควรเฝ้าระวังสุขภาพ ถ้ามีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น หรือแม้กระทั่งผู้ที่ต้องดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองหากมีความจำเป็น ถ้ามีอาการทางสุขภาพ ควรปรึกษาแพทย์ และเมื่อวิเคราะห์ปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านแนวคิดการวัดความเสียหายตามมุมมองอาชีววิทยาสังแวดล้อม สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าว

เป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม โดยความเสียหายต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ และระบบนิเวศ ล้วนปรากฏในลักษณะของโรคทางร่างกายและจิตใจ ลักษณะการใช้ชีวิตเปลี่ยนไปค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น ทศนิยมภาพไม่สวยงาม สุขภาพของสัตว์เลี้ยง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ อย่างไรก็ตาม เพื่อลดความเสียหายและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงควรดำเนินการสร้างความตระหนักรู้ด้านปัญหาฝุ่น PM2.5 และวิธีการป้องกันให้แก่ประชาชน รวมทั้งส่งเสริมมาตรการลดแหล่งกำเนิดฝุ่น PM2.5 โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาฝุ่น PM2.5

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านมุมมองอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 เห็นควรมีแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับบุคคล เช่น สร้างความตระหนักรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน เช่น ข้อมูลแหล่งกำเนิด PM2.5 จากครัวเรือน เพื่อให้มีส่วนช่วยลดแหล่งกำเนิดฝุ่น PM2.5 ที่ใกล้ตัว วิธีรับมือกับฝุ่น PM2.5 โดยเฉพาะในช่วงที่มีความรุนแรงของสถานการณ์ฝุ่น PM2.5 เช่น วิธีการอ่านค่าดัชนีคุณภาพอากาศ เพื่อให้สามารถวางแผนดูแลตนเองในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม หรือการดูแลที่อยู่อาศัยและจัดสภาพแวดล้อมให้มีอากาศสะอาด การจัดภูมิทัศน์เพื่อลดฝุ่น PM2.5 เช่น การวางพันธุ์ไม้ยืนต้นให้ทรงพุ่มมีความสลับซับซ้อนและวางพันธุ์ไม้เพื่อเพิ่มช่องว่างในการเพิ่มความเร็วของลมในการระบายอากาศ

3.2.2 เห็นควรมีแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับหน่วยงานภาครัฐ เช่น ส่งเสริมให้มีกฎหมายอากาศสะอาดสำหรับประเทศไทย โดยให้องค์กรอิสระเป็นผู้ดูแลและดำเนินการ เพื่อให้เกิดการพิทักษ์สิทธิในชีวิต สิทธิในสุขภาพ และสิทธิในอากาศบริสุทธิ์ อีกทั้งส่งเสริมให้มีการนำมาตรการเสียภาษีที่เกี่ยวกับการปล่อยฝุ่น PM2.5 และมลพิษมาบังคับใช้กับผู้ประกอบการที่เสี่ยงก่อให้เกิดฝุ่น PM2.5 และนำมาตรการจูงใจยกเว้นค่าใช้จ่ายหรือกำไรทางสิ่งแวดล้อมให้กับผู้ประกอบการที่เป็นผู้รักษาลดฝุ่น PM2.5

3.2.3 เห็นควรมีแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับความร่วมมือภายในประเทศ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาฝุ่น PM2.5 กับหน่วยงาน/องค์กรที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ระบบแจ้งเตือนภัยฝุ่น PM2.5 โดรนติดกล้องบินตรวจตราพื้นที่ปล่อยมลพิษเพื่อนำไปสู่การลงโทษทางอาญาและแพ่ง เป็นต้น รวมถึงพัฒนาเครือข่ายแกนนำรับมือภัยฝุ่น PM2.5 ในชุมชน โรงเรียน ที่ทำงาน เพื่อให้เป็นแกนนำดูแลคนในชุมชน และสร้างเครือข่ายต่อยอดให้มีจำนวนมากขึ้น

3.2.4 เห็นควรมีแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น พัฒนาความร่วมมือกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาฝุ่น PM2.5 รวมถึงฝุ่นประเภทอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทางปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่อไป

References

- Chulalongkorn University Dust Watch Group. *Learning to Live with PM2.5 Dust*. Bangkok: Chulalongkorn University, 2023. [In Thai]
- Jantana Prachumphan. “PM2.5, Fine Dust in the Air and the Health Crisis That Thais Must Trade.” Last modified October 26, 2018. Accessed July 26, 2022. <https://www.thestandard.co/pm-2-5-environmental-nano-pollutants/> [In Thai]
- Lynch, Michael J., and Paul B. Stretesky. *Exploring Green Criminology toward A Green Criminological Revolution*. Burlington VT: Ashgate Publishing, 2014.
- Nantarapat Chaiyakraphong. “Environmental Criminology and Wildlife Trafficking in Thailand.” *Journal of Social Sciences, Faculty of Political Science Chulalongkorn University* 50, no. 1 (January-June 2020): 6-7. [In Thai]
- Nantrapath Chaiyakraphong. *PM2.5 dust in Bangkok and its vicinity through the perspective of environmental criminology PM2.5* (Research Report). Bangkok: Bachelor of Arts Program in Political Science, Special Program, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, 2023. [In Thai]
- National Geographic Thai Edition. “Things to Know About PM 2.5 Dust.” Last modified February 14, 2019. Accessed October 20, 2023. <https://www.ngthai.com/environment/18251/factofparticlematters/?fbclid=IwAR3q1d8NA-72JOLrvnEVhcRiGa3vbY9t6Us9lhQ-mkRPC8R3tj-k5uZAC2Q/> [In Thai]
- National Geographic Thai Edition. “Dust Has Many Faces and Doesn’t Come From a Single Phenomenon.” Last modified September 22, 2022. Accessed October 25, 2023. <https://www.ngthai.com/environment/44337/particle-patterns/> [In Thai]
- Pollution Control Department. “Air Quality Index Data.” Last modified January 22, 2021. Accessed November 15, 2023. <http://www.air4thai.pcd.go.th/webV3/#/AQIInfo/> [In Thai]
- Pollution Control Department. *Knowing Air Pollution All Around: Lessons, Concepts, and Management*. Bangkok: Pollution Control Department, 2011. [In Thai]
- Sirima Panyamethikul and Thongchai Pansawat. “Drama about PM2.5 Episode 3: The Situation of Bangkok.” Last modified April 27, 2018. Accessed July 26, 2022. <https://www.eng.chula.ac.th/wp-content/uploads/2018/06/%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%993.pdf/> [In Thai]

-
- ThaiPublica. “20 years of toxic dust PM10 – PM2.5 Passed Thai Standards, Failed World Standards. Pollution Control Department Delayed Control Despite Using PM2.5 Standards in 2010.” Last modified January 13, 2019. Accessed June 9, 2023. <https://www.thaipublica.org/2019/01/air-pollution-pm10-pm2-5/> [In Thai]
- Thitinat Songwanruang. “Monitoring the Concentration Levels of PM10 and PM2.5 Particulate Matter Affecting Public Health.” Master’s thesis, Faculty of Public Health, Kasetsart University, 2017), 5-6. [In Thai]
- United States Environmental Protection Agency. “Summary of the Clean Air Act.” Last modified July 31, 2024. Accessed August 5, 2024. <https://www.epa.gov/laws-regulations/summary-clean-air-act/>
- White, Rob. *Crimes Against Nature Environmental Criminology and Ecological Justice*. London: Willan Publishing, 2008.
- Wisanu Muangban. “The Relationship between Dust and Respiratory Symptoms in Primary School Students.” Master’s thesis, Faculty of Public Health, Kasetsart University, 2017), 110-116. [In Thai]

มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัย
และผลงานทางวิชาการ
Criminal Law and Criminological Perspectives on the Trading of Research
and Academic Works

นิโรธรี จุลเหลา¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: nirotharee@gmail.com

Nirotharee Jullao²

Faculty of Law, Ubonratchathani Rajabhat University
2 Nai Mueang, Muang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Email: nirotharee@gmail.com

Received: May 28, 2024 Revised: September 9, 2024 Accepted: September 13, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ และแสวงหาแนวทาง ป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการซื้อขายผลงานทางวิชาการ 1) ระบบความสัมพันธ์ที่รู้จักกัน เช่น การติดต่อโดยตรงหรือร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน และ 2) ระบบความสัมพันธ์ที่ไม่รู้จักกัน แต่มีการติดต่อกันไปยังแหล่งซื้อขาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายอาญามาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน กฎหมายอาญามาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง พระราชบัญญัติอุดมศึกษา 2562 มาตรา 70 และ มาตรา 77 นอกจากนี้ยังมีประกาศเรื่องมาตรฐานการวิจัย โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สาเหตุตามมุมมองด้านอาชญาวิทยา เกี่ยวข้องกับ 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีของ โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน เรื่องการขัดแย้งกันระหว่างเป้าหมายและวิธีการ

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

นำไปสู่เป้าหมาย 2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ การเลือกอย่างมีเหตุผลมีการคำนึงถึงความคุ้มค่าประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าโทษที่ได้รับ 3) ในแง่ของการลงโทษจะใช้ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent Theory) แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการอบรมข้อเท็จจริง เน้นให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากการซื้อขายผลงานทางวิชาการ ประชาสัมพันธ์ออกสื่อที่เป็นทางการของประเทศ เน้นให้ความรู้เรื่องกฎหมาย บทลงโทษ และผลกระทบจากการซื้อขายผลงานทางวิชาการ ตั้งกรรมการโดยเฉพาะเพื่อจัดการเรื่องการซื้อขายผลงานทางวิชาการ เป็นการสร้างกลไกควบคุมขึ้นมาใหม่ เพราะปัจจุบันกฎหมายครอบคลุมแต่การลงโทษไม่เข้มงวด ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัว

คำสำคัญ: กฎหมายอาญา; อาชญาวิทยา; การซื้อขายผลงาน; งานวิจัย; ผลงานทางวิชาการ

Abstract

This research article aims to study the causes and patterns of trading of research and academic works, criminal law and criminological perspectives on trading of research and academic works, and seek ways to prevent and solve the problem of trading of research and academic works.

The study has shown that the trading pattern of academic works 1) The known relationship system, such as direct contact or cooperation with friends 2) The unknown relationship system, but there are contact to the trading sources. Relevant laws include the Criminal Code, Section 137, whoever reports false information to an official, Higher Education Act 2019, Section 70 and Section 77. Criminal Code Section 341: Offence of Fraud. In addition, there is an announcement on research standards by the National Research Office. The causes from a criminological perspective are related to 3 theories: 1) Robert K. Merton's Strain Theory; anomie was a condition that existed in the discrepancy between societal goals and the means that individuals have to achieve them. 2) Rational Choice Theory takes into account the value of the benefits received more than the punishment received. 3) In terms of punishment; the Deterrent Theory. Guidelines for prevention and problem solving include fact-finding training, emphasizing knowledge of the impacts of buying and selling academic works, publicizing through the country's official media, emphasizing knowledge of the law, penalties, and impacts of buying and selling academic works, and setting up a committee specifically to manage the buying and selling of academic works. This is creating a new control mechanism because the current law is comprehensive, but the penalties are not strict, causing offenders to have no fear.

Keywords: Criminal law; Criminology; Trading of works; Research; Academic works

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก นับเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายในแวดวงวิชาการและวงการวิจัยมูลค่ามหาศาล ซึ่งผู้กระทำผิดที่กระทำการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการมีหลากหลายทั้งในภาครัฐและเอกชน อีกทั้งยังก่อเหตุในรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่ผิดกฎหมาย ขบวนการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการเหล่านี้³ ก่อเหตุเนื่องจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ความต้องการนำผลงานวิจัยไปเสนอเพื่อเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาต้นสังกัดของตน เช่น กรณีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ซื้อขายผลงานทางวิชาการอย่างผิดกฎหมายเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ เป็นต้น⁴ หรือแม้กระทั่งมีนักวิชาการทั้งในภาครัฐและเอกชน มีการตั้งขบวนการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย⁵ ตลอดจนนักวิจัยจำนวนมากทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่เข้าสู่วงการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการเพื่อประโยชน์ส่วนตน ซึ่งการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการลักษณะนี้เป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เนื่องจากเป็นการฉ้อฉลทางวิชาการ และมีแนวโน้มจะมีการกระทำผิดเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ในประเทศไทย มีกฎหมายอาญาว่าด้วยการเอาผิดกรณีการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ซึ่งได้ถูกบังคับใช้แล้วกับผู้กระทำผิดบางราย แต่กฎหมายอาญานี้ ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย รู้แต่เพียงในแวดวงนักกฎหมายและนักวิชาการบางส่วนเท่านั้น อีกทั้งยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในสาระสำคัญของตัวบทกฎหมายที่อาจเปิดโอกาสหรือช่องว่างให้ขบวนการหลายมาตรการให้รอดพ้นจากความผิดอีกด้วย งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาสาเหตุและรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ และศึกษามุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวงวิชาการ ทศนคติของนักกฎหมาย และความคิดเห็นจากนักอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ การใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยาอธิบายสาเหตุการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิดในการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ และแสวงหาแนวทางป้องกันการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ดังกล่าว ได้แก่ ผู้จัดงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย นักอาชญาวิทยา นักวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน คณะกรรมการตรวจสอบผู้ผลิตผลงานทางวิชาการ เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการเอาผิดหรือลงโทษ ขบวนการผู้กระทำผิดที่ซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกฝ่ายที่ได้รับองค์ความรู้เหล่านี้ ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ เพื่อให้ปัญหาลักษณะนี้มีจำนวนลดลง และทำให้ผู้ผลิตงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีกำลังใจในการผลิตผลงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และถูกต้องตามครรลองคลองธรรมสืบไป

³ นิธินันท์ พุทธิวิยากร, “อาชญากรรมการศึกษา: ศึกษากรณีการจ้างทำวิทยานิพนธ์และผลงานวิชาการ,” *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี* 4, ฉ. 3 (กันยายน-ธันวาคม 2564): 98.

⁴ อรรถธรณ บุญสม, “การกำหนดความผิดอาญา: ศึกษากรณีการทุจริตสอบของทางราชการ,” *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์* 12, ฉ. 1 (มกราคม-มีนาคม 2564): 198-200.

⁵ Chan Ling Meng et al., “Ethical Decision Making in Chan Academic Dishonesty with Application of Modified Theory of Planned Behavior: A Review,” *International Education Studies* 7, no. 3 (March 2014): 126-135.

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสาเหตุและรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ
- 1.2.2 เพื่อศึกษามุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ
- 1.2.3 เพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งศึกษารูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ กฎหมายอาญาไทย กรณีการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ใช้ในการอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของผู้ซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบการซื้อขายงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการ จำนวน 5 คน 2) นักกฎหมายสาขากฎหมายอาญา จำนวน 5 คน และ 3) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา จำนวน 5 คน

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบการซื้อขายงานวิจัยอาชญากรรมทางวิชาการ, 2) นักกฎหมาย สาขากฎหมายอาญา และ 3) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากประชากรที่ระบุมานี้มีองค์ความรู้เชิงลึกและประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาไทยและองค์ความรู้ด้านอาชญาวิทยา กรณีการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ อีกทั้งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ เลือกเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติตรงต่อความต้องการของวัตถุประสงค์การวิจัย คัดเลือกเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเข้าถึงข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) ประกอบด้วย ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหา จะได้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อเปิดเผยสิ่งจูงใจ ความเชื่อทัศนคติของผู้ตอบ โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้าง ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัยก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตในการจด

บันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อนักกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60-90 นาที ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์ ซึ่งการอิ่มตัวของข้อมูลอาจเกิดจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้มีลักษณะแบบแผนเป็นอย่างเดียวกัน (Emergence of Regularities) หรืออีกนัยหนึ่งคือข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ส่วนใหญ่มีลักษณะทับซ้อนสาระในประเด็นเดียวกัน ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ และเมื่อจบการสัมภาษณ์จะทำการบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ทันทที เช่น ลักษณะท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ นอกจากนี้ ยังได้บันทึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัยขณะที่รวบรวมข้อมูลซึ่งการเขียนบันทึกสรุปสั้น ๆ ดังกล่าวมีประโยชน์สำหรับผู้วิจัยในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหัวข้อสรุปและข้อมูลจะถูกนำมาบันทึกและถอดเทปรายวัน เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่ไมชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไปและข้อมูลที่ได้นั้น ผู้เขียนจะนำมาถอดความ แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบสาเหตุและรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

1.5.2 ทราบมุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

1.5.3 ได้รับแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 สาเหตุและรูปแบบการซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการ

2.1.1 สาเหตุของการซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการของอาจารย์

การซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการเป็นปัญหา⁶ ที่แพร่หลายในวงการการศึกษาและวิชาการทั่วโลก โดยการซื้อขายนี้เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักจรรยาบรรณทางวิชาการ⁷ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของระบบการศึกษาและความน่าเชื่อถือของนักวิชาการและสถาบันการศึกษา โดยการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ดังต่อไปนี้

⁶ Serkan Sendag, Mesut Duran and M. Robert Fraser, "Surveying the Extent of Involvement in Online Academic Dishonesty E-Dishonesty Related Practices among University Students and the Rationale Students Provide: One University's Experience," *Computers in Human Behavior* 28, no. 1 (2014): 849-860.

⁷ Stephen E. Brown, Finn-Aage Esbensen and Gilbert Geis, *Criminology Explaining Crime and Its Context*, 10th ed. (USA: Routledge, 2019), 97.

1) ความกดดันในการผลิตผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

อาจารย์ในสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องผลิตผลงานวิชาการ เช่น บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ เพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ทั้งการขอรับตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ซึ่งในการขอตำแหน่งวิชาการดังกล่าวจะมีระยะเวลาที่จำกัด ส่งผลทำให้เกิดอาจารย์เกิดสภาวะความกดดันในการผลิตงานวิจัยเพื่อให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้อาจารย์บางท่านอาจมีภาระงานอื่น ๆ จำนวนมาก ทั้งงานสอน งานวิจัย งานบริการวิชาการ งานให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งวิชาการ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุทำให้อาจารย์บางท่านเลือกใช้ทางลัดโดยการซื้อผลงานวิจัยหรือการจ้างเขียนบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารที่ได้รับการยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติฐานสกopus (SCOPUS) เป็นต้น⁸

2) เงื่อนไขประเมินผลงานและการต่ออายุการทำงานตามข้อกำหนดของสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา อาจารย์จำเป็นต้องมีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในจำนวนที่กำหนดเพื่อที่จะได้รับการประเมินผลงานหรือต่ออายุสัญญาการทำงาน ซึ่งเงื่อนไขในการประเมินผลงานและการต่ออายุสัญญาการทำงานดังกล่าว จึงกลายเป็นแรงกดดันสำคัญที่ทำให้อาจารย์บางท่านเลือกใช้วิธีการซื้อผลงานเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.1.2 รูปแบบของการซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการของอาจารย์

การซื้อขายผลงานวิจัยในกลุ่มอาจารย์และนักวิชาการมีหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในวงการวิชาการ ดังนี้

1) การซื้อผลงานวิจัยแบบสำเร็จรูป

การซื้อผลงานวิจัยแบบสำเร็จรูป เป็นการซื้อผลงานวิจัยหรือบทความวิจัยที่ถูกเขียนมาแล้วจากบุคคลภายนอก โดยรูปแบบก็คือ อาจารย์หรือนักวิจัยที่สนใจสามารถซื้อผลงานดังกล่าว เพื่อจะได้มีชื่ออยู่ในบทความหรืองานวิจัยนั้น โดยหากเป็นชื่อแรกในบทความจะมีราคาที่สูงที่สุด และชื่อลำดับรองลงมาจะมีราคาที่ลดลงตามลำดับ เช่น อาจารย์จากสถาบันการศึกษาบางแห่ง ซื้อผลงานวิจัยที่เขียนไว้แล้วจากแหล่งออนไลน์ เพื่อให้ได้เป็นผลงานในการขอตำแหน่งวิชาการ หรือบางกรณีก็มีการตั้งงบประมาณเบิกจ่ายขอทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเพื่อตีพิมพ์บทความวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งงบประมาณดังกล่าวบางส่วนอาจารย์บางคนก็นำมาเป็นเงินในการใช้จ่ายส่วนตัว ไม่ได้นำไปใช้ในงานสนับสนุนในทางวิชาการ เป็นต้น

2) การจ้างเขียนผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง

อาจารย์จ้างนักวิจัยหรือบริษัทภายนอกให้เขียนผลงานทางวิชาการ เพื่อใช้สำหรับการยื่นขอเลื่อนตำแหน่งในสถาบันการศึกษา โดยเน้นการผลิตผลงานในปริมาณมากเพื่อตอบสนองข้อกำหนดของสถาบัน

⁸ ปกรณ์ มณีปกรณ์, *ทฤษฎีอาชญาวิทยา* (กรุงเทพฯ: เอ็ม ที เพรส, 2555), 20.

2.2 มุมมองด้านกฎหมายอาญา/มุมมองด้านอาชญาวิทยา ต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

2.2.1 มุมมองด้านกฎหมาย ต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

มุมมองด้านกฎหมายต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติอุดมศึกษา 2562 มาตรา 70 และ มาตรา 77 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 70 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ, 2) ถือเป็นการผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตั้งสอบวินัยร้ายแรง ถึงขั้นให้ออก ไล่ออก, 3) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ, 4) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง และ 5) ประกาศเรื่อง มาตรฐานการวิจัย โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ หรือ วช.

2.2.2 มุมมองด้านอาชญาวิทยา ต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

ปรากฏการณ์การซื้อขายงานวิจัยสามารถอธิบายได้ตามหลักทฤษฎีทางเลือกที่สมเหตุสมผล (Rational Choice Theory) ซึ่งระบุว่าบุคคลจะทำการตัดสินใจกระทำการสิ่งใดจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ซึ่งการซื้อผลงานวิชาการนั้น กลุ่มอาจารย์บางท่านอาจจะพิจารณาแล้วเห็นว่าได้รับประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงหรือโทษที่จะได้รับ จึงเลือกตัดสินใจซื้องานวิชาการเนื่องจากหากสามารถมีผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติตามเกณฑ์ที่กำหนด ก็จะทำให้สามารถขอตำแหน่งวิชาการได้ ซึ่งหากได้รับตำแหน่งวิชาการแล้วก็มีค่าตอบแทนในตำแหน่งวิชาการตามลำดับ เป็นต้น นอกจากนี้ปรากฏการณ์ซื้อขายผลงานวิชาการยังสอดคล้องกับทฤษฎีกดดันทางสังคม (Strain Theory) ที่พัฒนาโดยโรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายว่า แรงกดดันจากความคาดหวังของสังคมรวมถึงความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย หากมีความยากมากจนเกินไป อาจเป็นแรงจูงใจทำให้บุคคลดังกล่าวเลือกใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องหรือผิดจรรยาบรรณ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของตนได้ ซึ่งการซื้อขายงานวิจัยสามารถถูกมองได้ในลักษณะนี้ได้ เนื่องจากอาจารย์อาจเผชิญกับแรงกดดันจากการต้องผลิตผลงานวิชาการเพื่อให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ มีตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น หรืออาจจะเกี่ยวพันกับการประเมินเพื่อต่อสัญญาจ้าง แต่ด้วยเกณฑ์การประเมินกำหนดมาตรฐานที่สูง ตลอดจนมีระยะเวลาจำกัดจึงเป็นเหตุทำให้อาจารย์บางท่านตัดสินใจใช้ทางลัดโดยการซื้อผลงานวิชาการจากผู้อื่น

2.3 แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการ

2.3.1 ควรมีการเสริมสร้างจริยธรรมทางวิชาการ

สถาบันการศึกษาควรเน้นการสอนและปลูกฝังจริยธรรมทางวิชาการตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอก โดยควรจะต้องมีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักในประเด็นเรื่องจรรยาบรรณทางวิชาการ การไม่ซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการทุกประเภท เพื่อเป็นการวางรากฐานในเรื่องจิตสำนึกและจรรยาบรรณทางวิชาชีพต่อไป

⁹ Sung-Joon Jang and Robert Agnew, *Strain Theories and Crime* (USA: Elsevier, 2015), 495-500.

2.3.2 ควรมีการสนับสนุนการทำงานวิจัยอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ

สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีทรัพยากรและการสนับสนุนที่เพียงพอสำหรับอาจารย์ในการทำงานวิจัย เช่น การจัดอบรมทักษะการวิจัย อัปสกีล-รีสกีล-นิวสกีล (Upskill-Reskill-Newskill) การให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และการจัดหาทุนวิจัยที่เข้าถึงได้ง่ายซึ่งการสนับสนุนที่ดีและการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานวิจัยอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยลดแรงกดดันต่างๆ และช่วยให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไม่ใช้ทางลัดในการไปซื้อผลงานวิชาการต่างๆต่อไป

2.3.3 การเพิ่มมาตรการตรวจสอบและลงโทษ

สถาบันการศึกษาควรมีระบบการตรวจสอบการซื้อขายผลงานวิชาการอย่างเข้มงวด รวมถึงควรมีกำหนดโทษที่ชัดเจนและรุนแรง เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการซื้อขายงานวิจัยและผลงานวิชาการ เป็นการสร้างมาตรฐานการทำงานที่ยึดบนหลักจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี

2.4 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ผู้เขียนสามารถแยกประเด็นอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 สาเหตุและรูปแบบเกี่ยวกับมุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

สาเหตุและแรงจูงใจเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ 1) มีความความต้องการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ เป็นแรงจูงใจที่สำคัญเนื่องจากปัจจุบันอาจารย์ที่ซื้อขายผลงานทางวิชาการมักเป็นผู้ที่ประสงค์ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการประกอบกับปัจจุบันผลงานทางวิชาการมีความเป็นระหว่างประเทศ (International) มากขึ้นไปต้องตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้ผลงานผ่านเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการจึงเกิดการซื้อขายผลงานเชิงวิชาการโดยมิชอบมากขึ้น, 2) เพื่อให้สำเร็จการศึกษา, 3) เพื่อใช้ในกิจอื่นซึ่งผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยอาจจะไม่ตรงสายหรือไม่ตรงสาขากับที่ผู้ทำผลงานทางวิชาการทำงานแต่อาจจะใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น การประกันคุณภาพการศึกษา ฯลฯ, 4) หลายมหาวิทยาลัยมีค่าตอบแทนเป็นลักษณะของการให้เงินและรางวัล เช่น หากได้ตีพิมพ์ในฐานทีวี่ไอ (TCI) สกอปัส (SCOPUS) จะได้ผลตอบแทนเป็นเงินรางวัล ซึ่งในเกณฑ์ไม่ได้ระบุไว้ว่าการตีพิมพ์นั้นต้องตรงกับสาขาที่กำลังทำงานจึงเป็นเหตุจูงใจให้มีการซื้อขายผลงานทางวิชาการ เนื่องจากผู้ซื้อขายผลงานทางวิชาการที่กระทำผิดมองว่าเป็นการลงทุน เช่น ซื้อขายงานวิจัยโดยมิชอบราคาเพียง 50,000 บาท แต่กลับได้กำไรตามมา 200,000 บาท ถือเป็นสิ่งล่อใจมูลค่าสูง, 5) แรงกดดันจากมหาวิทยาลัยเช่นเงื่อนไขการต่อสัญญาทำให้อาจารย์ต้องเกิดการดิ้นรน และ 6) แรงจูงใจจากปัจจัยอื่น เช่น ระดับมหาวิทยาลัย (Ranking) ของมหาวิทยาลัยระดับโลกหรือนโยบายอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบ ซึ่งมีรูปแบบ ได้แก่ 1) ระบบความสัมพันธ์ที่รู้จักกัน เช่น การติดต่อโดยตรงหรือร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน และ 2) ระบบความสัมพันธ์ที่ไม่รู้จักกัน แต่มีการติดต่อกันไปยังแหล่งซื้อขายโดยตรง¹¹ เช่น ทางเว็บไซต์ เพื่อขอเป็นผู้วิจัยร่วม หรือผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)

¹¹ สำนักข่าวอิศรา, “ขมวดปมซื้องานวิจัย-ขายพาสชื่อใส่เขย่าวงวิชาการไทย 11 อ. โค้งวิจัยดัง เผชิญข้อครหา,” แก้วไคร้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2567, <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/115387-isranews-news-36.html/>

2.4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

ปัจจุบันกฎหมายครอบคลุมแล้วแต่การลงโทษไม่เข้มงวด มีระบบอุปถัมภ์ปรากฏในประเทศไทยเป็นจำนวนมากทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัว สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติอุดมศึกษา 2562 ตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 70 บัญญัติว่าเพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการอุดมศึกษา หลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตทางวิชาการ ห้ามมิให้ผู้ใด จ้างวาน ใช้ให้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการฯ และ มาตรา 77 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 70 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ, 2) ถือเป็นการผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตั้งสอบวินัยร้ายแรงถึงขั้นให้ออก ไล่ออก, 3) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ, 4) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง และ 5) ประกาศเรื่องมาตรฐานการวิจัย โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ¹²

2.4.3 มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

สาเหตุมุมมองทางด้านอาชญาวิทยาจะเกี่ยวข้องกับ 3 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีของ โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) เรื่องการขัดแย้งกันระหว่างเป้าหมายและวิธีทางนำไปสู่เป้าหมาย ผู้ที่ซื้อขายผลงานทางวิชาการจะมีการปฏิเสธวิถีทางที่ถูกต้องแต่ยังคงยึดถือเป้าหมายคือการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการและเลือกใช้วิถีทางลัดที่ผิดเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการอย่างรวดเร็ว หรืออาจอยู่ในรูปแบบปฎิวัติคือสามารถทำได้ทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองไปสู่เป้าหมายโดยไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี, 2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ การเลือกอย่างมีเหตุผลมีการคำนึงถึงคุณค่าประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าโทษที่ได้รับ กล่าวคือผู้กระทำความผิดคำนึงว่ากันเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการและได้ค่าตอบแทนในรูปแบบการมีค่าประจำตำแหน่งรายเดือนมีความคุ้มค่ามากกว่า ค่าเสียที่จะเสี่ยงในการกระทำความผิดและเห็นว่าโทษสมัยนี้ยังไม่หนักมาก และ 3) ในแง่มุมมองของการลงโทษจะใช้ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent Theory) ซึ่งสามารถข่มขู่ยับยั้งได้ทั้งแบบเฉพาะรายและข่มขู่ยับยั้งทั่วไป

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ผู้เขียนสามารถสรุปผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ พบว่า รูปแบบการซื้อขายผลงานทางวิชาการ 1) ระบบความสัมพันธ์ที่รู้จักกัน เช่น การติดต่อโดยตรงหรือร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน และ 2) ระบบความสัมพันธ์ที่ไม่รู้จักกัน แต่มีการติดต่อกันไปยังแหล่งซื้อขายโดยตรง

¹² ดิสรณ์ ลิขิตวิทยาวุฒิ, “ช่องโหว่ของกฎหมายอาญาไทย กรณีการซื้อขายผลงานทางวิชาการ,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2566, สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567, <https://www.the101.world/the-law-of-buying-academic-papers/>

เช่น ทางเว็บไซต์ เพื่อขอเป็น ผู้วิจัยร่วม หรือผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) การศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ สาเหตุมุมมองทาง ด้านอาชญาวิทยาจะเกี่ยวข้องกับ 3 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีของ โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) เรื่อง การขัดแย้งกันระหว่างเป้าหมายและวิธีทางนำไปสู่เป้าหมาย, 2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ การเลือกอย่างมีเหตุผล มีการคำนึงถึงความคุ้มค่าประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าโทษที่ได้รับ และ 3) ในแง่มุมมองของการลงโทษจะใช้ทฤษฎีการ ช่มชู้ยับยั้ง (Deterrent Theory) และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติอุดมศึกษา 2562 มาตรา 70 และ มาตรา 77, 2) ถือเป็นการผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตั้งสอบวินัยร้ายแรงถึงขั้นให้ออก ไล่ออก, 3) ประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ, 4) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง และ 5) ประกาศเรื่อง มาตรฐานการวิจัย โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีประกาศเรื่อง มาตรฐานการวิจัย โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ในแง่การป้องกันควมมีการอบรมข้อเท็จจริง เน้นให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากการซื้อขายผลงานทางวิชาการ ประชาสัมพันธ์ออกสื่อที่เป็นทางการของประเทศ เน้นให้ความรู้เรื่องกฎหมาย บทลงโทษ และผลกระทบจากการซื้อขายผลงานทางวิชาการ ตั้งกรรมการโดยเฉพาะ ให้จัดการเรื่องนี้ เป็นการสร้างกลไกเครื่องมือขึ้นมาใหม่เหมือนลักษณะตรวจสอบผู้บริโภค เพราะปัจจุบันกฎหมาย ครอบคลุม แต่การลงโทษไม่เข้มงวด มีระบบอุปถัมภ์ปรากฏในประเทศไทยมาก ทำให้พูดทำผิดไม่เกรงกลัว

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง มุมมองด้านกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาต่อการซื้อขายงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 เห็นควรให้คณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยควรมีกระบวนการขั้นตอนหนึ่งที่เชิญผู้วิจัย มานำเสนอผลงานด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบว่าผู้วิจัยทำผลงานเองหรือไม่ ทำเอง เป็นต้น

3.2.2 เห็นควรมีช่องทางการร้องเรียนทั้งแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผยตัวตน และประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนหรือผู้จัดทำผลงานทางวิชาการรับทราบช่องทางดังกล่าว

3.2.3 เห็นควรมีการทำสถิติผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยของอาจารย์หรือนักวิจัยแต่ละคน ว่าแต่ละปีทำงานวิจัยกี่เรื่อง ทำงานวิจัยสาขาใด เพื่อพิจารณาภายหลังว่า เข้าข่ายการซื้อขายผลงานทางวิชาการ หรือการแชร์ผลงานอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่

3.2.4 เห็นควรมีกระบวนการสืบเสาะ ตรวจสอบกลไกของผู้รับจ้างทำผลงานวิชาการ มีมาตรการ สืบเสาะให้เข้มงวดมากขึ้น

3.2.5 เห็นควรแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 70 ควรบัญญัติ องค์ประกอบเรื่องลักษณะการกระทำเพิ่มเติมให้มีความกว้างขวางมากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงแค่ “จ้าง วาน ไข้” โดยบัญญัติเป็น “ก่อให้เกิดผู้อื่นทำผลงานวิชาการให้แก่ตนเองไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วานหรือยุยง ส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด” ซึ่งเป็นการนำถ้อยบัญญัติประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 เรื่องการใช้ให้ผู้อื่นกระทำ ความผิด เป็นต้นแบบ

เพิ่มรูปแบบการกระทำลักษณะใหม่ให้ครอบคลุมไปถึงกรณีการซื้อผลงานวิชาการที่สำเร็จรูปอยู่ก่อนแล้วหรือการซื้อตำแหน่งผู้ประพันธ์โดยบัญญัติว่า “รับ หรือกล่าวอ้างผลงานวิชาการที่สร้างขึ้นโดยบุคคลอื่นเป็นของตน”

ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบเรื่องมูลเหตุจูงใจให้มีถ้อยคำสั้นกระชับแต่ครอบคลุมไปถึงการแสวงหาผลประโยชน์ได้หลายรูปแบบมากขึ้นโดยบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์อันเป็นคุณแก่ตำแหน่งหน้าที่ทางวิชาการ”

ดังนั้น ความผิดตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 70 ควรปรากฏออกมาเป็นดังนี้ “...ห้ามมิให้ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นทำผลงานวิชาการให้แก่ตนเองไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด รับ หรือกล่าวอ้างผลงานวิชาการที่สร้างขึ้นโดยบุคคลอื่นเป็นของตน เพื่อประโยชน์อันเป็นคุณแก่ตำแหน่งหน้าที่ทางวิชาการ”

References

- Brown, Stephen E., Finn-Aage Esbensen, and Gilbert Geis. *Criminology Explaining Crime and Its Context*. 10th ed. USA: Routledge, 2019.
- Disorn Likhittawattayawut,. “Loopholes in Thai Criminal Law: The Case of Buying Academic Papers.” Last modified January 11, 2023. Accessed March 10, 2024. <https://www.the101.world/the-law-of-buying-academic-papers/> [In Thai]
- Isranews. “The Knot Of Buying Research Papers-Bypassing the Name Shaking Up the Thai Academic Circle, 11 Professors + Famous Research Coaches Face Accusations.” Last modified January 21, 2023. Accessed March 3, 2024. <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/115387-isranews-news-36.html/> [In Thai]
- Jang, Sung-Joon, and Robert Agnew. *Strain Theories and Crime*. USA: Elsevier, 2015.
- Meng, Chan Ling, Jamilah Othman, Jeffrey Dsilva, and Zoharah Omar. “Ethical Decision Making in Chan Academic Dishonesty with Application of Modified Theory of Planned Behavior: A Review.” *International Education Studies* 7, no. 3 (March 2014): 126-135.
- Mesaya Rojanaree. “Academic Fraud: A Study of Criminal Offences for Hiring to Write a Thesis.” Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2016. [In Thai]
- Nithinan Phutthawirayakorn. “Educational Crime: A Case Study of the Contract for Thesis and Academic Works.” *Journal of Humanities and Social Sciences Rajabhat University Thonburi* 4, no. 3 (September-December 2021): 98. [In Thai]

Orrawan Boonsom. "Defining Criminal Offenses: A Case Study of Government Examination Corruption." *Journal of Graduate Law Studies* 12, no. 3 (January-March 2021): 198-200. [In Thai]

Pakorn Maneepakorn. *Criminology Theory*. Bangkok: MT Press, 2012. [In Thai]

Sendag, Serkan, Mesut Duran, and M. Robert Fraser. "Surveying the Extent of Involvement in Online Academic Dishonesty E-Dishonesty Related Practices among University Students and the Rationale Students Provide: One University's Experience." *Computers in Human Behavior* 28, no. 1 (2014): 849-860.

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

Enhancing the Operational Efficiency of Police Officers in
Preventing and Suppressing Crimes Against Tourists
in the Phayathai Police Station Area

ปรัชวีร์ ล้นถาชี¹

กองกำกับการวิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล
71/1 ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 , ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: 6480077924@student.chula.ac.th

Pratchawee Linreusee²

News Analysis and Special Equipment Division, Investigation Division, Metropolitan Police Bureau
71/1 Sriyuttaya Road, Thungphayathai, Ratchateawee, Bangkok 10400, Thailand
Email: 6480077924@student.chula.ac.th

กุลพธู ศักดิ์วิทย์³

สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: platuna42@hotmail.com

Kunphatu Sakwit⁴

Major of Criminology and Criminal Justice, Department of Sociology and Anthropology,
Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand
Email: platuna42@hotmail.com

Received: July 7, 2024 Revised: October 22, 2024 Accepted: October 25, 2024

¹ ร.ต.อ., รองสารวัตร.

² Pol. Capt., Deputy Inspector.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Assistant Professor, Lecturer.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไทและหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการแบบสอบถาม โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสอบถามจากผู้มีความรู้ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท นั้น มีความสำคัญเนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นบุคคลที่เสี่ยงจะตกเป็นเป้าหมายของการก่ออาชญากรรมได้โดยง่าย ซึ่งการศึกษานี้จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขหรือการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น ต้องทำการศึกษาทั้งในส่วนของนโยบายและการปฏิบัติงาน โดยในส่วนของนโยบายพบว่า นโยบายมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบาย ดังนั้น ควรมีการเสริมสร้างทักษะด้านการปฏิบัติงานฉุกเฉิน จัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน การนำระบบเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การเพิ่มประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน; เจ้าหน้าที่ตำรวจ; การป้องกันและปราบปราม; สถานีตำรวจนครบาลพญาไท

Abstract

This research article aims to study the problems and obstacles of police officers in preventing and suppressing crimes for tourists in the area of Phaya Thai Police Station and to find ways to increase the efficiency of police officers' operations in preventing and suppressing crimes for tourists in the area of Phaya Thai Police Station This study is a quantitative research study. The data collection method is a questionnaire. The study is a research from textbooks, documents, concepts, theories, and various websites, including inquiries from people with knowledge and expertise in research.

The study has shown that increasing the efficiency of police officers in preventing and suppressing crimes for tourists in the area of Phaya Thai Police Station is important because tourists are people who are at risk of easily becoming targets for crimes. Therefore, studying the problems and obstacles of police officers in preventing and suppressing crimes for tourists is important. In order to find solutions or increase the efficiency of crime prevention and suppression, both policy and operation must be studied. In terms of policy, it was found that there are problems and obstacles in implementing the policy. Therefore, emergency operations

skills should be strengthened, necessary resources and equipment should be provided to support operations, technology systems should be developed to support operations, technology systems should be applied to store and process data, and cooperation should be created with relevant agencies.

Keywords: Efficiency; Operation; Police; Preventing and Suppressing; Phaya Thai Police Station

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยว ช่วงก่อนที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-2019 เคยรับนักท่องเที่ยวมากที่สุดถึง 40 ล้านคนต่อปี โดยนักท่องเที่ยวแต่ละคนมีค่าเฉลี่ยของการใช้จ่ายภายในประเทศไทยประมาณ 40,000-50,000 บาทต่อคน คิดเป็นรายได้ของประเทศประมาณ 3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของจีดีพี (Gross Domestic Product: GDP) โดยเป็นรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ 2 ล้านล้านบาท ในส่วนที่เหลือมาจากนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 1 ล้านล้านบาท เมืองที่นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวมากที่สุดในระดับต้น ๆ ของประเทศไทยแห่งหนึ่งคือกรุงเทพมหานคร เหตุเพราะนอกจากเป็นเมืองที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกแล้ว ยังพบว่า เป็นเมืองที่ได้รับการค้นหาจากเว็บไซต์ในการจองที่พักติดอันดับหนึ่งในสิบจากการถูกค้นหามากที่สุดอีกด้วย นอกจากนี้ การจัดอันดับของรางวัลจากผู้อ่าน (Reader's Choice Awards 2022) ของนิตยสาร เดสทินเอเซีย (DestinAsian) พบว่ากรุงเทพมหานครถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของเอเชียแปซิฟิก ประจำปี พ.ศ. 2565 สอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ที่ตั้งเป้าหมายให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของโลก⁵

การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก สิ่งทีพึงระมัดระวังอย่างยิ่ง คือ การเฝ้าระวังมิให้เกิดอาชญากรรมในพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่มีความปลอดภัย สถานีตำรวจนครบาลพญาไท เป็นสถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งรวมถึงอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวด้วย ในแต่ละวันจะมีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติในเขตการดูแลของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท เป็นคดีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย 5 คดี ฐานชิงทรัพย์ 1 คดี ฐานวิ่งราวทรัพย์ 1 คดี ฐานลักทรัพย์ 37 คดี ฐานกรรโชกทรัพย์ 1 คดี ฐานฉ้อโกง 39 คดี ฐานยักยอกทรัพย์ 51 คดี และฐานทำให้เสียทรัพย์ 11 คดี⁶ สำหรับปี พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนคดีเพิ่มขึ้น โดยมีคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น 1 คดี ฐานทำร้ายร่างกาย

⁵ กรมประชาสัมพันธ์, “โฆษกรัฐบาลเผย นายกฯ ปลื้มผลการจัดอันดับ Reader's Choice Awards 2022 ของนิตยสาร DestinAsian จัดให้ กรุงเทพฯ เป็น Best City รวมทั้ง ภูเก็ต สมุย ครองอันดับ 3 และ 4 เกาะที่ดีที่สุด,” แก๊ซเซ็รล่าสด 2565, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2566, <https://www.prd.go.th/th/content/page/index/id/83669/>

⁶ สถานีตำรวจนครบาลพญาไท, “สถิติอาชญากรรมในเขตพื้นที่ สน.พญาไท ประจำปี 2564,” แก๊ซเซ็รล่าสด 2564, สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มกราคม 2566, <https://www.phayathai.metro.police.go.th/>

18 คดี ฐานข่มขืนกระทำชำเรา 1 คดี ฐานวิงวาททรัพย์ 3 คดี ฐานลักทรัพย์ 55 คดี ฐานฉ้อโกง 23 คดี ฐานยักยอกทรัพย์ 21 คดี และฐานทำให้เสียทรัพย์ 12 คดี⁷ ปริมาณอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกไม่ปลอดภัย และอาจส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครครั้งต่อไปได้ ทำให้มีข้อพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

1.2.2 เพื่อศึกษาหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท และศึกษาหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการแบบสอบถาม โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสอบถามจากผู้มีความรู้ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในภาคนโยบาย และภาคการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ผลเชิงบรรยาย

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้นำผลการประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS for Windows และใช้สถิติ 2 ประเภท ได้แก่

⁷ สถานีตำรวจนครบาลพญาไท, “สถิติอาชญากรรมในเขตพื้นที่ สน.พญาไท ประจำปี 2565,” แก๊ซครั้งสุดท้าย 2565, สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มกราคม 2566, <https://www.phayathai.metro.police.go.th/>

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จะใช้ค่าสถิติประเภทร้อยละ และค่าเฉลี่ยโดยเป็นการนำเสนอลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลขั้นต้น เช่น ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ชั้นยศ ฝายงาน และอายุราชการ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านนโยบาย และด้านการปฏิบัติงานและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบนท้องถนนให้แก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่ สน.พญาไท

2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มของตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคลกับปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบนท้องถนนให้แก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่ สน.พญาไท มีการกำหนดค่านัยสำคัญ (Significance) ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบนท้องถนนให้แก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่ สน.พญาไท มีการกำหนดค่านัยสำคัญ (Significance) ทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

1.5.2 ทราบถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพ

จากการค้นคว้าของผู้เขียนพบว่า แนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีแนวทางที่หลากหลายประกอบด้วย การทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดของการทำงานให้กระจ่างชัด การใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นของงาน การให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้อง สมบูรณ์การรักษาระเบียบวินัยในการทำงาน การปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความรวดเร็ว ทันเวลา บริการอย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน รวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน⁸

⁸ เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, “แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน,” แก้วไขครั้งล่าสุด 2555, สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566, https://www.sukanrat.blogspot.com/2012/09/blog-post_804.html/

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

ซี.อาร์.เจฟฟรีย์ (C.R. Jeffery) ได้เสนอตัวแบบในการป้องกันอาชญากรรมเชิงสภาพแวดล้อม (Environmental Crime Prevention) ว่าหมายถึง การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Situational Crime Prevention) เป็นแนวทางลดอาชญากรรม ด้วยวิธีการทำให้ไม่สามารถประกอบอาชญากรรมได้ ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะมีแรงจูงใจหรือความประสงค์ในการกระทำผิดหรือไม่ รวมทั้งเป็นการป้องปรามผู้กระทำผิดจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ มีจุดมุ่งเน้นที่แตกต่างจากทฤษฎีทางอาชญาวิทยาอื่น ๆ เนื่องจากต้องการลดโอกาสของอาชญากรรมมากกว่าการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดโดยมีพื้นฐานบนความเชื่อที่ว่าอาชญากรรมมักเป็นเรื่องของโอกาส ดังนั้น จึงมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางบริบทหรือสภาพแวดล้อม เพื่อจำกัดโอกาสของผู้กระทำผิดในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการพฤติกรรมอาชญากรรม⁹

2.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท พบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	155	96.9
	หญิง	5	3.1
อายุ	ระหว่าง 20-29 ปี	39	24.4
	ระหว่าง 30-39 ปี	56	35.0
	ระหว่าง 40-49 ปี	52	32.5
	ระหว่าง 50-59 ปี	13	8.1
ชั้นยศ	สิบตำรวจตรี -ดาบตำรวจ	89	55.6
	ร้อยตำรวจตรี-ร้อยตำรวจเอก	49	30.6
	พันตำรวจตรีขึ้นไป	22	13.8
ฝ่ายงาน	ฝ่ายสืบสวน	16	10.0
	ฝ่ายป้องกันและปราบปราม	66	41.3
	ฝ่ายสอบสวน	57	35.6
	ฝ่ายงานจราจร	21	13.1

⁹ นที จิตสง่า, “การป้องกันอาชญากรรม: บทบาทของบรรณกรรม,” แก๊ซครั้งล่าสุด 2557, สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2566, <http://www.nathee-chitsawang.com/ป้องกันอาชญากรรม-บท/>

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวนคน	ร้อยละ
อายุราชการ	ไม่เกิน 10 ปี	65	40.6
	ระหว่าง 11-20 ปี	59	36.9
	ระหว่าง 21-30 ปี	34	21.3
	อายุตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป	2	1.3
รวม		160	100

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจใน สน. พญาไท ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 96.9 เป็นเพศหญิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1

ด้านอายุ มากที่สุดเป็นผู้มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา อายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 และอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

ด้านชั้นยศ มากที่สุดเป็นผู้มีชั้นยศสิบตำรวจตรีถึงดาบตำรวจ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาเป็นผู้มีชั้นยศร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอก จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีชั้นยศตั้งแต่ พันตำรวจตรีขึ้นไปจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ตามลำดับ

ด้านฝ่ายงาน มากที่สุดเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ฝ่ายป้องกันและปราบปราม จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาอยู่ฝ่ายสอบสวน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 ฝ่ายงานจราจร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และฝ่ายสืบสวน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

ด้านอายุราชการ มากที่สุด มีอายุราชการไม่เกิน 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมา มีอายุราชการระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 และอายุงานตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

2.3 ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยว

จากการศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท พบปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	(S.D)	ระดับความคิดเห็น
ภาคนโยบาย	4.65	.31	มากที่สุด
ภาคการปฏิบัติงาน	3.87	1.3	มาก
รวม	4.26	.78	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยว (ต่อ)

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย	(S.D)	ระดับความคิดเห็น
รวม	4.68	0.29	มากที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.26) โดยภาคนโยบายพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65) และภาคการปฏิบัติงานพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.87) และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.68)

2.4 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท นั้น มีความสำคัญเนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นบุคคลที่เสี่ยงจะตกเป็นเป้าหมายของการก่ออาชญากรรมได้โดยง่าย ดังนั้น การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขหรือการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น โดยการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ต้องทำการศึกษาทั้งในส่วนของนโยบายและการปฏิบัติงาน โดยในส่วนของนโยบายพบว่า มีการกำหนดนโยบายไว้หลายประการ ซึ่งล้วนแต่เป็นนโยบายที่เหมาะสม แต่กลับมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว เช่น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องจับผู้ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติอาจไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีอุปสรรคในด้านการสื่อสารกับผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ทำให้กระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงรวมไปถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากที่เกิดเหตุมีความล่าช้า ส่งผลทำให้การจับกุมผู้ก่อเหตุล่าช้าตามไปด้วย และถึงแม้จะมีการกำหนดเป็นนโยบายว่าต้องมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดในพื้นที่อย่างทั่วถึงเพื่อสร้างความปลอดภัยและป้องกันเหตุอาชญากรรม แต่ในทางข้อเท็จจริงการติดตั้งกล้องวงจรปิดยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นต้น ขณะเดียวกัน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ เช่น การติดกล้องติดตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจในขณะปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

2.4.2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ปัจจุบัน สน.พญาไทได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึง ให้การปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องยึดถือความยุติธรรมเป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณาในบริบทของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวพบว่าด้วยพื้นที่ความรับผิดชอบของ สน.พญาไทนั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ หลายภาษา ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ส่งผลทำให้ตัวของนักท่องเที่ยวเองไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ เช่น นักท่องเที่ยวชาวจีน ญี่ปุ่น เกาหลี แม้ใน สน.พญาไทจะมีเจ้าหน้าที่บางส่วนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่ก็ขาดกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถในด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศอื่น ๆ กับนักท่องเที่ยว และเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาต่อไปผู้เขียนพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยว ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอานันท์ สุทธินันท์และคณะ ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม โดยผลการศึกษาพบว่า อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจประกอบด้วย การสื่อสารภาษาต่างประเทศ กล้องวงจรปิดชำรุดเสียหาย มีไม่เพียงพอ และไม่สามารถเรียกดูได้เป็นปัจจุบัน

2.4.3 แนวทางการป้องกันความปลอดภัย

แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประกอบด้วยจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติทุกคนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ทราบข้อมูล การประชาสัมพันธ์และแจ้งเตือนภัย รวมถึงประยุกต์ใช้สถิติอาชญากรรมในการวิเคราะห์แผนที่อาชญากรรม แต่ละช่วงเวลาเพื่อการจัดสายตรวจเดินเท้าหรือตำรวจชุมชน เพื่อป้องกันอาชญากรรม และการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงเวลาและสถานที่เสี่ยงภัย และสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานด้านการป้องกันอาชญากรรมตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม ซึ่งเสนอแนะว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของข้าราชการตำรวจ ควรมีการบริหารจัดการด้านกำลังพล ด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอต่อการปฏิบัติงานมีการฝึกอบรม ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในหน้าที่และด้านกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง¹⁰

¹⁰ อานันท์ สุทธินันท์, เสกสัน เครือคำ และ โสรัตน์ กลั้ววิลา, “แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม,” *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์* 7, ฉ. 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564): 108-121.

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ดังนี้¹⁰

3.1 สรุปผล

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท นั้น มีความสำคัญเนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นบุคคลที่เสี่ยงจะตกเป็นเป้าหมายของการก่ออาชญากรรมได้โดยง่าย ดังนั้น การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขหรือการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น โดยการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ต้องทำการศึกษาทั้งในส่วนของนโยบายและการปฏิบัติงาน โดยในส่วนของนโยบายพบว่า นโยบายมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบาย เช่น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องจับผู้ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติอาจไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรมีการเสริมสร้างทักษะด้านการปฏิบัติงานฉุกเฉิน จัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน การนำระบบเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไท ที่มีช่วงอายุ ฝ่ายงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในภาคนโยบายแตกต่างกัน ซึ่งในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไทที่มีเพศ ชัยยศ อายุราชการ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในภาคการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไทที่มี อายุ ฝ่ายงาน อายุราชการ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.พญาไทที่มีเพศ ชัยยศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่ สน.พญาไท ควรครอบคลุมหลายด้าน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมและสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา โดยมีแนวทางดังนี้

3.2.1 เห็นควรมีการพัฒนาทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะภาษาที่นักท่องเที่ยวใช้ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาเกาหลี นอกจากนี้ ควรมีการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวซึ่งอาจมีความแตกต่างตามเชื้อชาติเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถสื่อสารและให้บริการได้อย่างเข้าใจและเป็นมิตร

3.2.2 เห็นควรมีการเสริมสร้างทักษะด้านการปฏิบัติงานฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการกรณีฉุกเฉินที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว เช่น การช่วยเหลือกรณีที่เกิดอาชญากรรม การตอบสนองต่อเหตุร้าย และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ การฝึกอบรมเหล่านี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.2.3 เห็นควรมีการจัดหาทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ควรจัดให้มีล่ามหรืออุปกรณ์แปลภาษาแบบเรียลไทม์ในสถานีตำรวจ นอกจากนี้ ควรมีการจัดหาทรัพยากรที่ช่วยในการเก็บข้อมูลและติดตามคดี เช่น ระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2.4 เห็นควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน การนำระบบเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและประสานงาน เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดที่สามารถตรวจจับและรายงานเหตุการณ์ได้ทันที การใช้แอปพลิเคชันสำหรับการแจ้งเหตุและติดตามคดีในระบบออนไลน์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

3.2.5 เห็นควรมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศและสถานทูต เพื่อให้การช่วยเหลือและการประสานงานในกรณีที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวเป็นไปได้ อย่างราบรื่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้จะช่วยให้สามารถรับมือกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

3.2.6 เห็นควรมีการพัฒนากลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรมบ่อยและจัดทำแผนการลาดตระเวนและเฝ้าระวังในพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงการให้ข้อมูลและคำแนะนำด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผ่านแหล่งข้อมูลออนไลน์และสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความระมัดระวังมากขึ้น

References

- Anan Suthinan, Seksan Kreua-kham, and Sorat Klapwila. "Guidelines for Preventing Foreign Tourists from Being Victims of Property Attacks in the Area of Chanasongkram Metropolitan Police Station," *Journal of Criminology and Forensic Science* 7, no. 2 (July - December 2021): 108-121. [In Thai]
- Chalermkiat Kaewhom. "Concept, Theory of Performance." Last modified September 30, 2012. Accessed 25 September 2023. https://www.sukanrat.blogspot.com/2012/09/blog-post_804.html/ [In Thai]

Nathee Chitsawang. “Crime Prevention: A Literature Review.” Last modified December 6, 2014. Accessed 20 September 2023. <http://www.nathee-chitsawang.com/ป้องกันอาชญากรรม-บท/> [In Thai]

Phaya Thai Metropolitan Police Station. “Crime statistics in the area of Phaya Thai Police Station for the year 2021.” Last modified December 31, 2021. Accessed January 25, 2023. <https://www.phayathai.metro.police.go.th/> [In Thai]

Phaya Thai Metropolitan Police Station. “Crime statistics in the area of Phaya Thai Police Station for the year 2022.” Last modified December 31, 2022. Accessed January 25, 2023. <https://www.phayathai.metro.police.go.th/> [In Thai]

Public Relations Department. “Government Spokesperson Reveals Prime Minister Delighted with the Results of the Reader’s Choice Awards 2022 by DestinAsian Magazine, Ranking Bangkok as the Best City with Phuket and Samui ranked 3rd and 4th respectively as the Best Islands.” Last modified March 21, 2022. Accessed January 20, 2023. <https://www.prd.go.th/th/content/page/index/id/83669/> [In Thai]

การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

Development of Laws for Handling Monks Leaving the Monkhood

สมศักดิ์ สุกเพ็ง¹

ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: sukpeng-somsak@hotmail.com

Somsak Sukpeng²

Department of Law, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
79 Moo 1, Lamsai, Wangnoi, Phranakhonsiyutthaya, 13170, Thailand
Email: sukpeng-somsak@hotmail.com

Received: April 5, 2024 Revised: July 15, 2024 Accepted: July 19, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และพัฒนาการที่เกี่ยวกับการจัดการให้พระภิกษุสละสมณเพศ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการให้พระภิกษุสละสมณเพศของพุทธวินัยบัญญัติและของประเทศไทย รวมทั้งของต่างประเทศ นำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหามาตรการขึ้นสู่การให้พระภิกษุสละสมณเพศ และนำเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

จากการศึกษาพบว่า กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการให้พระภิกษุสละสมณเพศในปัจจุบันมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 และฉบับที่ 21 แต่ยังคงมีปัญหาและข้อบกพร่อง กล่าวคือ ยังขาดข้อห้ามและโทษทางปกครองให้สละสมณเพศกรณีพระภิกษุประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ และยังขาดความชัดเจนถึงอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสั่งให้สละสมณเพศ อีกทั้ง เมื่อมีคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศแล้วยังไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งสุดท้ายกำหนดไว้เพียงให้ขออารักขา ยังคงมีปัญหาว่าบุคคลนั้นพ้นจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่เมื่อใด นอกจากนี้ยังมีข้อบกพร่องทั้งระยะเวลาให้สละสมณเพศและโทษอาญา รวมทั้งโทษของการไม่สละสมณเพศภายในเวลาที่กำหนดก็ยังไม่เหมาะสม งานวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า 1) ควรนำธรรมเนียมจารีตประเพณีแห่งสงฆ์ที่เคยปฏิบัติสืบกันมากำหนดเป็นข้อห้ามและโทษทางปกครองให้สละสมณเพศ, 2) ควรให้อำนาจมหา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

² Assistant Professor, Lecturer.

เถรสมาคมกำหนดให้คณะสงฆ์เท่านั้นมีอำนาจในการวินิจฉัยให้สละสมณเพศในทุกกรณีตามแบบที่กำหนด ก่อนส่งให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง, 3) เมื่อมีคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศแล้วควรกำหนดเวลาพ้นจากความเป็นพระภิกษุให้ชัดเจน, 4) ระยะเวลาให้สละสมณเพศและโทษอาญาในกฎหมายเถรสมาคมควรให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ 5) โทษของการไม่สละสมณเพศควรให้มีโทษปรับหรือทั้งจำทั้งปรับด้วย

คำสำคัญ: การจัดดำเนินการ; พระภิกษุ; สละสมณเพศ

Abstract

This research article aims to concepts, theories and developments related to the process of allowing monks to disrobe, rules and regulations regarding the process of allowing monks to disrobe in the Buddhist precepts and in Thailand as well as other countries, leading to analysis of problems, obstacles and solutions to the problem of organizing the process of allowing monks to disrobe, and presenting a draft law regarding the process of allowing monks to disrobe.

The study has shown that the procedures for monks to leave the monkhood are stipulated in the Sangha Supreme Council Act B.E. 2505 (1962), The Sangha Supreme Council of Thailand's Regulation No. 11, and Regulation No. 21. However, there are still problems and shortcomings. These include the lack of prohibitions and administrative penalties for monks who cause harm to the religion and the Sangha governance, and the lack of clarity regarding the authority of investigative officers or officials in ordering monks to leave the monkhood. Additionally, even when there is a ruling for a monk to leave the monkhood, there are no final measures if the monk refuses to disrobe, leaving the question of whether the person is no longer a monk unclear. There are also deficiencies in the period allowed for disrobing and in criminal penalties, as well as in penalties for not disrobing within the specified time. Therefore, the research suggests the following recommendations: 1) Traditional customs and practices of the Sangha should be adopted as prohibitions and administrative penalties for disrobing. 2) The Sangha Supreme Council of Thailand should be given the authority to determine that only the Sangha has the power to adjudicate disrobing in all cases, following prescribed procedures before referring to relevant agencies. 3) Once there is a ruling for disrobing, the period for ceasing to be a monk should be clearly defined. 4) The period for disrobing and the criminal penalties in the Supreme Sangha Council's regulations should align with the Sangha Supreme Council Act B.E. 2505 (1962), and 5) Penalties for not disrobing should include fines or both imprisonment and fines.

Keywords: Procedures; Monks; Leaving the Monkhood

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน³ โดยพระภิกษุเป็นผู้มีหน้าที่สำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา พระภิกษุ ซึ่งหมายถึง ชายที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนานั้นจะต้องมีคุณสมบัติและผ่านการพิธีอุปสมบทในอุโบสถโดยถูกต้องตามพระธรรมวินัยและกฎหมายเถรสมาคมที่เกี่ยวข้องก่อน เช่น ต้องมีพระอุปัชฌาย์ในการให้อุปสมบท⁴ เป็นต้น เมื่อเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว การให้พระภิกษุสละสมณเพศต้องปรากฏว่าพระภิกษุนั้นกระทำการขัดคำสั่งทางการปกครองคณะสงฆ์และได้รับการตัดสินโทษถึงขั้นให้สละสมณเพศตามมาตรา 15 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกำหนดว่าเพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อ ความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายเถรสมาคม เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครอง สำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่ พระศาสนาและการปกครองของคณะสงฆ์ก็ได้ พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโทษ ถึงขั้นให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ⁵ หรือพระภิกษุนั้นต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามมาตรา 27 ซึ่งกำหนดว่าเมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ 1) ต้อง คำวินิจฉัยตามมาตรา 25 ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น, 2) ประพฤติ ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจिन, 3) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง และ 4) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ หรือพระภิกษุถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาตามมาตรา 29 ซึ่งกำหนดว่าพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมีได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ หรือพระภิกษุต้องจำคุก กักขังหรือขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา 30 ซึ่งกำหนดว่าเมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

โดยทั่วไปแล้วหากบุคคลหรือพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการย่อมมีอำนาจปล่อยชั่วคราวได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าพระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมีได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, มาตรา 67 วรรค 2, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 17.

⁴ กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2536) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์, ข้อ 12, แลงการณคณะสงฆ์ เล่มที่ 81 ตอนที่ 3 (25 มีนาคม 2536): 3.

⁵ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, มาตรา 15 จัตวา, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 16 (4 มีนาคม 2535): 7-8.

พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 นอกจากนี้ เมื่อจะต้องส่งพระภิกษุเข้าไปรับโทษจำคุกในเรือนจำ หรือเข้าไปรับโทษกักขังในสถานที่กักขัง หรือจะต้องส่งพระภิกษุเข้าไปขังตามหมายขัง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศก่อนตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แต่การจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องจัดดำเนินการอย่างไรรันกลับไม่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่ชัดเจน อีกทั้งกฎหมายอาญา มาตรา 21 พ.ศ. 2538 ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ ข้อ 7 ระบุว่ากรณีที่พระภิกษุต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศไม่สึกภายในสามวัน ให้พระภิกษุผู้มีหน้าที่จัดการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย⁶ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการให้พระภิกษุสละสมณเพศตามคำวินิจฉัย แต่การจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องปฏิบัติหรือจัดดำเนินการอย่างไรรันกลับไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ จึงมีปัญหว่าพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศอย่างไรได้บ้าง ตัวอย่างเช่น จำเลยเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา จำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมในข้อหาผิดกฎหมายต่อจิตและประสาทไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ในการดำเนินคดีแก่จำเลยพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว หลังจากจับกุมจำเลยในข้อหาผิดกฎหมายต่อจิตและประสาทไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนได้พาจำเลยไปที่วัด บ. เพื่อให้จำเลยสึก แต่จำเลยไม่ยอมสึก และเจ้าอาวาสวัด บ. ก็ไม่ยอมสึกให้ พนักงานสอบสวนจึงพาจำเลยกลับไปสถานีดำรงและจัดให้จำเลยลาสิกขาต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีดำรง จำเลยสละสมณเพศโดยพนมมือต่อหน้าพระพุทธรูปซึ่งอยู่บนสถานีดำรง และกล่าวคำว่า ข้าพเจ้าขอลาสิกขา ก่อน หลังจากนั้นจำเลยถอดสบงและจีวรเองแล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้นำเสื้อยืดคอกลมและกางเกงขาสั้นเอวยางยืดมาให้จำเลยใส่แทน ต่อมาจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวน เมื่อจำเลยพ้นจากการคุมขังแล้วจำเลยได้แต่งกายเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ศาลฎีกาเห็นว่า จากพฤติการณ์ดังกล่าวจำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุเนื่องจากจำเลยไม่สมัครใจลาสิกขาและการดำเนินการให้จำเลยสละสมณเพศกระทำโดยพลการของเจ้าพนักงานตำรวจ⁷ ประเด็นตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้น มีปัญหว่า

ประการที่หนึ่ง การที่พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศโดยได้จัดให้พระภิกษุลาสิกขาต่อหน้าพระพุทธรูปที่อยู่บนสถานีดำรง พระภิกษุสละสมณเพศโดยพนมมือต่อหน้าพระพุทธรูปซึ่งอยู่บนสถานีดำรง และกล่าวคำว่า “ข้าพเจ้าขอลาสิกขา ก่อน” หลังจากนั้นพระภิกษุได้ถอดสบงและจีวรเองแล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้นำเสื้อยืดคอกลมและกางเกงขาสั้นเอวยางยืดมาให้ใส่แทน พระภิกษุรูปดังกล่าวขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่ ซึ่งคำพิพากษาของศาลฎีกาข้างต้น ก็ได้วินิจฉัยโดยตรง หรือหากพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจในการจัดดำเนินการให้

⁶ กฎหมายอาญา มาตรา 21 (พ.ศ. 2538) ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ, ข้อ 7, แลลงการณคณะสงฆ์ เล่มที่ 83 ตอนพิเศษ (22 มีนาคม 2538): 2.

⁷ พนักงานอัยการประจำศาลแขวงพระนครศรีอยุธยา กับ นายสุตใจ ฉอ้อนโณม, คำพิพากษาที่ 6782 (ศาลฎีกา 2543).

พระภิกษุสละสมณเพศโดยวิธีการอื่น เช่น ใช้อำนาจถอดสบงและจีวรของพระภิกษุแล้วนำเสื้อและกางเกงมาให้ใส่แทน โดยพระภิกษุมิได้เปล่งวาจาลาสิกขา พระภิกษุรูปดังกล่าวขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่ เนื่องจากหากขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้วพรรษาย่อมสิ้นสุดไปด้วย ส่งผลกระทบต่อสิทธิของพระภิกษุเพราะพรรษามีความสำคัญแก่พระภิกษุในหลายประการ เช่น พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีพรรษาพ้น 5⁸ เป็นต้น

ประการที่สอง การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งใช้อำนาจดุลพินิจในการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดในประการที่หนึ่ง เป็นการกระทำโดยพลการหรือไม่ เนื่องจากหากไม่ถือเป็นการกระทำโดยพลการย่อมมีผลในทางคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น หากมีผู้ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ผู้กระทำการดังกล่าวก็ต้องรับโทษตามมาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่หากถือเป็นการกระทำโดยพลการย่อมมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ เช่น ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น หากได้มีหลักเกณฑ์การจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศที่เหมาะสมชัดเจนก็จะเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดด้วย

ประการที่สาม หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจดุลพินิจจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดแล้วได้กลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุอีกเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุ มีปัญหาว่าบุคคลนั้นจะมีความผิดฐานแต่งกายเป็นนักบวชโดย มิชอบตามมาตรา 208 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ เนื่องจากอาจปฏิเสธได้ว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้ปฏิบัติตามกฎหมายในพุทธวินัยบัญญัติ จึงไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุย่อมกลับครองผ้ากาสาวพัสตร์ได้โดยมิต้องอุปสมบทใหม่

การจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศจึงมีความสำคัญ เพราะกระทบต่อชื่อเสียงและสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชน ด้วยเหตุนี้ โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะมีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศให้ชัดเจนมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อประดิษฐานพระธรรมวินัยให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองให้การปกครองสังคมพลเป็นไปตามแบบแผน อันเรียบร้อย ทั้งนี้ เพื่อความรุ่งเรืองถาวรแห่งพระพุทธศาสนา

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และพัฒนาการที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศของพุทธวินัยบัญญัติและของประเทศไทย รวมทั้งของต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

1.2.4 เพื่อนำเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

⁸ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ, ข้อ 26 (1), แฉกการณคณะสงฆ์ เล่มที่ 86 ตอนพิเศษ (3 ตุลาคม 2541): 6.

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของสากล ได้แก่ กฎเกณฑ์ในพุทธวินัยบัญญัติ สำหรับกฎเกณฑ์ของต่างประเทศ ได้แก่ ลาวและศรีลังกา ส่วนขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ใช้เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 รวมถึงกฎ ระเบียบ คำสั่ง สังฆานัติมติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และนำข้อมูลจากเอกสารที่รวบรวมมาทั้งเอกสารภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบแนวความคิด ทฤษฎี และพัฒนาการที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

1.5.2 ทราบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศของพุทธวินัยบัญญัติและของประเทศไทย รวมทั้งของต่างประเทศ

1.5.3 ทราบผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

1.5.4 ได้รับแนวทางร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ พบว่ากฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศของสากลผู้เขียนได้มุ่งศึกษากฎเกณฑ์ในพุทธวินัยบัญญัติซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่องค์กรพุทธศาสนาเถรวาทนานาชาติ ประเทศ เช่น ประเทศไทย ศรีลังกา ลาว กัมพูชา พม่า เป็นต้น ต่างให้การยอมรับนับถืออย่างเป็นสากลนิยมในฐานะกฎเกณฑ์ที่องค์กรพุทธศาสนาเถรวาททุกรัฐจำต้องอนุวัติตามไม่ว่าอยู่ในรูปแบบใด ส่วนต่างประเทศได้มุ่งศึกษาประเทศลาวและประเทศศรีลังกาในบางส่วนเนื่องจาก เป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทเหมือนกับประเทศไทย ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ต้องสละสมณเพศ

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับปัจจุบันได้กำหนดข้อห้ามการกระทำของพระภิกษุซึ่งหากฝ่าฝืนต้องสละสมณเพศไว้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ข้อห้ามทางพระธรรมวินัยซึ่งได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วในมาตรา 26, 2) ข้อห้ามทางกฎหมายซึ่งได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วในมาตรา 27 มาตรา 29 และมาตรา 30 และ 3) ข้อห้ามทางปกครองซึ่งกฎหมายให้อำนาจมหาเถรสมาคมตรากฎมหาเถรสมาคม

เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครองถึงขั้นให้สละสมณเพศสำหรับพระภิกษุที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองของคณะสงฆ์ได้ตามมาตรา 15 จัตวา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นใหม่โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการกฎหมายกำหนดข้อห้ามทางปกครองตามความในมาตรา 15 จัตวาดังกล่าวแต่อย่างใด จึงยังขาดข้อห้ามและโทษทางปกครองให้สละสมณเพศทำให้ขาดกฎหมายใช้บังคับกับสภาพการณ์ในปัจจุบันเพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์กรณีพระภิกษุประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่ พระศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบกับมติประวัติศาสตร์กฎหมายไทยพบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2456 ไม่ปรากฏว่ามีข้อห้ามทางปกครองของคณะสงฆ์ซึ่งหากฝ่าฝืนมีโทษถึงขั้นให้สละสมณเพศ โดยข้อห้ามทางปกครองของคณะสงฆ์ซึ่งหากฝ่าฝืนมีโทษถึงขั้นให้สละสมณเพศเริ่มมีในปี พ.ศ. 2456 เรื่อยมาถึงปี พ.ศ. 2499 รวมจำนวน 8 ฉบับ ห้ามดังต่อไปนี้ 1) ห้ามประกอบการหาภิกษุนอกธรรมเนียมของสมณะ เช่น แย่งที่เขากินา ตั้งการค้าขาย ตามประกาศ ห้ามไม่ให้ภิกษุประกอบการหาภิกษุนอกธรรมเนียมของสมณะ พ.ศ. 2456, 2) ห้ามทำเสน่ห์ยาแฝดหรืออาถรรพณ์ ตามประกาศ ห้ามไม่ให้ภิกษุเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดอาถรรพณ์ พ.ศ. 2467, 3) ห้ามเทศน์มหาชาติตลกคณะนองจนเสียสมณสาธูป ตามประกาศ ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเทศน์มหาชาติตลกคณะนองเสียสมณสาธูป พ.ศ. 2479, 4) ห้ามจดเลขสลากกินแบ่งและซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตัวเอง ตามประกาศ เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรไปจดเลขสลากกินแบ่งและซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตัวเอง พ.ศ. 2480, 5) ห้ามเรียกเงินค่าเวทนมนตร์และห้ามทดลองของขลัง ตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเรียกเงินค่าเวทนมนตร์และห้ามทดลองของขลัง พ.ศ. 2495, 6) ห้ามแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบหรือบอกใบ้ห่วยชนิดต่าง ๆ ตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบ พ.ศ. 2498, 7) ห้ามแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาลหรือบัตรอื่นทำนองเดียวกัน ตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามการแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาล พ.ศ. 2498 และ 8) ห้ามประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์รักษาโรค ตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์รักษาโรค พ.ศ. 2499 ข้อห้ามและโทษทางปกครองให้สละสมณเพศทั้ง 8 ฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เนื่องจากพ้นระยะเวลาหนึ่งปีที่อนุโลมให้ใช้บังคับกฎหมายเดิมแล้ว นอกจากนี้ จากการศึกษาร่วมกับประเทศศรีลังกาพบว่าก็มีข้อห้ามทางพระธรรมวินัยเช่นเดียวกับไทยโดยหากพระภิกษุต้องปาราชิก 4 ข้อ คือ 1) เสพเมถุน, 2) ลักทรัพย์, 3) ข่มขืน และ 4) อวดอุตตริ มนุสสธรรม ถือเป็นความผิดร้ายแรงที่ลงโทษด้วยการให้ต้องสละสมณเพศ⁹ เช่นเดียวกับประเทศลาวซึ่งพบว่า กฎหมายลาวได้กำหนดให้พระภิกษุลาวต้องปฏิบัติรักษาศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ดสิกขาบท¹⁰ ดังนั้น พระภิกษุลาวจึงมีหน้าที่จักต้องรักษาศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ดสิกขาบท ซึ่งหากต้องปาราชิกใน 4 สิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่งย่อมเป็นเหตุให้ต้องสละสมณเพศ โดยลาวไม่ได้มีเฉพาะสิกขาบทข้อปาราชิกซึ่งเป็นข้อห้ามการกระทำตามพระธรรมวินัย แต่ลาวยังมีข้อห้ามสำหรับพระภิกษุ

⁹ ปลื้ม โชติขจร, คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์, พิมพ์ครั้งที่ 3 (พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559), 107.

¹⁰ Wickrema Weerasooria, *Buddhist Ecclesiastical Law* (Nugegoda: Sarasavi Publishers, 2021), 589.

¹¹ Lao Buddhist Law 2022, § 5, § 19.

ห้ามการกระทำอื่นด้วย เช่น 1) ห้ามพระภิกษุดำเนินธุรกิจ ค้าขาย เล่นการพนัน รวมทั้งการกระทำที่เป็นโลกวิสัย และปณัตติวัชชะ, 2) ห้ามพระภิกษุโฆษณาชวนเชื่อ ชักจูง แนะนำ พุทธศาสนิกชนและประชาชนลวบรรดาชนเผ่าเกี่ยวกับเรื่องมหาย ไม่มีเหตุผล การบนบาน หรืออ้อนวอน ซึ่งขัดกับหลักพระธรรมวินัย และ 3) ห้ามพระภิกษุอดอ้างความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ หรือปาฏิหาริย์ เพื่อหวังผลทางลาภสักการะ¹² ซึ่งข้อห้ามของลาวเหล่านี้สอดคล้องกับมติประวัติศาสตร์กฎหมายไทยที่ห้ามพระภิกษุประกอบการหาภินนอกธรรมเนียมสมณะ ห้ามพระภิกษุเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดหรืออาถรรพณ์ ห้ามพระภิกษุเรียกเงินค่าเวรมนต์และห้ามทดลองของขลัง ห้ามแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบหรือบอกใบ้หวยชนิดต่าง ๆ ห้ามพระภิกษุแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาลหรือบัตรอื่นทำนองเดียวกัน ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรนำมาตรการทางกฎหมายของลาวและมาตรการทางกฎหมายของไทยในอดีตดังกล่าวซึ่งเป็นธรรมเนียมจารีตประเพณีแห่งสงฆ์เถรวาทที่เคยปฏิบัติสืบกันมาและได้เคยกำหนดเป็นข้อห้ามทางปกครองไว้แล้ว แต่ถูกยกเลิกโดยผลของกฎหมายและยังกระจัดกระจายทำให้ไม่สามารถนำมาบังคับใช้ในการบริหารการคณะสงฆ์ปัจจุบัน สมควรนำมาประมวลและปรับปรุงตราเป็นกฎหมายเถรสมาคมกำหนดข้อห้ามและโทษทางปกครองให้ສະສມພេດขึ้นใหม่

2.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจวินิจฉัยให้ສະສມພេດ

อำนาจในการให้พระภิกษุສະສມພេດนั้นมีความสำคัญ เนื่องจากหากผู้สั่งให้ສະສມພេດไม่มีอำนาจในการสั่ง แม้พระภิกษุจะทราบคำสั่งและไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย¹³ การให้พระภิกษุສະສມພະດจึงต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย จากการศึกษาพบว่า อำนาจในการให้พระภิกษุສະສມພະດที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีหลายกรณีและในแต่ละกรณีก็กำหนดผู้มีอำนาจวินิจฉัยให้พระภิกษุສະສມພະດไว้แตกต่างกันยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจวินิจฉัยให้พระภิกษุສະສມພະດกรณีพระภิกษุถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกรณีพระภิกษุต้องจำคุก กักขัง หรือขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณี มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุສະສມພະດได้ โดยหากพระภิกษุยินยอมที่จะສະສມພະດเอง ย่อมดำเนินการให้พระภิกษุສະສມພະດได้ด้วยการลาสิกขาตามพุทธวินัยบัญญัติอันเป็นจารีตประเพณีแห่งสงฆ์ แต่หากพระภิกษุรูปนั้นไม่ยินยอมที่จะສະສມພະດ มีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการโดยสั่งให้พระภิกษุສະສມພະດได้เองหรือไม่เพื่อไม่ให้จำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุทั้งผ้าเหลืองให้พระศาสนาหมอง เนื่องจากหากมีอำนาจในการให้พระภิกษุສະສມພະດได้เอง กฎหมายย่อมให้ความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในทางตรงกันข้าม หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการให้พระภิกษุສະສມພະດได้เองก็จักเป็นการกระทำโดยพลการ กฎหมายในเรื่องนี้ยังขาดความชัดเจนเพียงพอที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะสามารถทราบถึงอำนาจหน้าที่ของตนในสภาพการณ์ของกฎหมายว่าควรปฏิบัติเช่นไรมิให้ละเมิดกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบกับมติ

¹² Ibid., § 65.

¹³ พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดพล กับ พระครูวิโรจสารสุนทร, คำพิพากษาที่ 11427 (ศาลฎีกา 2554).

ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาถึงสมัยก่อนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พบว่าไม่มีกฎหมายฉบับใดให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณัติจักรมีอำนาจดำเนินการโดยสั่งให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในบางสมัยที่กฎหมายได้ให้อำนาจฝ่ายอาณัติจักรวินิจฉัยให้พระภิกษุสละสมณเพศได้ในสมัยอยุธยาเรื่อยมาถึงช่วงต้นรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 รวมเป็นระยะเวลาประมาณ 444 ปี แต่การให้อำนาจฝ่ายอาณัติจักรดังกล่าวก็เป็นการให้อำนาจแก่องค์กรซึ่งเป็น “ศาล” มิได้ให้อำนาจแก่ “ตัวบุคคล” ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในพุทธวินัยบัญญัติก็พบว่า ผู้มีอำนาจวินิจฉัยให้พระภิกษุสละสมณเพศเป็นอำนาจของสงฆ์ซึ่งเป็นฝ่ายพระพุทธรูปเจ้าเท่านั้น สอดคล้องกับประเทศศรีลังกาซึ่งศาลได้ตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1819 ในคดี เดอะ คิง พบกับ ดันเนกิรีกัลเล่ อุนนันเซ่ (The King v Dannellegirigalle Unnanse) ว่าบุคคลเป็นพระภิกษุโดยสงฆ์ก็ต้องพ้นจากความเป็นพระภิกษุโดยสงฆ์เท่านั้น อาณัติจักรไม่มีอำนาจสั่งให้พ้นตัวเอง เช่นเดียวกับประเทศลาวที่กำหนดให้เมื่อมีอธิกรณ์ ซึ่งหมายถึง คดีความของพระภิกษุ¹⁴ ผู้มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ คือ คณะพระธรรมธรและพระวินัยธร¹⁵ ที่ได้รับแต่งตั้งจากประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นครแล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นฝ่ายพระพุทธรูปเจ้าเท่านั้นและยังกำหนดให้ทุกอธิกรณ์ของพระภิกษุต้องผ่านการพิจารณาวินิจฉัยของคณะสงฆ์ก่อนจึงส่งมอบให้ภาคส่วนอื่น¹⁶ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรนำมาตรการในพุทธวินัยบัญญัติและลาวดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยให้อำนาจมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรเกี่ยวกับการพระพุทธศาสนาที่สูงที่สุดของประเทศไทยในการตรากฎหมายกำหนดให้บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายพระพุทธรูปเจ้าเท่านั้น มีอำนาจในการวินิจฉัยให้พระภิกษุสละสมณเพศก่อนส่งให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกรณีพระภิกษุถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกรณีพระภิกษุต้องจำคุก กักขัง หรือขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

2.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบังคับตามคำวินิจฉัย

จากการศึกษาพบว่า การบังคับตามคำวินิจฉัยของไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับตามคำวินิจฉัยในบางประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาของการบังคับให้สละสมณเพศ จากการศึกษพบว่า เมื่อมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้พระภิกษุสละสมณเพศ บทบัญญัติมาตรา 27 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัย แต่ข้อ 62 วรรคหนึ่ง (2) แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 กำหนดให้สึกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัย จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับขัดแย้งกัน พระภิกษุทั่วไปจึงยากที่จะเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ของตนในสภาพการณ์ของกฎหมายว่าควรปฏิบัติเช่นไรมิให้ละเมิดกฎหมาย ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายทั้งสองฉบับสอดคล้องต้องกัน ผู้เขียนจึงเห็นว่า

¹⁴ Lao Buddhist Law 2022, § 4 (21).

¹⁵ Ibid., § 36, § 38.

¹⁶ Ibid., § 27.

ควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อ 62 วรรคหนึ่ง (2) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่า โดยจากที่กำหนด “ให้สีกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัย” เป็น “ให้สีกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัย” เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 27 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่า

ประการที่สอง ปัญหาความบกพร่องของถ้อยคำในกฎหมายเกี่ยวกับโทษอาญา จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติข้อ 62 วรรคหนึ่ง (2) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ซึ่งกำหนดว่า “หากพระภิกษุต้องคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สีกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น และผู้บังคับบัญชาได้รายงานโดยลำดับถึงมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมวินิจฉัยและมีคำสั่งให้สละสมณเพศแล้ว ไม่สีกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคม ให้ได้รับโทษอาญาในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505” โดยมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า “ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็น พระอุปัชฌาย์ตามมาตรา 23 แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี” ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 42 ดังกล่าวมิได้บัญญัติเกี่ยวกับโทษอาญากรณีพระภิกษุต้องคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สีกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรม โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวกับโทษอาญากรณีพระภิกษุต้องคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สีกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมคือบทบัญญัติมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใด ผ่าฝืนมาตรา 15 จัตวา วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี” ดังนั้น ความในบทบัญญัติข้อ 62 วรรคหนึ่ง (2) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ซึ่งกำหนดให้ได้รับโทษอาญาในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จึงมีความบกพร่องของถ้อยคำในกฎหมาย ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติข้อ 62 วรรคหนึ่ง (2) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ซึ่งบัญญัติว่า “...กำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505” เป็น “...กำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505” นอกจากนี้ เพื่อให้บทบัญญัติข้อ 62 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) สอดคล้องกัน ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติข้อ 62 วรรคหนึ่ง (1) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ซึ่งบัญญัติว่า “...กำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505” เป็น “...กำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505”

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับให้สละสมณเพศ จากการศึกษาพบว่าเมื่อมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้พระภิกษุสละสมณเพศ แต่พระภิกษุก็ไม่ยินยอมสละสมณเพศด้วยการเปล่งวาจาสาสิกขาหรือด้วยกายประกอบเอง เช่น เพราะเชื่อว่าตนไม่ได้กระทำความผิด เป็นต้น จักดำเนินการโดยบังคับให้เขาเปล่งวาจาสาสิกขาหรือบังคับโดยจับเปลื้องผ้าสบงจีวรเขาออกก็ไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากการลิดรอนเสรีภาพของบุคคลอื่นต้องห้ามตามกฎหมายอาญา เช่นนี้จักดำเนินการอย่างไรเพื่อจะได้ไม่ต้องนำบุคคลจำขังทั้งผ้าเหลืองให้พระศาสนาหมองและป้องกันมิให้ผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยมีความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 การบังคับตามคำวินิจฉัยโดยกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้ขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักรเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยเป็นมาตรการสุดท้ายก็ไม่เพียงพอขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สีกแต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น หรือประพฤติล่วงละเมิด

พระธรรมวินัยเป็นอาจิณ หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง หรือไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และต่อมาได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ ซึ่งพระภิกษุรูปดังกล่าวจะต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันทราบคำวินิจฉัย¹⁷ แต่พระภิกษุรูปดังกล่าวก็ยังไม่ยินยอมสึกจนพ้นกำหนดสามวัน เช่นนี้ มีปัญหาว่าบุคคลดังกล่าวพ้นจากความเป็นพระภิกษุแล้วหรือไม่และเมื่อใด เนื่องจากมีความสำคัญในทางกฎหมาย เช่น กรรมการมหาเถรสมาคมย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นจากความเป็นพระภิกษุ¹⁸ เป็นต้น มาตราการบังคับจึงมีความสำคัญ ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในพุทธวินัยบัญญัติพบว่า ตามกฎเกณฑ์ในพุทธวินัยนั้นมีมาตรการบังคับในทางอ้อมที่เรียกว่า “ปกาสนียกรรม” โดยสงฆ์มีมติและทำการประกาศให้เป็นที่รู้กันทั่วไปถึงสถานภาพในเวลานั้นของภิกษุรูปนั้นในสงฆ์ สอดคล้องกับประเทศศรีลังกาที่กำหนดให้เมื่อมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้พระภิกษุสละสมณเพศแล้วพระมหานายก (หัวหน้านักบวช) ของนิกายนั้น ๆ จักทำการแก้ไขทะเบียนพระภิกษุของตนและต้องแจ้งต่อนายทะเบียนให้ทำการแก้ไขทะเบียนที่นายทะเบียนรักษาไว้¹⁹ อันเป็นการประกาศให้เป็นที่รู้กันทั่วไปถึงสถานภาพในเวลานั้นของบุคคลดังกล่าวว่ามีใช้พระภิกษุในสงฆ์แล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมานำมาตรการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมการบังคับตามคำวินิจฉัยลงนิคหกรรม

2.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับแบบการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

จากการศึกษาพบว่า การจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศในกรณีพระภิกษุถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการจัดดำเนินการให้สละสมณเพศ และกรณีพระภิกษุต้องจำคุก กักขัง หรือขัง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดดำเนินการให้สละสมณเพศ ทั้งสองกรณีข้างต้นเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นฝ่ายอาญาจักรเป็นผู้มีอำนาจในการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ ส่วนให้จัดดำเนินการอย่างไรเพื่อจะได้ไม่ต้องนำพระภิกษุจำขังทั้งผ้าเหลือง มาตรา 29 และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กลับไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ ซึ่งจากการศึกษาแบบการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศของประเทศลาวพบว่า พระสงฆ์ลาวทั้งหมดต้องยึดถือและปฏิบัติตามนิกายเถรวาทอย่างเป็นเอกภาพกันทั่วประเทศ โดยต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้อง²⁰ แบบการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศจึงคงเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยและธรรมเนียมประเพณีแห่งสงฆ์นิกายเถรวาท ดังนั้น แบบการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศตามที่กำหนดไว้ในพุทธวินัยบัญญัติรวมทั้งในประเทศลาวจึงสอดคล้องกันโดยมี 3 แบบ คือ วาจา ลายลักษณ์อักษรและปริยาย²¹

¹⁷ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, มาตรา 27, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 16 (4 มีนาคม 2535): 9.

¹⁸ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561, มาตรา 15 วรรค 1 (2), ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 50 ก (17 กรกฎาคม 2561): 2.

¹⁹ Buddhist Temporalities Ordinance 1931, § 41 (5).

²⁰ Lao Buddhist Law 2022, § 2, § 3.

²¹ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *วินัยมุข เล่ม 3*, พิมพ์ครั้งที่ 25 (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538), 212-213.

โดยแบบที่เหมาะสมแก่พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ แบบวาจาและลายลักษณ์อักษร ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรให้มีแบบในการแสดงเจตนาสละสมณเพศทั้งแบบวาจาและลายลักษณ์อักษรสำหรับพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ และให้อำนาจแก่มหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรเกี่ยวกับการพระพุทธศาสนาที่สูงสุดของประเทศไทยออกหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศตามแบบดังกล่าว

2.5 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโทษของการไม่กระทำการสละสมณเพศ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยถึงที่สุดที่ได้รับนิคหกรรมให้สึกต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงตามมาตรา 26 หรือให้พระภิกษุผู้ต้อง คำวินิจฉัยให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวันตามมาตรา 27 หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีตามมาตรา 43 นั้น มีคุณธรรมทางกฎหมาย (Legal Interest) คือ ความบริสุทธิ์แห่งศาสนา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โทษของการไม่สละสมณเพศภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 26 และมาตรา 27 ประกอบมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกำหนดให้ “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี” นี้ แม้จะเป็นโทษที่สูงกว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ในมาตรา 54 (3) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ที่กำหนดให้ “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน” โดยกฎหมายทั้งสองฉบับต่างกำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนไม่ยอมสึกภายในเวลาที่กำหนดต้องรับโทษจำคุกสถานเดียว ไม่ให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับเช่นเดียวกัน หากพิจารณาเปรียบเทียบในมิติประวัติศาสตร์กฎหมายไทยย้อนสอดคล้องกันในเชิงหลักการที่ให้บุคคลผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษจำคุกสถานเดียว แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบกับโทษอาญาในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันในมาตรา 208 ความผิดฐานแต่งกายเป็นนักรบขโดยมิชอบ ซึ่งมีคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความบริสุทธิ์แห่งศาสนา²² เช่นเดียวกัน พบว่าโทษอาญาในบทบัญญัติมาตรา 43 ซึ่งกำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีสถานเดียวนั้นไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติซึ่งมีคุณธรรมทางกฎหมาย คือความบริสุทธิ์แห่งศาสนาในประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันที่นอกจากบัญญัติความผิดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีแล้ว ผู้กระทำความผิดอาจได้รับการพิจารณาโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับด้วย นอกจากนี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศลาวพบว่าโทษ คือ ถูกศึกษาอบรม ว่ากล่าวตักเตือน ลงวินัยตามแต่ละกรณีเบาหรือหนัก การให้ใช้ค่าเสียหาย²³ เท่านั้น ส่วนการดำเนินคดีอาญาก็เฉพาะในกรณีพระภิกษุเสพเมถุนซึ่งระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่ 50,000 กีบถึง 3,000,000 กีบ²⁴ สำหรับประเทศศรีลังกาพบว่า ก็มีแต่เพียงโทษปรับ²⁵ เท่านั้น ดังนั้น การกำหนดมาตรการโทษอาญาให้ต้องจำคุกไม่เกินหนึ่งปีสถานเดียวเนื่องจากไม่สละสมณเพศภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 43 นี้ จึงไม่ได้สัดส่วนกับความผิดเมื่อพิจารณาชั่งน้ำหนักประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นคือการคุ้มครองความบริสุทธิ์แห่งศาสนาจากการใช้มาตรการโทษจำคุกเปรียบเทียบกับความคุ้มค่ากับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการไปลิดรอนสิทธิของบุคคลถึงขนาดจำเป็นต้องใช้

²² คณิศ ณ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559), 506.

²³ Lao Buddhist Law 2022, § 72.

²⁴ Laos Penal Law 2005, § 130.

²⁵ Buddhist Temporalities Ordinance 1931, § 42.

มาตรการโทษจำคุกดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมโทษอาญาในบทบัญญัติมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้สอดคล้องกับโทษอาญาในบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองความบริสุทธิ์แห่งศาสนาในประมวลกฎหมายอาญา โดยนอกจากกำหนดให้บุคคลผู้กระทำความผิดเนื่องจากไม่ละสมณเพศภายในเวลาที่กำหนดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีสถานเดียว ผู้กระทำความผิดอาจได้รับการพิจารณาโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษอาญาให้สอดคล้องกับความจำเป็นและ ความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดีในแต่ละกรณี

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศ พบว่าการปกครองสังฆมณฑลแต่เดิมปกครองด้วยพระธรรมวินัยเท่านั้นต่อมารัฐได้นำระบบกฎหมายของรัฐมาใช้ เนื่องจากการปกครองสังฆมณฑลเป็นการสำคัญทั้งในประโยชน์แห่งพระศาสนาและในประโยชน์ความเจริญของราชอาณาจักรด้วย โดยรัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทด้วยการตรากฎหมายเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศหลายฉบับและมีการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง เพื่อการปกครองสังฆมณฑลเป็นไปตามแบบแผนอันเรียบร้อยตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับปัจจุบัน แต่ก็ยังพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศในหลายประการอยู่

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการจัดดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 เห็นควรเพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้ละสมณเพศตามวรรคสองพ้นจากความเป็นพระภิกษุนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคสาม เว้นแต่ได้สึกไปก่อนแล้ว กรณีนี้ให้พ้นจากความเป็นพระภิกษุนับแต่เวลาการสึกเสร็จสิ้น”

3.2.2 เห็นควรเพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา 29 และวรรคสองของมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ว่า “การจัดดำเนินการให้พระภิกษุละสมณเพศตามวรรคหนึ่ง ให้จัดดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายอาญา”

3.2.3 เห็นควรยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทนว่า “มาตรา 43 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15 จัดว่า วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.2.4 เห็นควรยกเลิกความในข้อ 62 แห่งกฎหมายอาญา ฉบับที่ 11 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทนว่า “ข้อ 62 ถ้าจำเลยดังกล่าวในข้อ 61 ไม่ยอมรับนิคหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ไม่ยอมรับนิคหกรรมตามคำวินิจฉัยให้สึก ไม่สึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับคำวินิจฉัย เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

(2) ไม่ยอมรับนิคกรรมตามคำวินิจฉัยไม่ถึงให้สึก ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับถึงมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมวินิจฉัยและมีคำสั่งให้สละสมณเพศแล้ว ไม่สึกภายในสามวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคม เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 27 วรรคสอง ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ให้ถือว่าพระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือคำสั่งให้สละสมณเพศตามวรรคหนึ่งพ้นจากความ เป็นพระภิกษุนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่ได้สึกไปก่อนแล้ว กรณีนี้ให้พ้นจากความเป็นพระภิกษุนับแต่เวลาการสึกเสร็จสิ้น

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดของจำเลยรูปนั้นขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร”

3.2.5 เห็นควรเพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ 7 แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 21 ว่า“ให้ถือว่าพระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศนั้นพ้นจากความ เป็นพระภิกษุนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่ได้สึกไปก่อนแล้ว กรณีนี้ให้พ้นจากความเป็นพระภิกษุนับแต่เวลาการสึกเสร็จสิ้น”

References

His Holiness the Supreme Patriarch Prince Vajiranavavarorasa. *Vinaya Mukha Volume 3*. 25th ed. Bangkok: Mahamakut Buddhist University, 1995. [In Thai]

Kanit Na Nakorn. *Criminal Law Section*. 11th ed. Bangkok: Winyuchon, 2016. [In Thai]

Pleum Chotithayangkun. *Buddhist Ecclesiastical Law*. Nugegoda: Sarasavi Publishers, 2016. [In Thai]

Wickrema Weerasooria. *Buddhist Ecclesiastical Law*. Nugegoda: Sarasavi Publishers, 2021.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2567

หญิงใดได้แสดงตนโดยเปิดเผยให้บุคคลอื่นที่พบเห็นเชื่อว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีผู้อื่นต่อกันในทำนองชู้สาว ภริยาของสามีผู้นั้นย่อมจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงนั้นได้ไม่ต้องมีพฤติการณ์ที่สามีเลี้ยงดูยกย่องหญิงอื่นเป็นภริยาหรือแยกไปอยู่อาศัยด้วยกัน

แหล่งที่มา: กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

คำแนะนำสำหรับการเขียนบทความ วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือทางด้านกฎหมาย และด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดพิมพ์เป็นวารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1: มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม - ธันวาคม) ทุกบทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ทั้งนี้แล้ว บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ผู้เสนอผลงานต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์

1. ประเภทบทความที่รับตีพิมพ์

- บทความวิจัย
- บทความวิชาการ

2. สาขาที่รับตีพิมพ์

- สาขาวิชานิติศาสตร์
- สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (บทความในสาขานี้ มีขอบเขตถึงด้านอาชญาวิทยา และการบริหารงานยุติธรรม รวมถึงจิตวิทยา รัฐศาสตร์ หรือสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ในแง่กระบวนการยุติธรรม)

3. การเตรียมต้นฉบับ

ภาษา	ผู้เสนอผลงานสามารถเขียนบทความได้ทั้งบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่หากเป็นบทความภาษาอังกฤษ ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านไวยากรณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ บทความภาษาอังกฤษควรมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทย
------	---

3. การเตรียมต้นฉบับ (ต่อ)

การตั้งค่า หน้ากระดาษ	ผู้เสนอผลงานพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word เท่านั้น ใช้ขนาดกระดาษ A4 และตั้งค่าหน้ากระดาษดังนี้ ด้านบน ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ด้านล่าง ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านขวา ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว) ด้านซ้าย ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
จำนวนหน้า	ทุกประเภทบทความ ให้มีความยาวทั้งเรื่อง รวมรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมแล้ว ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ
ลำดับหน้า	ลำดับหน้า ให้พิมพ์เลขหน้ากำกับทุกหน้าไว้ที่มุมด้านบนของกระดาษ โดยเริ่มนับหน้าที่ 1 ในหน้าแรกของบทความ เฉพาะหน้าแรกของบทความไม่ให้ใส่ตัวเลขกำกับไว้ แต่ให้พิมพ์คำว่า หน้า 2 ในหน้าถัดไป และไล่ลำดับเลขหน้าจนจบเนื้อหาของบทความ
ลำดับเนื้อเรื่อง	ลำดับเนื้อเรื่อง ให้ใช้เลขกำกับบทนำเป็นหัวข้อหมายเลข 1 และส่วนหัวข้อย่อยให้ใช้เลขระบบทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย แต่ไม่ควรเกิน 3 จุดเลขทศนิยม เช่น 1.1, 1.1.1 เป็นต้น และหัวข้อย่อยลำดับถัดไปให้ใช้วงเล็บกำกับ เช่น 1), 1.1) เป็นต้น และลำดับถัดไป เช่น (1), (2) เป็นต้น
การย่อหน้า	ย่อหน้า ให้เริ่มห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.5 เซนติเมตร ส่วนรายการอ้างอิง (footnote) และบรรณานุกรมให้ห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.25 เซนติเมตร
รูปแบบการเขียน	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH sarabunPSK และมีรูปแบบการเขียนดังนี้ • ชื่อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 แบบตัวอักษร ตัวหนา • ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • ชื่อหัวข้อต่าง ๆ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวหนา • บทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • เนื้อหาทั้งหมด ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตัวธรรมดา • บรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน • รายการอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 12 แบบตัวอักษร ตามคำแนะนำการเขียน

4. ส่วนประกอบของบทความ

4.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง:** ชื่อเรื่องให้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) **ชื่อผู้เขียนบทความ:** ชื่อผู้เขียนบทความให้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) **บทคัดย่อ:** เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลของการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจำนวนคำที่ใช้ในบทคัดย่อนี้ จำกัดไม่เกิน 400 คำ

4) **คำสำคัญ:** คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) **บทนำ:** ประกอบด้วย

5.1) **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา:** เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้

5.2) **วัตถุประสงค์:** เป็นการกล่าวถึงเหตุผลและจุดมุ่งหมายอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา

5.3) **สมมติฐาน (ถ้ามี):** เป็นการกล่าวถึงคำตอบสมมติในประเด็นปัญหาของเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของเรื่องที่ทำการศึกษา

5.4) **ขอบเขตการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวถึงขอบเขตของเรื่องที่ทำการศึกษา โดยจะต้องมีการระบุขอบเขต เช่น เชิงพื้นที่ เชิงปริมาณ เป็นต้น

5.5) **ระเบียบวิธีการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวว่าการศึกษาในเรื่องนี้ใช้รูปแบบใด มีการอธิบายและวิเคราะห์วิธีการศึกษา โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5.6) **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ:** เป็นการกล่าวถึงผลของการศึกษาในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใด และในด้านใด

6) **ผลการวิจัยหรือการศึกษา:** เป็นการกล่าวและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนรายงานผลการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) **สรุปผลและข้อเสนอแนะ:** เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และกล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ควรมีประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางสานต่อการศึกษาในภายต่อไป

8) ตารางรูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง: ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ชื่อผู้เขียนบทความ: ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อมูลติดต่อทางอีเมล (Email) นอกจากนี้ ให้มีรายการอ้างอิง (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ระดับชำนาญการยศ (ถ้ามี) และตามด้วยสถานภาพของผู้เขียนบทความ

3) บทคัดย่อ: เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจำนวนคำที่ใช้ในบทคัดย่อนี้ จำกัดไม่เกิน 400 คำ

4) คำสำคัญ: คำที่ผู้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) บทนำ: เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ รวมถึงข้อมูลเชิงวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา: เป็นการกล่าวถึงเนื้อหาที่ทำการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) สรุปผล: เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และในกรณีที่มีข้อเสนอแนะ ให้กล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

8) ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (ถ้ามี): โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง กรณีเป็นตารางให้มีคำอธิบายอยู่ด้านบน หากเป็นกรณีรูปภาพและแผนภูมิให้มีคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

9) รายการอ้างอิงและบรรณานุกรม: รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

รูปแบบการเขียนเชิงอรรถ และบรรณานุกรม วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงที่มาของข้อมูล เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้

รูปแบบการอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian ปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือ

1. การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (Parenthetical Citations-Reference List Style) เรียกว่า ระบบนาม-ปี ประกอบด้วย ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ เลขหน้าที่อ้างอิง ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์บางสาขา

2. การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เป็นการอ้างอิงด้วยข้อความไว้ท้ายหน้ากระดาษ ทั้งนี้ การอ้างอิงมักใช้ในสาขานิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

โดยวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ใช้การอ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ Turabian แบบเชิงอรรถ (Notes-Bibliography Style) เท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นศาสตร์ทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องและปรับให้เหมาะสมกับการนำมาใช้สำหรับสิ่งพิมพ์ของไทย

โดยหลักเกณฑ์การเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรม ผู้เสนอบทความสามารถเข้าดูหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร คือ <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal/>

เฉพาะบรรณานุกรม (References) ของภาษาไทยนั้น ให้ทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยให้ระบุคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายบรรณานุกรมของภาษาไทยที่ทำการแปลนั้น (แต่เชิงอรรถ (Footnote) ภาษาไทยไม่ต้องทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษ กล่าวคือ แปลเป็นภาษาอังกฤษเฉพาะในบรรณานุกรม)

ตัวอย่าง: รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมประเภทต่าง ๆ

1. รายการอ้างอิง

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

¹ ประภัสสร เทพชาตรี, *สถานการณ์โลกปี 2553 และแนวโน้มปี 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สมาธรรม, 2554), 49.

² Duncan Malley, *Globalizing Intellectual Property Rights* (New York: Routledge, 2002), 65.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

¹ บุญศักดิ์ แสงระวี และแวว ศศิธร, *วิวัฒนาการของสิทธิบัตร* (กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551), 112.

² Robinson M. Garner and Linden Gely, *Clinical Genetics Handbook*, 4th ed. (Boston: Blackell Scientific, 1993), 8.

1) หนังสือทั่วไป (ต่อ)

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, /ชื่อหนังสือ, /เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี), /ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง), /สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์, /ปีที่พิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

¹ นุสรา เตียงเกตุ, วลัย จักรทิพย์ และบุษบา อินตะพันธ์, *แนวทางการท่องเที่ยวพื้นเมือง* (เชียงใหม่: มีเดียทีม, 2551), 22-23.

² Frederick W. Bener, Page Winery and Mikal Erky, *Ethylene in Plant Biology* (San Diego: Academic Press, 1992), 105.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

¹ ยุทธนา สมิตะสิริ และคณะ, *การพัฒนากวาวเครือ* (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2545), 55-62.

² Art Dell et al., *Trees: Benjamin Perkins*, 2nd ed. (London: Grange, 1991), 38.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539), 15-16.

² *Symposium on Adult Education and Public Libraries* (London: Library Association, 1980), 27.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, /ชื่อหนังสือ, /บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ, /ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง), /ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี), /สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์, /ปีที่พิมพ์, /เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า ed. (กรณีคนเดียว) และ eds. (กรณีมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรีณยพงศ์ เทียงธรรม, *ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน*, บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554), 119.

² Krongtaew Carton and Fackler Key, *Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy*, ed. Williams Parner (West Sussex: IMP, 1988), 12.

3) หนังสือแปล

รูปแบบ

¹ ผู้ผู้แต่ง, /ชื่อหนังสือที่แปล, /แปลโดย/ชื่อผู้แปล, /ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง), /ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี), /สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์, /ปีที่พิมพ์, /เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า trans. (กรณีคนเดียว หรือมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

¹ เกรย์ เจ, *ผู้ขายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์*, แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ชุดที่ 9 (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552), 105.

² Stanislavski K. Robee, *My Life in Art*, trans. Benedetti Jayson (London: Routledge, 2005), 202.

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

¹ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,” ใน/ชื่อเรื่อง, บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย/(สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า in

ตัวอย่าง

¹ กอบกิจ สุวรรณทัต-เพียร, “อารยธรรมตะวันตก,” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการโดย วิจิตรรา แสงหาญ (กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519), 335.

² Tebbel Jelolie, “The Role of Technology in the Future of Libraries,” in *The Metropolitan Library*, ed. Ralph C. Warner (Cambridge, MA: MIT Press, 1972), 105.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบบรรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บปิดปิดท้ายในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายมหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

¹ เพ็ญดาว สุขพานิช, “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย,” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105, (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

² Wiener R. Loneay, *Capital Punishment in the United States*, 4th ed. (London: Routledge, 2004), 202, (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

รูปแบบ

¹ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี),/ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ปราโมทย์ ทัศนสุวรรณ, “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม,” คอลัมน์ เป็นไท, *ไทยรัฐ*, 5 สิงหาคม 2558, 7.

² Elisabetta Povoledo and Laurie Goodstein, “What’s Right with Sight and Sound Journalism,” *Fineday Column*, *Saturday Review*, October 20, 1976, 19.

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์,/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ วริษฐ์ ลิ้มทองกุล, “คู่สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์,” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, *ผู้จัดการ*, 17 ธันวาคม 2560, สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.mgonline.com/columnist/detail/9600000126809/>
² Olk Armer, “New Energy Code For Large Buildings,” Business News Column, *Time Post*, February 9, 2017, accessed February 29, 2017, <https://www.bangkokpost.com/business/news/1409766/>

8) บทความในวารสาร

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.

ตัวอย่าง

¹ วรวิทย์ ทวาทสิน, “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย,” *วารสารบทบัญญัติ* 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105.
² Hoclosky Mall, “Political Participation,” *International Encyclopedia of the Social Sciences* 12, no. 6 (May 1968): 252-254.

9) บทความในวารสารออนไลน์

รูปแบบ

¹ ผู้แต่ง, “ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL
กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ สวัสดิ์ ประทุมราช, “การวัดผลทางจิตวิทยา,” *จิตพฤติกรรมศาสตร์* 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6, สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, <https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/>
² Lucy C. Budd, “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain,” *Journal of Transport History* 32, no. 2 (December 2011): 125, accessed January 18, 2016, <https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/>

10) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อวิทยานิพนธ์,” (ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา), /เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.

ตัวอย่าง

¹ เกียรติพร อำไพ, “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมันเถื่อน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 99.

² Arellano L. Aell, “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity,” (Master’s thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004), 8.

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อวิทยานิพนธ์,” (ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย, ปีพิมพ์), /เลขหน้า, /สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี, /ใน, /URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า accessed ตามด้วย Month Date, Year ตามด้วย in และ URL

ตัวอย่าง

¹ ขวัญนุช แสนสุข, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555), 26-28, สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2561, ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%CB%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/

² Dana S. Levin, “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in School,” (PhD diss., University of Michigan, 2010), 101-102, accessed February 9, 2017, in Deepblue, <https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/>

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง, “ชื่อเรื่อง,”/แก้ไขครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี,/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก้ไขครั้งสุดท้าย และใช้ สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า last modified และใช้ accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

¹ อาทิตย์ โกวิทวรารังกูร, “รถไฟความเร็วสูงจูงจมูกเรา,” แก้ไขครั้งสุดท้าย 2560, สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561, <https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

² Anjali Garg, “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time,” last modified May 20, 2016, accessed February 9, 2017, <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/ชื่อเอกสาร/(ประเภทเอกสาร)/เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (รายงานการวิจัย) (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538), 86-87.

² Chun S. Youn, *Korean Folk Tales* (Research Report) (Seoul: International Cultural Foundation, 1973), 61.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้แต่ง,/“ชื่อเอกสาร,”/รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม/สถานที่จัดประชุม/วัน/เดือน/ปี,/เลขหน้า.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล,” เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ, 8-10 ตุลาคม 2554, 12.

² Herath P. Belker, “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation,” Paper Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994, 24.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

¹รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก,/อ้างถึงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับรอง
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า quoted in หรือ cited by นำหน้าชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง
ของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

¹ เรียงศรี กฤษมาตร, *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นวนการพิมพ์, 2540), 49, อ้างถึงใน นรากร ใจหาญ,
การพัฒนาของวัยรุ่น (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538), 24.

² Wallis O. Alice, *Introduction to Microcomputers* (New York: Adam Osbarne, 1977), 21, quoted in Hyman Mar,
Automated Library Circulation System (New York: Knowledge Industry, 1981), 15.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

รูปแบบ

¹ชื่อหน่วยงาน,/“ชื่อเอกสาร,”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹มหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538,” 28 ธันวาคม 2537.

² Council of Europe, “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code,” June 26, 2005.

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

รูปแบบ

¹ผู้แต่ง,/ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร),/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์),/เลขหน้า.

กรณีเอกสารเป็นจุลสารให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure
กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนาให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph

ตัวอย่าง

¹สุดใจ วงษ์เทศ, *เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี* (จุลสาร), พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550), 49.

² Tea Hall, *The Chinese Art of Tea Drinking* (Brochure), 2nd ed. (Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990), 3.

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้จัดทำ/ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)/ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/(สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่,/ปีที่ผลิต)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *แผนที่จังหวัดนครราชสีมา* (แผนที่), พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529), 5.

² Mihalji L. Jerlar, *Landscape of Zambia* (Slides) (Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999), 3.

19) การสัมภาษณ์

รูปแบบ

¹ ชื่อผู้ที่ถูกสัมภาษณ์/สัมภาษณ์โดย/ชื่อผู้สัมภาษณ์/สถานที่/วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สัมภาษณ์โดย และใช้ วัน เดือน ปี

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า interview by และใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

¹ ณัฐวุฒิ วิบูลพัฒนะวงศ์, สัมภาษณ์โดย ยุพวดี รัตนกรณ, มหาวิทยาลัยบูรพา, 10 พฤศจิกายน 2553.

² Andrew Macmillan, interview by Mack Callar, San Diego, CA, March 2, 2007.

20) กฎหมาย

รูปแบบ

¹ ชื่อกฎหมาย/มาตรา/ชื่อเอกสาร/เล่มที่/ตอนที่/(วัน/เดือน/ปี)/เลขหน้า.

การอ้างอิงหลักกฎหมาย กรณีไม่ได้อ้างอิงจากเอกสารราชกิจจานุเบกษา ให้ลงรายการเหมือนหนังสือ

เฉพาะการอ้างอิงรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายและพระราชบัญญัติของสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมายในงานเขียนภาษาต่างประเทศ ใช้รูปแบบ ชื่อกฎหมาย/มาตรา.

ตัวอย่าง

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, มาตรา 2, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): 3.

² พระราชบัญญัติการถวายความปลอดภัย พ.ศ. 2560, มาตรา 5, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 126 ก (16 ธันวาคม 2560): 2.

¹ Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Article 24.

² United Nations Convention on the Law of the Sea, Article 55 The exclusive economic zone is an area beyond and adjacent to the territorial sea, subject to the specific legal regime established in this Part, under which the rights and jurisdiction of the coastal State and the rights and freedoms of other States are governed by the relevant provisions of this Convention.

21) คำพิพากษา

รูปแบบ

¹ ชื่อคู่ความ,/เลขที่รายงานคำพิพากษา/เลขหน้าที่ย (ถ้ามี)/(ชื่อศาล/ปีที่ตัดสินหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง).

ตัวอย่าง

¹ ภูวัญพร เพ็ชรใจแสง กับ กรมสรรพากร, คำพิพากษาที่ 4586 (ศาลฎีกา 2560).

² Profit Sharing Plan v. MBank Dallas, N.A. 683 F. Supp. 592 (N.D. Tex 1988).

22) การขยายคำ

รูปแบบ

¹ ชื่อคำที่ขยายความหมาย/(คำศัพท์ภาษาอังกฤษ)/ความหมาย.

ตัวอย่าง

¹ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หมายถึง การกระทำอย่างเป็นระบบและไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อทำลายกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มชนในชาติ หรือกลุ่มชนทางศาสนาทั้งกลุ่มหรือส่วนใหญ่.

² ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) หมายถึง ค่าเสียหายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ที่ก่อความเสียหาย มากกว่าที่จะเป็นการชดเชยความเสียหายให้กับผู้ได้รับความเสียหาย.

2. บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./เล่มหรือจำนวนเล่ม (ถ้ามี)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./ชื่อชุดหนังสือหรือลำดับที่ (ถ้ามี)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 1 คน

กมลชัย รัตนสากวรงค์. *กฎหมายปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546.

Malley, Duncan. *Globalizing Intellectual Property Rights*. New York: Routledge, 2002.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 2 คน

บุญศักดิ์ แสงระวี, และแวว ศศิธร. *วิวัฒนาการของลัทธิมาร์กซ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2551.

Garner, Robinson M., and Linden Gely. *Clinical Genetics Handbook*. 4th ed. Boston: Blackell Scientific, 1993.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่ง 3 คน

ปัจจัย บุนนาค, สุมิตร วิจิตตรา, และสมคิด แก้วสนธิ. *แนวคิดเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

Bener, Frederick W., Page Winary, and Mikal Erky. *Ethylene in Plant Biology*. San Diego: Academic Press, 1992.

ตัวอย่าง: กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ดำรงศักดิ์ ชับสนธิ, แสง รัตนมงคลมาศ, สุภากร มานะยิ่ง, และจันสิริ วัฒนาพร. *การพัฒนาอุตสาหกรรมการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2539.

Dell, Art, Merker Benner, Iken Thervernai, and Susea Namerak. *Trees: Benjamin Perkins*. 2nd ed. London: Grange, 1991.

ตัวอย่าง: กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539.

Symposium on Adult Education and Public Libraries. London: Library Association, 1980.

2) หนังสือที่มีบรรณาธิการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ./บรรณาธิการโดย/ชื่อบรรณาธิการ./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีพิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า บรรณาธิการโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า edited by

ตัวอย่าง

ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน. บรรณาธิการโดย ชนัญชี ภั้งคานนท์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554.

Carton, Krongtaew, and Fackler Key. *Lignocellulosic Structural Changes After Physico-chemical Pretreatment Monitored by Near Infrared Spectroscopy*. edited by Williams Parner. West Sussex: IMP, 1988.

3) หนังสือแปล

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อหนังสือที่แปล./แปลโดย/ชื่อผู้แปล./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)/ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แปลโดย และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า translated by (กรณีคนเดียวหรือมากกว่า 1 คน)

ตัวอย่าง

เกรย์ เจ. ผู้ชายมาจากดาวอังคาร ผู้หญิงมาจากดาวศุกร์. แปลโดย สงกรานต์ จิตสุทธิภากร. ชุดที่ 9. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552.

Robee, Stanislavski K. *My Life in Art*. translated by Benedetti Jayson. London: Routledge, 2005.

4) หนังสือรวมบทความ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ใน/ชื่อเรื่อง,/บรรณาธิการโดย หรือรวบรวมโดย,/เลขหน้า./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า In

ตัวอย่าง

กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพียร. “อารยธรรมตะวันตก.” ใน *สังคมตะวันตกและวิวัฒนาการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*, บรรณาธิการโดย กอบแก้ว วิจิตรฯ แสงหาญ, 335. กรุงเทพฯ: คัมภีร์, 2519.

Jelolie, Tebbel. “The Role of Technology in the Future of Libraries.” In *The Metropolitan Library*, edited by Ralph C. Warner, 105. Cambridge, MA: MIT Press, 1972.

5) หนังสือและวารสารในโอกาสพิเศษ

รูปแบบ

ให้ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับหนังสือและวารสาร แล้วแต่กรณี เมื่อจบรายการให้ใช้เครื่องหมายวรรคตอนตามด้วยเครื่องหมายวงเล็บพิมพ์รายละเอียดในโอกาสพิเศษที่จัดพิมพ์ และใช้เครื่องหมายมหัพภาคต่อท้าย

ตัวอย่าง

เพียงดาว สุขพานิช. “วิวัฒนาการภูมิปัญญาทอผ้าของชาวไทย.” *วารสารภูมิปัญญาท้องถิ่น* 2, ฉ. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2555): 105. (วารสารฉบับพิเศษ ในโอกาสงานครบรอบ 100 ปี ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียง).

Loneay, Wiener R. *Capital Punishment in the United States*. 4th ed. London: Routledge, 2004, 202. (Special Issue Public Policy and Law).

6) หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์/เลขหน้า.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ. “บทบาทของ ท.ท.ท. ในการเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.”
คอลัมน์ เป็นไท, *ไทยรัฐ*, 5 สิงหาคม 2558, 7.
Povoledo, Elisabetta, and Laurie Goodstein. “What’s Right with Sight and Sound Journalism.”
Fineday Column, *Saturday Review*, October 20, 1976, 19.

7) หนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์

รูปแบบ

ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อคอลัมน์ (ถ้ามี)/ชื่อหนังสือพิมพ์/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์/สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

วริษฐ์ ลิ้มทองกุล. “คู่สร้างคู่สมกับจุดจบของโลกสิ่งพิมพ์.” คอลัมน์ พรหมแดนสื่อใหม่, *ผู้จัดการ*, 17 ธันวาคม
2560. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561. [https://www.mgronline.com/columnist/
detail/9600000126809/](https://www.mgronline.com/columnist/detail/9600000126809/)
Armer, Olk. “New Energy Code For Large Buildings.” Business News Column, *Time Post*,
February 9, 2017. Accessed February 29, 2017. [https://www.bangkokpost.com/busi-
ness/news/1409766/](https://www.bangkokpost.com/business/news/1409766/)

8) บทความในวารสาร

รูปแบบ ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า. กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า no.
ตัวอย่าง วรวิมล ทวาทสิน. “การนำบริษัทประกันภัยเข้าสู่ระบบการประกันตัวในคดีอาญา: ทางเลือกใหม่ของผู้ต้องหาและจำเลย.” <i>วารสารบทบัญญัติ</i> 60, ฉ. 2 (พฤษภาคม 2547): 105. Mall, Hoclosky. “Political Participation.” <i>International Encyclopedia of the Social Sciences</i> 12, no. 6 (May 1968): 252-254.

9) บทความในวารสารออนไลน์

รูปแบบ ผู้แต่ง./“ชื่อบทความ.”/ชื่อวารสาร/เลขปีที่/ฉบับที่/(เดือน/ปี):/เลขหน้า./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL กรณีภาษาไทย ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า ฉ. และให้ใช้คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL กรณีภาษาต่างประเทศ ฉบับที่ ให้ใช้คำว่า no. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL
ตัวอย่าง สวัสดี ประทุมราช. “การวัดผลทางจิตวิทยา.” <i>จิตพฤติกรรมศาสตร์</i> 11, ฉ. 1 (มิถุนายน 2557): 6. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561. https://www.nrct.go.th/e-publish1/moralbehavior/2557no1/mobile/index.html#p=1/ Budd, Lucy C. “Selling the Early Air Age: Age: Aviation Advertisements and the Promotion of Civil Flying in Britain.” <i>Journal of Transport History</i> 32, no. 2 (December 2011): 125. Accessed January 18, 2016. https://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/10.7227/TJTH.32.2.2/

10) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย,/ปีการศึกษา.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss.

ตัวอย่าง

เกียรติพร อำไพ. “ปัญหาการออกและการบังคับใช้กฎหมายในเขตต่อเนื่องของประเทศไทย: ศึกษากรณีน้ำมัน
เถื่อน.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
Aell, Arellano L. “Lynching and the American Past: Violence, Narrative and Identity.” Master’s
thesis, Faculty of Law, Stanford University, 2004.

11) วิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อวิทยานิพนธ์.”/ระดับปริญญา/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/ชื่อคณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย,/ปีพิมพ์./สืบค้น
เมื่อ/วัน/เดือน/ปี./ใน,/URL
กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และให้ใช้
คำว่า สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี ตามด้วย ใน และ URL
กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Master’s thesis หรือ PhD diss. และให้ใช้คำว่า Accessed ตามด้วย Month
Date, Year ตามด้วย In และ URL

ตัวอย่าง

ขวัญนุช แสนสุข. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการปิดกั้นเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต.” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2555. สืบค้นเมื่อ 9
กุมภาพันธ์ 2561. ใน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม, https://www.tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=279343&query=%A1%AE%C-B%C1%D2%C2&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2561-02-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=5/
Levin, Dana S. “Let’s Talk About Sex ... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in School.” PhD diss., University of Michigan, 2010. Accessed February 9, 2017. In Deepblue, <https://www.deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/75809/>

12) ระบบเว็บไซต์ออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเรื่อง.”/แก้ไขครั้งสุดท้าย/วัน/เดือน/ปี./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./URL

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า แก้ไขครั้งสุดท้าย และใช้ สืบค้นเมื่อ ตามด้วย วัน เดือน ปี และ URL

กรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำว่า Last modified และใช้ Accessed ตามด้วย Month Date, Year และ URL

ตัวอย่าง

อาทิตย์ โกวิทวรางกูร. “รถไฟความเร็วสูงจูงมุกเรา.” แก้ไขครั้งสุดท้าย 2560. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561.
<https://www.posttoday.com/social/think/550280/>

Garg, Anjali. “Open Budget Survey 2017: Global Comparison of Budget Transparency Comes at a Critical Time.” Last modified May 20, 2016. Accessed February 9, 2017. <https://www.blog.okfn.org/2018/02/06/open-budget-survey-2017-global-comparison-of-budget-transparency-comes-at-a-critical-time/>

13) รายงานการวิจัย วิชาการ ผลงาน การสรุปผล และเอกสารการสอน

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อเอกสาร/(ประเภทเอกสาร)./เลขที่เอกสาร (ถ้ามี)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

กมลชัย รัตนสกววงศ์. *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, 2538.

Youn, Chun S. *Korean Folk Tales* (Research Report). Seoul: International Cultural Foundation, 1973.

14) เอกสารประกอบการบรรยาย สัมมนา การประชุม และการบันทึกจากปาฐกถา

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./“ชื่อเอกสาร.”/รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุม,/สถานที่จัดประชุม,/วัน/เดือน/ปี.
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

สมคิด เลิศไพฑูรย์. “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรอิสระในการสร้างธรรมาภิบาล.” เอกสาร
ประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2554 โดยคณะกรรมการองค์กรอิสระ, กรุงเทพฯ,
8-10 ตุลาคม 2554.

Belker, Herath P. “The Prospects and Limits to Statutory Conciliation and Mediation.” Paper
Presented at the Seminar on Mediation of Crime Organized by the Asia Crime
Prevention Foundation, Sri Lanka, April 12, 1994.

15) การอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอื่น

รูปแบบ

รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของเอกสารอันดับแรก./อ้างถึงใน/รายละเอียดเชิงอรรถ (footnote) ของ
เอกสารอันดับรอง
กรณีภาษาไทย ให้ใช้ อ้างถึงใน และกรณีภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า Quoted in หรือ Cited by นำหน้าชื่อ
ผู้แต่งและชื่อเรื่องของเอกสารอันดับรอง

ตัวอย่าง

เริงศรี กฤษมาตร. *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นวการพิมพ์, 2540. อ้างถึงใน
นรากร ไจหาญ. *การพัฒนาของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2538.

Alice, Wallis O. *Introduction to Microcomputers*. New York: Adam Osbarne, 1977. Quoted in
Hyman Mar. *Automated Library Circulation System*. New York: Knowledge Industry,
1981.

16) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ของทางราชการ

รูปแบบ

ชื่อหน่วยงาน./“ชื่อเอกสาร.”/วัน/เดือน/ปีที่พิมพ์.

กรณีภาษาไทย ให้ใช้คำว่า วัน เดือน ปี และกรณีภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ Month Date, Year

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. “ประกาศมหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง การสมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2538.” 28 ธันวาคม 2537.

Council of Europe. “The Draft Declaration Norway General Civil Penal Code.” June 26, 2005.

17) จุลสาร แผ่นพับ และเอกสารอัดสำเนา

รูปแบบ

ผู้แต่ง./ชื่อหนังสือ (ประเภทเอกสาร)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.
กรณีเอกสารเป็นจุลสารให้ใช้คำว่า จุลสาร หรือ Pamphlet กรณีเอกสารเป็นแผ่นพับให้ใช้คำว่า แผ่นพับ หรือ Brochure กรณีเป็นเอกสารอัดสำเนาให้ใช้คำว่า อัดสำเนา หรือ Mimeograph

ตัวอย่าง

สุดใจ วงษ์เทศ. *เสภาเพลงขับลำของชาวบ้านสุราษฎร์ธานี* (จุลสาร). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2550.

Hall, Tea. *The Chinese Art of Tea Drinking* (Brochure). 2nd ed. Taiwan: Shaw Yu-ming, 1990.

18) โสตทัศนวัสดุ และสื่ออื่น ๆ

รูปแบบ

ชื่อผู้จัดทำ./ชื่อเรื่อง (ลักษณะของโสตทัศนวัสดุ)./ครั้งที่พิมพ์ (กรณีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง)./สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่,/ปีที่ผลิต.

ตัวอย่าง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *แผนที่จังหวัดนครราชสีมา* (แผนที่). พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา: สำนักงานนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529.

Jerlar, Mihalyi L. *Landscape of Zambia* (Slides). Santa Barbara, CA: Visual Education, 1999.

19) การสัมภาษณ์

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

20) กฎหมาย

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

21) คำพิพากษา

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

22) การขยายคำ

ไม่ต้องปรากฏในบรรณานุกรม

การส่งบทความ

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวิธีการส่งดังนี้

1. ผู้เสนอผลงานสามารถส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ ดังนี้

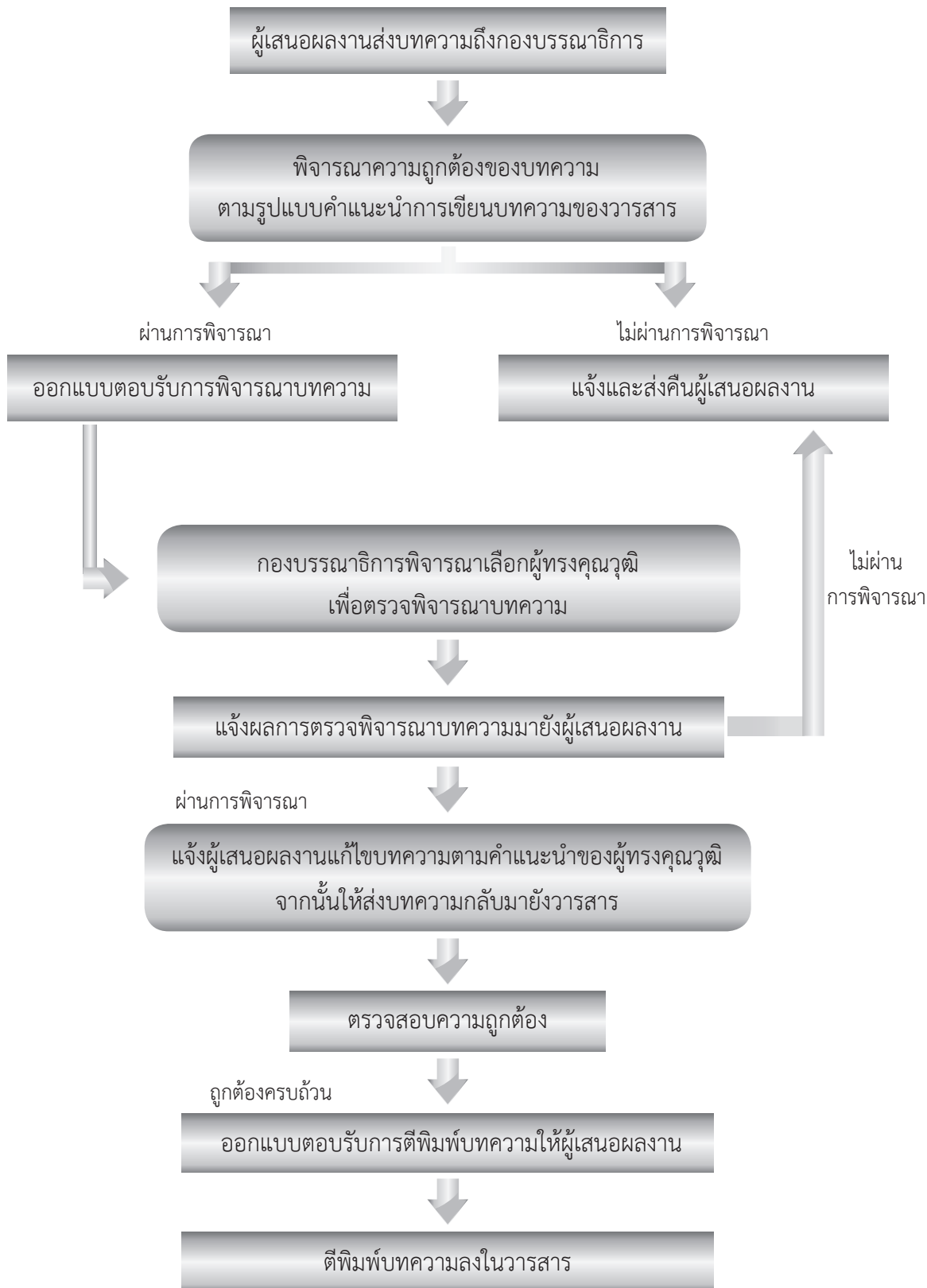
ผู้เสนอผลงานส่งไฟล์บทความต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด (เป็นไฟล์ .doc) ผ่านทางอีเมล (Email) และ ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) โดยส่งมายัง

Email: ubru_lawjournal@hotmail.com

Website: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal>

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะดำเนินการพิจารณาบทความว่าเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด จะทำการร้องขอผู้เสนอผลงานแก้ไขบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด เมื่อเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดแล้ว จะออกแบบตอบรับการพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน
3. บทความที่ได้รับการพิจารณา จะถูกตรวจพิจารณาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาบทความเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งผลการตรวจพิจารณาดังกล่าวมายังวารสาร จากนั้นจะส่งแบบบันทึกผลการตรวจพิจารณาบทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน เพื่อทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ผู้เสนอผลงานต้องทำการส่งบทความที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมายังวารสาร จากนั้นจะมีการตรวจสอบว่ามีการแก้ไขและปรับปรุงบทความครบถ้วนหรือไม่ เมื่อถูกต้องครบถ้วนแล้ว จะทำการออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความให้แก่ผู้เสนอผลงาน และดำเนินการตีพิมพ์บทความลงในวารสารตามลำดับ
5. เมื่อบทความของผู้เสนอผลงานได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะทำการจัดส่งวารสารให้แก่ผู้เสนอผลงานจำนวนท่านละ 1 เล่ม

ขั้นตอนการตีพิมพ์

แบบเสนอต้นฉบับเพื่อลงตีพิมพ์
วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ประเภทของบทความ

- ☐ บทความวิจัย
☐ บทความวิชาการ

2. ชื่อเรื่อง

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

3. ชื่อ/สกุล ผู้เสนอผลงาน

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ข้อมูลผู้เสนอผลงาน

หน่วยงานที่สังกัด.....

ตำแหน่ง/สถานภาพของผู้เสนอผลงาน.....

ตำแหน่งทางวิชาการ/ระดับชำนาญการ/ยศ (ถ้ามี).....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....อีเมล.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้เป็นงานนิพนธ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายินยอมให้สามารถตรวจและแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้แล้ว ผลงานดังกล่าวไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น และไม่เคยนำเสนอหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่นใด

ลงชื่อ.....ผู้เสนอผลงาน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์สูงสุด ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด โดยมุ่งมั่นให้การเผยแพร่ผลงานวิชาการเป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์ ดังนี้ จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี บทบาทหน้าที่จริยธรรมในการตีพิมพ์ ผลงานวิชาการของบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1. บรรณาธิการ (Editor), 2. ผู้นิพนธ์ (Author) และ 3. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Reviewer) เพื่อให้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1) บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินและคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2) บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความในด้านความซ้ำซ้อนหรือในด้านการคัดลอกผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมตรวจสอบความซ้ำซ้อน หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

3) บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความทุกครั้งโดยปราศจากอคติที่มีต่อบทความและผู้นิพนธ์ไม่ว่าด้วยกรณีใด ทั้งในด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง และสังกัดของผู้นิพนธ์

4) บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

5) บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

6) บรรณาธิการต้องไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงไม่ปิดกั้นหรือแทรกแซงข้อมูลที่แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์

7) บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

8) บรรณาธิการต้องรักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยเสมอ

2. บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1) ผลงานของผู้นิพนธ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ใด

2) ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่น โดยต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงในเนื้อหาบทความของตนเอง และผลงานต้องไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรใด ๆ

3) หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง

4) ผู้นิพนธ์ต้องเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการ และระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

5) ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แล้ว

6) ชื่อของผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

7) ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กำหนด

8) ในบทความ ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

9) กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคน อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นขั้นสุดท้าย

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัว และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

2) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน และหากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น

3) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานวิชาการที่รับประเมินอย่างแท้จริง

-
- 4) หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
 - 5) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่พิจารณาแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระยะเวลาของการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ และจนกว่าบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
 - 6) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพึงชี้ให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบทความนั้น
 - 7) ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้

“ในฐานะที่เป็นนักกฎหมาย ย่อมมีหน้าที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในทางกฎหมาย อย่างที่ยิ่งยงแก่ถูกต้อง
และในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ย่อมต้องร่วมกันผดุงความยุติธรรมในแผ่นดิน
เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของบ้านเมือง”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตร
ของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 73 และ 74

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 045-352-000 ต่อ 2400 - 2403

เว็บไซต์: <http://www.niti.ubru.ac.th/lawjournal> อีเมล: ubru_lawjournal@hotmail.com

พิมพ์ที่: บริษัท ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุ๊ป เลขที่ 56 ถนนแก้วเสนา ตำบลวารินชำราบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190